

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AVRUPA BİRLİĞİ ANA BİLİM DALI
AVRUPA BİRLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AVRUPA BİRLİĞİ SERMAYE ŞİRKETLERİNİN
KURULUŞU VE TÜRKİYE'DEKİ UYGULAMALARI**

Nida ÇOLAK

Danışman
Prof. Dr. Semra AYTUĞ

2010

YÜKSEK LİSANS
TEZ/ PROJE ONAY SAYFASI

2006800792

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : Nida ÇOLAK
Tez Başlığı : Avrupa Birliğinde Sermaye Şirketlerinin Kuruluşu ve Türkiye'deki Uygulamalar
Savunma Tarihi : 14.10.2010
Danışmanı : Prof.Dr.Semra AYTUĞ

JÜRİ ÜYELERİ

Ünvanı, Adı, Soyadı

Üniversitesi

İmza

Prof.Dr.Semra AYTUĞ

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

Prof.Dr.Huriye KUBİLAY

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

Doç.Dr.Hacı CAN

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

Oybirliği

Oy Çokluğu

Nida ÇOLAK tarafından hazırlanmış ve sunulmuş "**Avrupa Birliğinde Sermaye Şirketlerinin Kuruluşu ve Türkiye'deki Uygulamalar**" başlıklı Tezi() / Projesi() kabul edilmiştir.

Prof.Dr. Utku UTKULU
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Avrupa Birliği Sermaye Şirketlerinin Kuruluşu Ve Türkiye’deki Uygulamaları**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../.....

Nida ÇOLAK

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

AVRUPA BİRLİĞİ SERMAYE ŞİRKETLERİNİN KURULUŞU VE TÜRKİYE'DEKİ UYGULAMALARI

Nida ÇOLAK

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Avrupa Birliği Anabilim Dalı
Avrupa Birliği Programı

İki veya daha fazla gerçek ve tüzel kişinin ortak bir amaca ulaşmak için emek ve sermayelerini birleştirme yoluyla oluşturdukları varlığa şirket denir. Şirketler ticaret sicilde tescil kaydı ile varlık kazanırlar. Piyasalardaki gelişmelere paralel olarak gelişirler, büyürler, nev'i değiştirirler, sermaye arttırırlar ya da azaltırlar. Değişen ve gelişen ekonomik hayata uyum sağlamaya çalışırlar. Nitekim, zaman için de, AB ülkeleri de, uyum sağlama gayesi ile ülkelere göre değişiklik gösteren mevzuatlar ortaya çıkarmışlardır. Avrupa Birliği son genişleme dalgası ile Birliğe üye devletlerde uygulanmakta olan şirketler hukuku mevzuatlarındaki bu farklılıkları en aza indirmeye çalışmıştır. Bunun içinde yönergeler, tüzükler yayınlamıştır.

Nitelik yönünden uluslararası bir görünüm gösteren ticaret hukuku diğer hukuk dallarının aksine ulusal gereksinimlerden daha çok uluslararası zorunluluk değişimlerinden doğmuş ve ekonomik koşulların etkisiyle gelişmiş ve karmaşık bir hal almıştır. Bu yüzden, sermaye şirketlerinin Avrupa Birliği ülkelerinde ve ülkemizdeki kuruluş işlemleri kullanıcılar açısından en basite indirgenmesi ticaretin gelişimi ve ilerlemesi gereklidir.

Tez üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Avrupa Birliği'nin bütünleşme süreci, Birlik Hukuku ve kaynaklarından bahsettikten sonra detaylara girmeden Avrupa Birliği'nin şirketler hukuku alanında yaptığı düzenlemelerin nasıl yapıldığı ve yayımlanan yönergelere yer verilecektir. İkinci bölümde Avrupa Birliği üye devletlerde sermaye şirketlerinin kuruluş mevzuatına değindikten sonra Avrupa Birliği'nin kabul ettiği ortaklık tüzükleri anlatılmaktadır. Üçüncü bölümde ise Ülkemizdeki sermaye şirketlerinin kuruluşları incelenmiş, Avrupa Birliğine uyum sürecinde Türk Ticaret Yasa tasarısında şirket kuruluşları ve uyumun hangi aşamada olduğu incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler; Şirket, Avrupa Birliği, Şirketler Hukuku, Türk Ticaret Kanunu

ABSTRACT

Master of Art Thesis

ESTABLISHING CORPORATIONS IN EUROPEAN UNION AND SUCH PROCEDURES IN TURKEY

Nida COLAK

**Dokuz Eylül University
Institute of Social Sciences
Department Of European Union Studies
European Union Program**

Corporations are special establishments that are created by the union of two or more (legal) entities working for a common goal by combining their efforts and capitals. Corporations come to life when they are enlisted in the official commercial record. They grow, diverse, expand or reduce their capitals according to the fluctuations in the commercial markets. One of their goals is adapting to the changing and growing economical conditions. During such adaptation procedure, EU (European Union) countries have created various region-specific regulations. By the recent expansion decision of EU, more efforts have been made to minimize the incompatibilities in regional legal systems. In efforts to achieve this goal, some instructions and rules have been created.

Commercial law appears to be sophisticated, internationally influenced and born according to international needs and grows according to the economical conditions unlike the other law branches which are usually in more domestic appearance. Therefore, simplification of such sophisticated procedures that are required for establishing corporations in EU is important for the improvement of commerce.

This study is composed of three chapters. The first chapter discusses about the integration process of EU, subsequently mentioning the community law and sources and finally discussing the regulations and instructions made on corporations law in brief. In the second chapter, after briefly mentioning the establishing regulations of the corporations in EU, the EU regulations commonly agreed are discussed. Finally, third chapter includes the establishment procedure of corporations in Turkey and discusses the stages that have been reached in the scope of compliance process with EU.

Keywords; Corporation, European Union, Corporations Law, Turkish Commerce Law

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
YEMİN METNİ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLOLAR LİSTESİ.....	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ŞİRKETLER HUKUKU ALANINDAKİ UYUMLAŞTIRMA ÇALIŞMALARI

1.1 SERMAYE ŞİRKETLERİNİN AVRUPA TARİHİNDEKİ YERİ.....	5
1.2 AVRUPA BİRLİĞİ'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ	7
1.3 AB HUKUKUNUN ÖZELLİKLERİ	14
1.4 AB HUKUKUNUN KAYNAKLARI	16
1.4.1 Birincil Hukuk Kaynaklar	17
1.4.2 İkincil Hukuk Kaynaklar	18
1.4.2.1 Tüzükler	19
1.4.2.2 Yönergeler	19
1.4.2.3 Kararlar	21
1.4.2.4 Tavsiye ve Görüşler	21
1.5 AVRUPA BİRLİĞİ ŞİRKETLER HUKUKU	22
1.5.1 Avrupa Birliği Şirketler Hukuku'nun Yasal Dayanağı	26
1.5.2 Şirketler Hukukunda Uyumlaştırma Alanları	28
1.5.3 Şirketler Hukuku'nun Modernizasyon Çabaları	30
1.5.4 Şirketler Hukuku Alanındaki Yönergeler	31
1.5.4.1 9 Mart 1968 tarihli ve 68/151/EEC Sayılı Birinci Konsey Yönergesi ...	31

1.5.4.2	13 Aralık 1976 tarihli 77/91/EEC Sayılı İkinci Konsey Yönergesi ...	35
1.5.4.3	9 Ekim 1978 tarihli ve 78/855/EEC Sayılı Üçüncü Konsey Yönergesi	39
1.5.4.4	17 Aralık 1982 tarihli 82/891/EEC Sayılı Altıncı Konsey Yönergesi	42
1.5.4.5	21 Aralık 1989 tarihli 89/666/EEC Sayılı On Birinci Konsey Yönergesi	46
1.5.4.6	21 Aralık 1989 tarihli 89/667/EEC sayılı On ikinci Konsey Yönergesi	48
1.5.4.7	78/855/AET Sayılı On Üçüncü Konsey Yönergesi.....	50
1.5.5	Yeni Genişleme Dalgası Ve AB Şirketler Hukuku.....	50
1.5.6	Avrupa Birliği Şirketler Hukukundaki Son Gelişmeler	52

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ SERMAYE ŞİRKETLERİNİN KURULUŞU

2.1	AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE SERMAYE ŞİRKETLERİ.....	54
2.2	AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KABUL ETTİĞİ TÜZÜKLER İLE UYGULAMAYA KONULAN ORTAKLIK TÜRLERİ VE KURULUŞ ŞEKİLLERİ	61
2.2.1	Avrupa Ekonomik Çıkar Grubu (European Economic Interest Grouping “EEIG’’).....	62
2.2.1.1	Temel Yapısı.....	62
2.2.1.2	Kuruluş Şekilleri	63
2.2.2	Avrupa Kooperatif Şirketi (European Cooperative Society –SCE)	65
2.2.2.1	SCE'nin Tanımı	66
2.2.2.2	SCE'nin Kuruluşu.....	66
2.2.2.3	Bir SCE'nin Anasözleşmesi neleri içermelidir?.....	68
2.2.2.4	SCE'nin Kuruluş Tescili ve Beyan için İstenenler	69
2.2.2.5	SCE'nin Üye Ülkelerde Kuruluş Tescilinin İlanı	70
2.2.2.6	Avrupa Birliği Resmi Gazetesinde Duyuru	70

2.2.2.7 Bir SCE'nin Tüzel kişiliğın kazanması ve Kuruluşunda Yetkili Kanunlar	71
2.2.2.8. Kuruluş Şekilleri	71
2.2.2.8.1 Birleşme yoluyla oluşum.....	71
2.2.2.8.2 Mevcut Bir Kooperatifin SCE Haline Dönüştürülmesi İle Kuruluşu	73
2.2.3 Avrupa Anonim Şirketi 'Societas Europaea' (SE).....	74
2.2.3.1 Avrupa Anonim Şirketi'nin Özellikleri	77
2.2.3.2 Avrupa Anonim Şirketi Tüzüğü	79
2.2.3.3 Avrupa Anonim Şirketin Tüzel Kişiliği ve Statüsü	82
2.2.3.4 Avrupa Anonim Şirketi'nin Kuruluş Şekilleri.....	83
2.2.3.4.1 Birleşme Şeklinde Kuruluş.....	84
2.2.3.4.2 Holding Şeklinde Kuruluş	85
2.2.3.4.3 Yavru Şirket Şeklinde Kuruluş.....	86
2.2.3.4.4 Nev'i Değişikliği Şeklinde Kuruluş	87
2.2.3.5 Şirket Merkezinin Başka Bir Üye Devlete Nakledilmesi	89
2.2.3.6 Avrupa Anonim Şirketi'nin Avrupai Özelliği	90
2.2.3.7 Avrupa Anonim Şirketi Çerçevesinde Türk Hukuku'nun AB Mevzuatına Uyumlaştırılması	92
2.3 ATAD'IN TÜZEL KİŞİLERİN YERLEŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ'NE İLİŞKİN KARARLARI.....	92
2.3.1 Daily Mail Kararı.....	93
2.3.2 Centros Kararı.....	94
2.3.3 Ins Pire Art Kararı.....	94

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SERMAYE ŞİRKETLERİNİN KURULUŞ İŞLEMLERİ VE TÜRKİYE’NİN
AVRUPA BİRLİĞİ UYUM SÜRECİNDE ŞİRKETLER HUKUKU
DÜZENLEMELERİ

3.1 SERMAYE ŞİRKETLERİNİN KURULUŞU	96
3.1.1 Anonim Şirketler	97
3.1.1.1 Kuruluş Şekilleri	98
3.1.1.1.1 Tedrici Kuruluş	98
3.1.1.1.1.1 Kuruluş Genel Kurulu	99
3.1.1.1.1.2 Tescil ve İlan	99
3.1.1.1.2 Ani Kuruluş.....	99
3.1.1.2 Ana Sözleşmenin Hazırlanması ve Notere Tasdik Ettirilmesi.....	100
3.1.1.2.1 Kurucular	100
3.1.1.2.2 Ticaret Unvanı	100
3.1.1.2.3 Merkez	101
3.1.1.2.4 Amaç ve Konu	101
3.1.1.2.5 Sermaye	102
3.1.1.3 Kuruluşun Ticaret Siciline Tescili ve İlanı	102
3.1.1.4 Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığının İznine Tabi Olan Anonim Şirketler	103
3.1.2 Limited Şirketler	103
3.1.2.1 Ana Sözleşmenin Hazırlanması ve Notere Tasdik Ettirilmesi.....	104
3.1.2.1.1 Kurucular	105
3.1.2.1.2 Ticaret Unvanı	105
3.1.2.1.3 Merkez	106
3.1.2.1.4 Amaç ve Konu	106
3.1.2.1.5 Süre.....	107
3.1.2.1.6 Sermaye	107
3.1.2.1.7 Kuruluşun Ticaret Siciline Tescili ve İlanı.....	108
3.1.2.3 Kuruluş İşlemleri İçin Gerekli Olan Belgeler.....	108

3.1.3 Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket	111
3.1.3.1 Kuruluş	112
3.1.3.2 Kurucu Ortaklar.....	112
3.2 ŞİRKETLER HUKUKUNUN AVRUPA BİRLİĞİ MÜKTESEBATINA UYUMU.....	112
3.2.1 Türk Ticaret Kanununda Yapılması Öngörülen Düzenlemeleri Gerekli Kılan Gerekçeler	114
3.2.2 Türk Ticaret Kanun Tasarısından Sermaye Şirketlerinin Kuruluşu Hakkındaki Beklentiler	116
3.2.3 Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi.....	117
3.2.3.1 MTK Projesinin Amacı	118
3.2.3.2 MTK Bilgi Paylaşımı	118
3.2.3.3 MTK Projesi Hedefi	119
3.2.3.4 Projeden Beklenen Faydalar.....	119
3.3 ŞİRKETLER HUKUKU ALANINDA TÜRK MEVZUATI İLE AB MEVZUATININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	120
3.4 İLERLEME RAPORLARINDA ŞİRKETLER HUKUKU FASILLARINDA SON ÜÇ YILIN DEĞERLENDİRİLMESİ	125
3.4.1 2007 İlerleme Raporu Şirketler Hukuku Faslı.....	125
3.4.2 2008 İlerleme Raporu Şirketler Hukuku Faslı	126
3.4.3 2009 İlerleme Raporu Şirketler Hukuku Faslı	126
SONUÇ VE ÖNERİLER	128
KAYNAKÇA.....	139

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo:1 Avrupa Anonim Şirketleri İle İlgili İstatistiki Bilgi.....	92
Tablo 2: AB Şirketler Hukuku Ve Şirketler Hukuku Mevzuatına Karşılık Gelen Türk Mevzuatı	123

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Avrupa Topluluğu Yasal Mevzuat Düzenlemeleri.....	16
--	----

KISALTMALAR

AAO	:Avrupa Anonim Ortaklığı
AB	:Avrupa Birliği
ABGS	:Avrupa Birliği Genel Sekreterliği
ABRG	:Avrupa Birliği Resmi Gazetesi
AEÇG	:Avrupa Ekonomik Çıkar Grubu
AET	:Avrupa Ekonomik Topluluğu
AG	:Aktiengesellschaft (Anonim Şirket, Sermaye Şirketi)
AT	:Avrupa Topluluğu
ATA	:Avrupa Topluluğu Anlaşması
ATAD	:Avrupa Topluluğu Adalet Divanı
ATS	:Avrupa Tek Senedi
Bkz.	: Bakınız
DI	:Özel Firma
dn.	: Dipnot
EA	:European Association (Avrupa Derneği)
EC	:Council Regulation (Konsey Tüzüğu)
EEC	:Konsey Yönergesi
EEIG	: European Economic Interest Grouping (Avrupa Ekonomik Çıkar Grubu)
EURATOM	: Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
f.	: Fıkra
GmbH	:Gessellschaft mit beschreankter Haftung (Limited Şirketi)
JCOE	:Avrupa Birliği Sicili
m.	: Madde
ME	:European Mutual Society
MERNİS	:Kimlik Paylaşım Sistemi
MTK	:Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi
OJ	: Official Journal (Topluluğun Resmi Gazetesi)
SAS	:Sınırlı Ortaklık
SCAL	:Sınırlı Sorumlu Kooperatif

SCE	: European Cooperative (Avrupa Kooperatifi)
SDF	:De Facto Firma
SE	:Societas Europea (Avrupa anonim Şirketi)
SLIM	:Simpler Legislation for the Single Market (Tek Pazar İçin Daha Basit Mevzuat)
SNC	:Sınırsız Ortaklık
SPA	:Anonim Şirket
SPK	:Sermaye Piyasası Kurulu
SRL	:Sınırlı Sorumlu Ortaklık
TAKBİS Sistemi	:Tapu ve kadastro bilgilerinin kayıtlı olduğu “Tapu Kayıt Bilgi Sistemi
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TTK	:Türk Ticaret Kanunu
TTSG	:Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi
TUSİAD	:Türk Sanayici ve İşadamları Derneği
UAPS	:Ulusal Adres Paylaşım Sistemi
ÜÜ	:Üye Ülke

GİRİŞ

Avrupa Birliği'nin oluşum sürecinden günümüze dek pek çok evreyi geride bırakmıştır. Bütünleşme, hem ortak bir çıkar için işbirliği yapan ulus-devletlerin eylemlerini hem de bunu yaparken kullandıkları yöntemleri ve kurumları ifade eden bir kavram haline gelmiştir. Bu bağlamda Avrupa Birliği'ne varılan süreç içerisinde Avrupa ülkelerini birbirine en fazla yakınlaştıran ve bütünleşme sürecini hızlandıran örgüt AET olmuştur. AET ile bir taraftan Gümrük Birliği ile gerçekleştirilmiş, diğer taraftan da ekonomik bütünleşme sağlanmış, üye ülkeler arasında kişilerin, malların, sermayenin ve emeğin serbestçe dolaştığı bir Ortak Pazar ve Gümrük Birliği kurulması öngörölmüştür.

Avrupa Birliği üye devletlerinin yöneldiği ekonomik ve siyasal bütünleşmenin hukuki bütünleşmeyi de birlikte getirmesi doğaldır. Birliğin nihai hedefi gelecekte siyasi birlik oluşturmak olmasına rağmen, bütünleşme hareketi mümkün olandan, yani ekonomik alandan başlatılmıştır. Ekonomik entegrasyon, entegrasyonun derecesine göre, ülkeler arasında farklı hukukların uyumlaştırılması zarureti de birlikte getirmektedir. Entegrasyon derecesi arttıca hukuki uyumlaştırma da buna paralel artmaktadır. AB üyesi ülkeler hukukları arasındaki farklar ekonomik ilişkilerin güvenli ve istikrarlı olarak gerçekleşmesini engelleyeceğinden mevzuatların uyumlaştırılması yoluna gidilmektedir.

AB'de uygulanan hukuk büyük çoğunluğuyla üç Topluluğun kuruluşuna, işleyişine, üye olan ve olmayan ülkelerle ilişkilerine, organlarına, Ortak Pazara ve Topluluk politikalarına ait kuralların oluşturduğu hukuktur. AB'de uygulanan hukuk için Topluluk Hukuku yerine Avrupa Birliği Hukuku da denilebilir. Temel metinleri kurucu anlaşmalar olan AB hukuku, uluslararası hukuktan ve i hukuktan farklı bir yapı arz etmektedir. AB'nin genişleme ve derinleşmesine paralel olarak AB hukukunun da kapsamı ve uygulama alanı genişlemektedir.

Avrupa Birliği hukukunu oluşturan kaynaklar birincil ve ikincil kaynaklardan oluşmaktadır. Birincil kaynaklar topluluğu kuran antlaşmalar olurken ikincil kaynaklar; Konsey ve Komisyon tarafından hazırlanan topluluk tüzükleri, yönergeler, kararlar, tavsiye ve görüşlerden oluşur. Tüzük, genel bir geçerliliğe sahiptir. Tüm yönleri ile bağlayıcıdır ve üye devletlerde doğrudan uygulanmaktadır. Yönerge, şekil ve yöntemlerin seçimi bakımından yetkiyi ulusal kurumlara bırakarak, yöneldiği her bir devleti, varılacak sonuçlar bakımından bağlamaktadır.

Avrupa Birliği'nin temel amaçlarından biri Avrupa Topluluğu Antlaşmasınının 2. maddesinde ifade edildiği üzere Üye Devletlerin ekonomilerinin uyumlu, dengeli ve sürdürülebilir biçimde geliştirilmesidir. AB üyesi devletler bu amaca ise tamamen birbiri ile bütünleşmiş ve iç sınırlardan arınmış bir ortak pazar kurarak ulaşmayı hedeflemişlerdir. Bu hedef ise malların, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımı ve bunun önündeki engellerinin kaldırılması ile mümkün olacaktır. Bu temel özgürlükler gerçek kişiler değil tüzel kişiler içinde geçerlidir. Tüzel kişiler için, kuruluş özgürlüğu, üye devletlerden birinde bir şirket kurma hakkı kadar, bir diğer devlette şube veya acenta açma hakkını da ifade etmektedir.

AB'de şirketlerle ilgili hükümler üye devlet arasında önemli ölçüde farklılıklar göstermekteydi. Bu farklılıklar, bir iç pazarın geliştirilmesine engel teşkil etmekte ve hissedarlar, şirket çalışanları şirkete kredi sağlayan kurumlar ve üçüncü kişilerin menfaatlerinin eşdeğer ölçüde korunmasına imkân vermemekteydi. AB düzeyinde uyulaştırmaya gidilmesi, Topluluk çapında eşit koruma sağlamak için gerekli görülmekteydi.

Son zamanlarda sıklıkla söylenen "Dünyanın küçük bir köy haline geldiği" sözü belki de en çok ticarî hayat için geçerlidir. Günümüzde insanlar birbirlerini hiç görmeden ve hatta seslerini bile duymadan alışveriş yapabilmekte, mallarını sigorta ettirebilmekte ve bir ülkeden diğer ülkeye o malları naklettirebilmektedirler. Gelişen ve ilerleyen teknolojik, ekonomik gelişmeler Avrupa Birliği ülkelerinde kurulan ya da kurulacak olan şirketlerin tabi oldukları milli mevzuatlarının da birbirlerine yakınlılaştırılması gereğini doğurmuştur. Uluslar arası gereksinimler ve ekonomik

koşulların etkisiyle gelişen Ticaret Hukuku, diğer hukuk dallarının aksine nitelik yönünden uluslararası bir görünüm göstermektedir.

Roma anlaşması ile tanınan dört temel özgürlük kapsamında malların, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımı hakkı verilmesi ve ulusal mevzuatların yakınlaştırılması düşüncesi ile 8 Ekim 2004 tarihinde yürürlüğe giren düzenlemelerin gerçekleştirilmesi için yaklaşık 40 yıllık bir çalışmanın ürünü olarak yeni bir şirket tipi oluşturulmuştur. Avrupa'daki sermaye şirketlerinin dev Amerikan ve Japon şirketleri ile rekabet edebilecek sermaye ve teknolojik yapıya sahip olması isteği serbest piyasa ekonomisinin yaratılmasında rekabet politikasının amaçlarından bir tanesidir.

Dünyadaki gelişme ve değişmelerin yanı sıra, ülkemizin Avrupa Birliğine giden süreçte aday ülke, 3 Ekim 2005 tarihinde tam üyelik için müzakerelere başlamış olması, başta temel kanunlar olmak üzere, tüm mevzuatın Avrupa Birliği müktesebatı ile uyumlu hâle getirilmesini Ülkemiz bakımından zorunlu kılmaktadır.

Küreselleşmenin getirdiği hızlı değişim, fırsat ve tehditler Türkiye'nin dışa açılma sürecini hızlandırmıştır. Bu süreç tüm dünya ülkeleri gibi ülkemizin de sosyal, ekonomik ve hukuksal yapısını derinden etkilemiştir.

Para, sermaye piyasaları başta olmak üzere mal ve hizmet piyasaları bölgesel ve küresel boyut kazanmıştır. Bu açılımın neticesinde de ülkemizin bazı alanlarda kendini yenilemesi, rekabet ve ilişki içerisindeki ülkeler ve topluluklara kendisini uyarlamak zorunluluğu doğmuştur.

Hiç kuşkusuz bu süreç tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizi de ticaret hukuku alanında reform yapmaya zorlamıştır. Bu bağlamda ticaret kanunu değişimini zorunlu kılan faktörler; 1960'ların ortalarından itibaren serbest pazar ve rekabet ekonomisinin tüm ülkelerde yaygınlık kazanması, teknolojik gelişmeler, internet üzerinden genel kurul, yönetim kurulu gibi organların toplantılarına e-posta ile çağrılarının yapılması olmuştur.

Türkiye AB üyeliğine hazırlanırken diğer taraftan da uluslar arası ticaret, sanayi hizmet ve finans piyasalarının bir parçası olması bu uluslar arası piyasalarının kurumlarına ve kurallarına uyumlu bir Ticaret Kanununa sahip olma ihtiyacını da doğmuştur.

Avrupa Birliği'nde sermaye şirketleri kuruluş tescili, asgari sermaye düzeyi gibi şirket yapıları ve işleyişlerindeki farklılıkları yönergeler yardımı ile yakınlaştırırken; Türkiye'de de zaman içinde Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili hükümleri yenilenmiş, tebliğler ve tüzükler de yayınlanarak kanun maddelerinin de değişiklikler yapılmıştır. Tezimizde, yapılan değişiklikler daha ziyade sermaye şirketlerinin kuruluşu işlenmiştir. Uygulamada yeknesak bir yapı oluşması, ülkemizde ve Avrupa Birliği üye ülkelerindeki mevzuatların yakınlaştırılması, modernize edilmesi çıkarılan yönergeler, tebliğler incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ŞİRKETLER HUKUKU ALANINDAKİ UYUMLAŞTIRMA ÇALIŞMALARI

1.1 SERMAYE ŞİRKETLERİNİN AVRUPA TARİHİNDEKİ YERİ

Ticaret Hukuku, nitelik yönünden uluslararası bir görünüm gösterir. Diğer hukuk dallarının aksine ulusal gereksinimlerden daha çok Uluslararası zorunluluk değişimlerinden doğmuş ve ekonomik koşulların etkisiyle gelişmiştir. Ticaret Hukukunun tarihi milattan önce 2000 yıllarına denk gelmektedir¹.

Milattan önce XII. Yüzyılda Yunanlıların Akdeniz Ticaretine egemen oldukları, ilk çağların büyük ticari uluslarından olan Yunanlılar, Akdeniz'in çeşitli yerlerindeki kolonileri ve zengin kent aracılı ile Yunanistan'ın o çağ dünyasının ticaret merkezi haline getirmiştir. Milattan önce III. Yüzyılda ise Roma, önce Akdeniz'de sonrasında uygar dünyayı egemenliği altına almış ve tüm bu yerlerde kendi hukukunu yaymaya başlamıştır. Tarihte Romalılar en büyük hukukçu ulus olarak tanınmalarına, dünyada geniş etkiler yaratan bir hukuk düzeni gerçekleştirmiş olmalarına karşın Roma'da medeni hukuktan ayrı, özel ve bağımsız bir ticaret hukuku bulunmuyordu. Ticari işlerde de diğer normal işlerde olduğu gibi medeni hukuk kuralları uygulanıyordu. Aslında Romalılar, ticareti bayağı bir iş olarak yorumluyorlar, ticaretle uğraşmayı kendi ulusal onurlarına aykırı görüyorlardı². Ticareti önemsiz, aşağılık ve bayağı bir iş olarak gören Romalılar ticaretle uğraşmamışlar, ticareti yabancılar, köleler ve tutsakların yaptığı bir iş olarak ticaret ortaya çıkmıştır³.

Tarihte Ticaret Hukuku orta çağda Akdeniz Baltık Ülkeleri ve İtalya yarım adasında önemli gelişmeler göstermiştir. Bilimsel araştırmalar ticaret hukukunun

¹ Necdet Özdemir, **Türk Ticaret Hukuku**, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayını, Ankara, 1976, s.1.

² Mercatura, si tenuis est, sordida putanda est 'Ticaret önemsiz olduğu için aşağılık ve bayağı bir uğraştır.

³ Özdemir, s. 3.

İtalya, Fransa, Baltık kentlerinin yöresel yönetimleri altında ticari örf ve âdete dayanılarak geliştiğini kanıtlamaktadır.

İlk Sermaye Girişimi; dinsel bir görüş olarak, İslamiyet de olduğu gibi kilise yasalarınca da faizle para vermek tüm Hıristiyanlara yasaklanmıştır. Bundan dolayı ödünç para verme işleri ile bankacılık işlemleri combard adı verilen Kuzey İtalya Yahudileri tarafından yapılmaktaydı. Bu yasak ve kısıtlamalar ticaret hukuku kurumlarının doğmasını gelişmesini önlemiştir. Söz konusu yasaktan doğan en önemli kurum Commenda⁴ adı verilen sözleşme olmuştur. Çağdaş komandit sözleşmenin temelini oluşturan bu sözleşmeye göre sermaye sahibi, sermayesini bir işletmeciye veriyor ve bu işletilmeden doğan karı ortağı ile paylaşıyordu. Bu durumda söz konu işlem bir borç para alma verme işi değil ortaklık sözleşmesi oluyordu. Diğer yandan borç verme bir sermaye girişimi ile birlikte olması nedeniyle koyulan sermaye nedeniyle bir karşılık bekleme bir kazanç sağlama öngörülüyordu.

Ticaret hukukunun Akdeniz ülkelerinde uluslararası nitelik taşıyan bir yapıda gelişmesi yeniçağ da yenedünyanın bulunması ile son bulmuş ulusallaşma yönünde ilerleme göstermiştir. Avrupa ülkelerine bakılacak olursa Almanya da 1856 yılında bir ticaret yasası bulunuyordu. Ancak bu yasa belirli bir sınıfa hitap ediyordu. 1900 yılında yürürlüğe giren Handelgesetzbuch⁵ Avusturya ve Macaristan tarafından aynen kabul edildiği gibi diğer birçok ülkelerce de örneğin Japonya, İtalya, İspanya, İspanyolca konuşan birçok Latin Amerika ülkeleri ve Türkiye ticaret yasalarının özünü oluşturmuştur. 1937 yılında ise Altengesetz yasası⁶ yürürlüğe girmiştir.

Fransa'da 1808 de yürürlüğe girmiş olan Code de Commerce Fransız Ticaret Yasasıdır. Napolyon Bonapart'ın buyruğu ile hazırlanmış bu yasa Napolyon'un zapdettiği her ülkede kendi yasalarını uyguladığı için Almanya, İtalya, Hollanda, Belçika, İspanya yıllar yılı bu yasayı kullanmıştır.

⁴ Ortaçağ Avrupası'nda uygulanan en yaygın iş ortaklığı. Sermayedar ve aktif ortakten meydana gelen iki taraf söz konusudur.

⁵ Alman Ticaret Yasası

⁶ Sermayesi paylara bölünmüş ortaklıklar yasası

Portekiz de ilk ticaret kanunu olan Ordenacoes Alfonsines 1446 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu yasa günlük ticari gereksinimleri karşılamaktan çok uzaktaydı. Bu nedenle mahkemeler yabancı yabancı ticaret hukuku kuralları ile iş görmek zorunda kalıyorlardı. Bugün Portekiz’de yürürlükte bulunan Ticaret Yasası 1883 yılında İspanya, Prusya, Hollanda ve Fransa ticaret yasalarından esinlenerek düzenlenmiştir⁷.

İngiltere Ticaret Hukukunun gelişme grafiği Avrupa Ticaret Hukukunun gelişme grafiğine paralellik göstermektedir. Avrupa kıtası ile ilişkili olan tacirler eliyle İngiltere’ye taşındığı düşünülen bu kurallar aynen Avrupa’daki gibi ticari örf ve adet hukuku gibi genel ve uluslararası bir nitelik taşıyordu.

Avrupa tarihinde ticaret hukuku görüldüğü üzere ülkelerin birbirlerinden alıp oluşturdukları bir yapıdadır. Ya aynen kendi hukuklarına çevirerek geçirmiş ya da değişikliklere giderek kendi hukuklarına uyarlamışlardır. Örneğin Yunanistan ve Bulgaristan’ın ilk ticaret yasaları Fansız Ticaret hukukundan alınmadır. Avrupa da ticaret hukukunun oluşumu ve gelişimini açıklamaya çalıştıktan sonra Avrupa Topluluğunun Tarihsel Gelişimini inceliyoruz.

1.2 AB’NİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Avrupa Birliği’nin oluşum sürecinden günümüze dek pek çok evreyi geride bırakmıştır. Bütünleşme, hem ortak bir çıkar için işbirliği yapan ulus-devletlerin eylemlerini hem de bunu yaparken kullandıkları yöntemleri ve kurumları ifade eden bir kavramdır⁸.

Avrupa’da bütünleşme yolu ile bir birlik oluşturma düşüncesinin doğuşu, Roma İmparatorluğu’nun son zamanlarına hatta kuramsal olarak Yunan Uygarlığı çağlarına kadar uzanan bir süreçte yakalanabilir. Avrupa Birliği kurmak yoluyla dünya insanların birleştirilmesi Eski Yunan’a kadar gitmektedir. Bu dönemlerde bütünleşme adına sayabileceğimiz söz konusu girişimlerde temel amaç silahların

⁷ Özdemir, s. 9.

⁸ Beril Dedeoğlu, **Adım Adım Avrupa Birliği**, İstanbul, Çınar Yayınları, 1996, s. 18.

kullanılmadığı, düşünsel düzeyde birleşmeler ve demokratik oluşumlar yaratmak olmuştur⁹.

1848 de İsviçre Birliğinin gerçekleştirilmesi, 1871’de Alman İmparatorluğu’nun kurulması ve en önemlisi 1776’da Amerika Birleşik Devletleri’nin bağımsızlığına kavuşması örnekleri I. Dünya Savaşı sonrasında ‘Avrupa Birleşik Devletleri’ kurulmasına ilişkin Pan-Avrupaist hareketinin temel dayanakları oluşturmuştur¹⁰.

La Rochefoucauld, Saint Simon, William Penn, Due De Sully, Victor Hugo, De Gaspiere gibi düşünürler Avrupa da bir Birliğin kurulmasına inanan kişilerdir. Tanınmış Fransız yazar Victor Hugo 1849 da Paris’te toplanan Uluslararası Barış Konferansı’nda ve 1 Mart 1871 tarihinde Fransız Ulusal Meclisi’nde Avrupa Birliği konusunda şunları söylemiştir: ‘*ABD nasıl yeni bir dünyayı taçlandırdıysa, bir gün gelecek Avrupa Birleşik Devletleri¹¹ (United States Europe – Etats – Unis d’Europe) de eski dünyayı süsleyecektir. İster benimsensin ister ret edilsin, birlik fikri, hiç durmadan yakılıp yıkılan, kasılıp kavrulan bir kıtanın bin yıllık hülliyesi olarak her zaman varlığını sürdürmektedir¹².*’

II. Dünya Savaşı’ndan Avrupa’nın yeniden yerle bir olmasından sonra, Avrupa’da istikrar ve barışın sağlanması için ‘Birlik’ oluşturma fikri yeniden gündeme gelerek ifade edilmeye başlanmıştır. Winston Churchill’in 1946 yılında Zürih Üniversitesi’nde yaptığı konuşma, Fransa Planlama Teşkilatı Başkanı olan Jean Monnet’in savaş sonrası Avrupa’da düzenin yeniden kurulmasının güvencesinin, Almanya’nın büyümesinin engellenmesi ile değil Almanya’nın

⁹ Dedeoğlu, s. 62.

¹⁰ Enver Bozkurt, Mehmet Özcan, Arif Köktaş, **Avrupa Birliği Hukuku**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2001, s. 2.

¹¹ Avrupa Birleşik Devletleri bir federasyonu içerir. Bu sistemde güç üye ülkelerden merkezi oteriteye geçer. Avrupa’nın birleşmesinde ikinci görüş daha gerçek ilişkileri kapsayan konfederasyon sistemidir. Bu anlamda Avrupa Birleşik Devletleri yerine Avrupa Birliği’ni (European Union) savunur.

¹² Rıdvan Karluk, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, Beta Yayınları, İstanbul , 2007, s. 1.

Avrupa içerisinde asimile edilmesi ile sağlanacağı görüşü Avrupa'nın bütünleşmesinde etkili hareketler olarak değerlendirilmektedir¹³.

Dönemin Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman, Monnet'in fikirlerinden esinlenerek Almanya ve Fransa arasındaki kömür ve çelik kaynaklarının birleştirilmesi ve bu sayede savaş endüstrisinin önemli kaynaklarını oluşturan bu kaynakların devletlerin münhasır denetimlerinden çıkartarak devletlerin üstünde bulunan bir uluslararası organın denetim ve sorumluluğuna bırakılmasına ilişkin önerisinin yer aldığı ve Schuman Planı¹⁴ olarak anılan ortak hareket planı 'Birlik'e giden yolda atılan eylemli ilk adım olarak nitelendirilmektedir. Schuman Planı'nda Avrupa'da barışın kurulabilmesi için Fransız-Alman dostluğunun şart olduğu belirtilmiş ve bu çerçevede Avrupa'nın bütünleşmesi gerektiği görüşü benimsenmiştir. Plan söz konusu barışın üst bir otoritenin yönetimi altında Fransız-Alman ortak kömür ve çelik üretiminin sağlanması ve anılan örgütün kapılarının bütün Avrupa ülkelerine açılması ile sağlanacağını öngörmüştür¹⁵. Almanya'nın olumlu yaklaşımından sonra İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg da 25 Mayıs 1950 tarihinde kabul etmişlerdir. Bu suretle 20 Haziran 1950 tarihinde bu altı Avrupa ülkesi arasında demir-çelik ürünleri için ortak bir pazar oluşturulmasına yönelik görüşmeler başlamıştır¹⁶.

Schumann Planı çerçevesinde bahsedilen ülkeler, siyasi bütünleşmenin temellerini atacak üç ayrı Topluluk kurarak ekonomik bütünleşmenin kapısını aralamıştır¹⁷. 18 Nisan 1951'de Belçika, Almanya, Fransa, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda tarafından imzalanan Paris Antlaşması'yla Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) kuruldu. Antlaşma ile ekonomik büyüme, istihdamın gelişmesi, yaşam düzeyinin yükseltilmesi ve üretimin en makul bir biçimde dağıtımı

¹³ ÜnalTekinalp, GüngörenTekinalp, **Avrupa Birliği Hukuku**, İstanbul, 2000, s. 4.

¹⁴ Planın tam metni için bkz. KARLUK, Rıdvan, S.3,4,5 (Plan ilk olarak 9 Mayıs 1950 tarihinde açıklanmıştır. Avrupa Birliği'nin en önemli yapı taşlarından olması nedeniyle 9 Mayıs 1973 yılından bu yana 'Avrupa Günü' olarak kutlanmaktadır.

¹⁵ Tekinalp ve Diğerleri s. 5.

¹⁶ Karluk, s.3.

¹⁷ Haluk Günöğür, **Avrupa Topluluğu Hukuku**, Eğitim Yayınları, Tarhan Basımevi, Ankara, 1993 s.1.

hedeflenmiştir¹⁸. 50 yıllık bir süre için imzalanan Paris Anlaşması 23 Temmuz 2002’de bu süresi dolmuştur. Antlaşmanın sona ermesiyle birlikte bir dizi uluslararası anlaşmalardan doğan haklar ve yükümlülükler Avrupa Topluluğuna geçmiştir¹⁹.

Paris Antlaşmasını imzalayan altı ülke, kömür ve çelikte giriştikleri deneyi savunma ve dış politika alanlarında da sürdürmek istemelerine rağmen o dönemde bu yöndeki girişimler hazırlanan tasarıların kabul edilmemesi ile çalışmaların ekonomik bütünleşme yönünde hızlanmasını sağlamıştır. Messina’da 1-2 Haziran 1955’de düzenlenen konferansta iki yeni Avrupa Topluluğu’nun daha kurulması kararlaştırıldı²⁰. Bu kez Roma’da imzalanan antlaşmalarla 25 Mart 1957’de Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) ve Avrupa Ekonomik Topluluğu Kuruldu.

Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg arasında imzalanan bir antlaşma ile doğmuş, 1 Ocak 1958 de yürürlüğe girmesiyle çalışmalarına başlamıştır. AET atom enerjisi ve kömür çelik dışında kalan tüm sektörleri içine alan bir ekonomik bütünleşme ve birlik hareketini hedeflemiştir²¹. AET, Avrupa Topluluklarını oluşturan üç örgüt içerisinde en önemli olanıdır. AET’nin amacı, Roma Antlaşmasının 2. Maddesinde göre ‘Bir ortak pazarın kurulması ve üye devletlerin ekonomi politikalarını birbirine giderek yakınlaştırması yoluyla, Topluluk içinde ekonomik eylemlerin uyumlu bir biçimde geliştirilmesini, sürekli ve dengeli bir gelişmeyi, daha ileri bir istikrarı, yaşama düzeylerini hızla yükseltilmesini ve bir araya getirdiği Devletlerarasında daha sıkı ilişkiler kurulmasını sağlamaktır²². Avrupa’yı bölen engelleri kaldırarak, ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişmesini ortak girişimler sağlamaya kararlı olarak, genişlemede sağlamlığı, alışverişlerde dengeyi, rekabette dürüstlüğü sağlayabilmek için var olan engellerin

¹⁸ **Avrupa Topluluğu Sözlüğü**, Pelin Matbaacılık, Ankara 1984, S.81

¹⁹ İrfan Kaya Ülger, **Avrupa Birliği Ansiklopedisi**, Turcab AB-Türkiye İşbirliği Derneği Yayınları, Yayın No.11, İstanbul, 2003, s.42.

²⁰ Avrupa Topluluğu Komisyon Enformasyon Temsilciliği, **Avrupa Topluluğu Nedir?**, Nüve Matbbası, Ankara, 1979, s.9.

²¹ Çağıl Şahin, ‘**Avrupa Anonim Şirketi**’, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006 . s. 16.

²² Hüseyin Pazarıcı, **Uluslararası Hukuk Açısından Avrupa Ekonomik Topluluğu’nun Yaptığı Anlaşmalar**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No.48, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1978, S.2

kaldırılması, ortak bir ticaret politikası sayesinde uluslararası ticarete kısıtlamaların giderek kaldırılmasını da amaçlamıştır²³. EURATOM'un amacı ise atom enerjisinin barışçıl amaçlarla kullanımının gerçekleştirilmesiydi.

Bu bağlamda Avrupa Birliği'ne varılan süreç içerisinde Avrupa ülkelerini birbirine en fazla yakınlaştıran ve bütünleşme sürecini hızlandıran örgüt AET olmuştur. AET ile bir taraftan gümrük birliği ile gerçekleştirilmiş, diğer taraftan da ekonomik bütünleşme sağlanmış, üye ülkeler arasında kişilerin, malların, sermayenin ve emeğin serbestçe dolaştığı bir ortak Pazar ve gümrük birliği kurulması öngörülmüştür.

AET, AKÇT, EURATOM Antlaşmalarında ilk büyük değişiklik 1 Temmuz 1987 tarihinde yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi (ATS) ile gerçekleşmiştir. 1 Temmuz 1987'de yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi ile iç pazarın tamamlanması amacıyla Avrupa Topluluklarını kuran antlaşmaların ilk kapsamlı düzenlemesi yapılmıştır. Tek Senet ile ortak güvenlik ve dış politikasında işbirliği, yasama sürecinde bazı konularda oybirliği yerine nitelikli çoğunluk aranmasından sosyal politika, ekonomik ve sosyal uyum gibi alanlarda yeni maddeler eklenmesine kadar birçok yenilik getirilmiştir. Topluluk hukukuna Topluluğun kurumsal yapısına, bu yapı içindeki görevlerin dağılımına ve yetkilere ilişkin önemli değişiklikler getirilmekte, Avrupa Birliği hedefi somutlaştırılmakta, Topluluğun temellerine ve politikalarına ilişkin yeni hedefler konulmakta ve Tek Senet ile önemli bir yol alınmaktadır²⁴.

Antlaşmanın 'Tek Senet' olarak nitelendirilmesinin nedeni tek metnin altında iki farklı amaca ulaşılmış olmasıdır²⁵. Tek senet ile Avrupa siyasi işbirliği hukuki bir

²³ Haluk Günöğür, **Avrupa Ekonomik Topluluğunu Kuran Antlaşma (Roma Antlaşması)**, Ankara, Barışcan Yayıncılık, 1988, S.3

²⁴ Ömer Bozkurt, **Avrupa Parlamentosu Yetkiler ve Usuller**, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları no.225, Ankara, 1988, s. 58.

²⁵ Tekinalp ve Diğerleri, s.43.

temele dayandırılmış²⁶, üye ülkeler arasında dış politikanın birlikte belirlenmesi ve yürütülmesi gerçekleştirilmiştir²⁷.

Avrupa Tek Senedi'nde yapılan değişikliklerin ardından ortak pazardan tek pazara geçişi sağlayan ve ekonomik ve parasal birliğin kurulmasına temel olan 1992 yılında imzalanan Maastricht Antlaşması'nın (Avrupa Birliği Anlaşması) 1 Kasım 1993'de yürürlüğe girmesinden sonra bütünleşmenin genel adı Avrupa Birliği olmuştur. Antlaşma sosyal ve ekonomik ilerlemeyi hızlandıran üç temel ilke üzerine oturtulmuştur.

Bunlar;

- Rekabet ilkesine dayanan serbest piyasa ekonomisi,
- Kamu maliyesinin sağlıklı şekilde yönetilmesi,
- İkame Etme ilkesi (subsidiarite). Bu ilke genelde Topluluk müdahalesinin sınırlandırılmasını ve bazı alanlardaki yetki ve sorumlulukların üye ülkelere bırakılmasını kapsamaktadır.

Maastricht Antlaşması'na eklenen ve ikame (subsidiarite) ilkesini tanımlayan Avrupa Topluluğu Antlaşması'nın 3 B maddesinin 2. Ve 3. Fıkraları şöyle yazılmıştır.

'Münhasıran kendi yetkisi altında bulunmayan alanlarda, ikame etme (subsidiarite) ilkesi uyarınca Topluluk ancak, tasarlanan eylemin hedefleri üye devletler tarafından yeterli biçimde gerçekleştirilemeyecekse ve dolayısıyla tasarlanan eylemin boyutları ve sonuçları itibariyle Topluluk seviyesinde daha iyi gerçekleştirilebilecekse müdahalede bulunur'

Topluluğun eylemi bu antlaşmanın hedeflerine ulaşmak için gerekli olan seviyeyi aşmaz'

Antlaşma AKÇT Antlaşması'nın aksine sınırsız bir süre için akdedilmiştir²⁸. 1992 yılı sonunda resmi olarak tamamlanan Ortak Pazar'da üye devlet kendi

²⁶ Ülger, s.48.

²⁷ Şahin, s.17.

aralarındaki tüm ticari engelleri kaldırmış Avrupa Pazarı, malların, hizmetlerin, kişilerin ve sermayenin serbestçe dolaşabileceği tek bir Pazar haline gelmiştir²⁹.

16-17 Haziran 1997 de Amsterdam'da yapılan Amsterdam Antlaşması'na göre Avrupa Birliği, üye devletlerin ortak ilkeleri olan hürriyet, demokrasi, insan haklarına saygı ve hukukun üstünlüğüne dayanmaktadır³⁰.

Maastricht Antlaşmasından üçüncü sütün³¹ da yer alan kimi hükümler Amsterdam Antlaşmasıyla Topluluk sütununa aktarılmış ve Avrupa Toplulukları Adalet Divanının yetki alanı içine alınmıştır.

1 Aralık 2009 tarihinde Lizbon Antlaşması yürürlüğe girmiştir. İşbu Antlaşma AB ile AT Antlaşmalarını başka Antlaşmalar ile değiştirmek yerine bunları tadil etmektedir. Antlaşma, Birliğe gelecek talepleri karşılayabilmek ve vatandaşların isteklerine cevap verebilmek için gerekli hukukî çerçeve ile araçları sunmaktadır.

Daha Demokratik ve Şeffaf bir Avrupa için;

- Avrupa Parlamentosu'nun rolü güçleniyor: doğrudan AB vatandaşları tarafından seçilen Avrupa Parlamentosu'na, AB mevzuatına, AB bütçesine ve uluslararası anlaşmalara yönelik önemli yetkiler verilmiştir.
- Ulusal parlamentoların daha büyük katılımı: AB çalışmalarına katılmak için ulusal parlamentolara daha çok imkân tanınmıştır. Bu katılım, ulusal parlamentoların, özellikle Birliğin, amaçlanan sonuçlara daha kolay ulaşılacak olması sebebiyle AB düzeyinde hareket ettiğini (subsidiarity) denetlemesini sağlayan yeni bir mekanizma sayesinde gerçekleşmektedir. Ulusal parlamentoların bu katılımı, Avrupa Parlamentosu'nun güçlendirilmiş

²⁸ Karluk, S.69-70.

²⁹ Müge Bulut, **Avrupa Birliği Rehberi**, Euromat Entegre Yayınları, İstanbul 2006, S.10

³⁰ Ülger, s.28

³¹ Topluluk sütunu da denen birinci sütun, ekonomik, toplumsal ve çevresel konuları ele alır.Ortak dışişleri ve güvenlik politikası da denen ikinci sütun dış ilişkileri ve askerî konularla ilgilenir. Güvenlik Güçleri ve Adalet Alanında İş Birliği de denen üçüncü sütun suça karşı birlikte çalışmayı kapsamaktadır.

rolüyle birlikte, Birliğin işleyişinde demokrasinin güçlenmesini ve yasallığın artmasını sağlayacaktır.

- Vatandaşlar için daha kuvvetli söz hakkı: “Yurttaş Girişimi” sayesinde birden fazla Üye Devletten bir milyon AB vatandaşı Komisyon’dan yeni politika önerileri getirmesini isteyebilecektir.
- Kim ne yapıyor: yetkilerin sınıflandırılmasıyla Üye Devletler ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkiler daha açık hale gelmiştir.
- Birlikten çıkma: ilk defa Lizbon Antlaşması Üye bir Devlete açıkça Birlikten çıkma imkânı vermektedir³².

1.3 AB HUKUKUNUN ÖZELLİKLERİ

AB’de uygulanan hukuk büyük çoğunluğuyla üç Topluluğun kuruluşuna, işleyişine, üye olan ve olmayan ülkelerle ilişkilerine, organlarına, Ortak Pazara ve Topluluk politikalarına ait kuralların oluşturduğu hukuktur³³.

AKÇP, AET, AAET antlaşmaları, gerek topluluk tarafından daha sonra yapılan diğer antlaşmalar ile temel antlaşmalarda öngörülen yetkili organlar tarafından kabul edilip yürürlüğe konulan kurallar bütünü ve AB’nin yargı organı olan Adalet Divanı’nın kararları AB’nin hukuk düzenini oluşturmaktadır³⁴.

Kurucu antlaşmalar topluluk hukukunun asli kaynakları olarak birbirlerinden bağımsız olarak varlıklarını sürdürmekte ve aynı hiyerarşik sırayı paylaşmaktadırlar. AB kurumları da yetkilerini bu üç antlaşmaya ve bu antlaşmalarda değişiklik yaratan düzenlemelere dayanarak kullanmaktadır³⁵.

AB hukuk sistemi sui generis³⁶ bir hukuk sistemidir. Uluslararası düzeyde bugüne kadar pek örneği olmayan bu hukuk sistemi, AB üye devletlerin iç

³² <http://www.abvizyonu.com/ab/lizbon-anlasmasi-ab-icin-ne-ifade-ediyor.html> (20.10.2010)

³³ Tekinalp, s.66.

³⁴ Günügür, AT Hukuku, S.1.

³⁵ İrfan Kaya Ülger, Avrupa Birliği Hukuku’nu Ne Derece Tanıyoruz? www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/EAD/.../7sayi5.doc (12.07.2010).

³⁶ sui generis Türkçe’de tam olarak, *kendine özgü, nevi şahsına münhasır* gibi sıfatlarla karşılanabilir. Kendine özgü özellikleri olan ve başka bir örneği olmayan nesne ya da olayları anlatmak için kullanılır.

hukuklarında sahip oldukları ‘ egemenlik yetkilerinin bir bölümünü AB’ye devretmeleri’ sonucunda oluşmuştur. Uluslar üstü yani subnasyonel hukuk olarak adlandırılan bu hukuk düzeni AB üye devletlerin ulusal hukuklarıyla yakın ilişkisi vardır³⁷. Ancak AB’yi kuran antlaşmanın hiçbir yerinde AB’nin uluslar üstü bir örgüt olduğu yolunda herhangi bir hüküm yer almamaktadır³⁸.

AB’de uygulanan hukuk için Topluluk Hukuku yerine Avrupa Birliği Hukuku da denilebilir³⁹. Temel metinleri kurucu anlaşmalar olan AB hukuku, uluslararası hukuktan ve iç hukuktan farklı bir yapı arz etmektedir. AB’nin genişleme ve derinleşmesine paralel olarak AB hukukunun da kapsamı ve uygulama alanı genişlemektedir⁴⁰.

Yönergeler yoluyla uyumlaştırma, önemli dezavantajlar getirirse bile, açık bir avantajı da vardır: Yönergeler, ATAD’ın muhakemelerinin dayandığı, Avrupa Birliği müktesabatını (*acquis communautaire*) güçlendirmektedir. Giderek daha fazla ulusal hâkim AET-A md. 234’ün ön karar prosedürünü etkili bir biçimde kullanmakta ve Lüksemburg’daki ATAD’a yönergelerin ve tüzüklerin yorumu konularında ön karar için başvurumaktadırlar. Bu ATAD’a, giderek daha fazla oranda, ilkeler yaratma, münferit mevzuat boşluklarını doldurma ve bunları yeknesak bir yorum altında bir araya getirme olanağı vermektedir. ATAD, genel hukuk ilkelerine atıf yapmak ve yenilerini yaratmak suretiyle ortaklık hukukunun gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Anlaşma "üye devletlerin hukuk düzenlerinde ortak olan hukukun genel ilkelerinin" uygulanmasını, sadece, ortaklık organları veya orada çalışanların, görevlerini yaparken yol açtıkları sözleşme dışı zararlardan ortaklığın sorumlu olması alanında öngörürken, AET-A md. 288/2, ATAD, tekrar tekrar, hukukun genel ilkelerinin, hukukun diğer alanlarında da ortaklık hukukunun ayrılmaz bir parçası olduğunu açık hale getirmiştir⁴¹.

³⁷ Günüşur, AT Hukuku , S.2.

³⁸ Günüşur, AT Hukuku, S.29.

³⁹ Tekinalp ve Diğerleri 2000, S.66.

⁴⁰ Ülger, Avrupa Birliği Hukuku’nu Ne Derece Tanıyoruz? s.2

⁴¹ Jürgen Basedow, **Avrupa Özel Hukukunun Doğuşu**, 2003, S. 13
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/281/2557.pdf> 16.06.2010

1.4 AB HUKUKUNUN KAYNAKLARI

Avrupa Birliği Şirketler hukuku hakkında bilgi vermeden önce Topluluk hukukunun kaynakları dayanakları hakkında bilgi vermek gerekmektedir. AB hukuku;

1. Birincil kaynaklar olarak adlandırılan anayasal anlaşmalar;
2. İkincil kaynaklar olarak adlandırılan Topluluk organlarının tasarrufları,
3. Adalet Divanı tarafından tanınan hukukun temel ilkeleri;
4. Adalet Divanının Kararları⁴²,
5. Üye olmayan devletlerle yapılan uluslararası antlaşmalara⁴³ dayanmaktadır.

Şekil 1: AVRUPA BİRLİĞİ YASAL MEVZUAT DÜZENLEMELERİ

Kaynak: AKMAN Vedat, Avrupa Topluluğu ve Türkiye Uluslararası antlaşmalar ve Birliğin Ötesinde Bir Avrupa, Alfa Yayınları, İstanbul, S.29

⁴² Avrupa Topluluğu Adalet Divanı (Court of Justice).. Topluluk hukukunun yorum ve uygulamasından doğan uyuşmazlıklarda yetkili bir Topluluk kurumudur.

⁴³ Birincil kaynakları oluşturan antlaşma metinleri, http://europa.eu/documentation/legislation/index_en.htm (10.06.2010)

1.4.1 Birincil Hukuk Kaynaklar

Birincil hukuk kaynakları denince Avrupa topluluklarını ve Birliği kuran Antlaşmalar, planlar, ekler, protokoller, mektuplar ve bunları değiştiren veya bunlara ekleme yapan antlaşmalar anlaşılır. Bunlara kurucu antlaşmalar da denir.

Birincil hukuk üye ülkelere olduğu gibi, üye ülkelerin uyrukluğunu taşıyanlara ve üye ülkelerde ikamet edenlere de doğrudan uygulanır⁴⁴.

Topluluğun kuruluş, işleyiş ve organlarına ilişkin temel kuralların yer aldığı mevzuattır. Ulusal devletlerin anayasalarına benzer. Kurucu antlaşmalar ve bu antlaşmalarda zaman içinde ihtiyaçlardan doğan değişiklikler yapan diğer antlaşmalar birincil mevzuatı oluşturur⁴⁵.

Anayasal antlaşmalar hepsi birlikte değerlendirildiğinde, topluluğun yapısal hukukunu oluşturduğu için birincil kaynak olarak Topluluğun yasal düzenine temel oluşturmaktadır⁴⁶.

AB hukukunun birincil kaynakları;

- 18 Nisan 1951 tarihli AKÇT Antlaşması ve buna bağlı olarak Paris Antlaşması ve diğer ilgili Antlaşmalar, Schuman Planı, 25 Mart 1957 tarihli AAET ve AET Antlaşmalarıyla bunları tamamlayan eklerle, protokoller;
- 8 Nisan 1965 tarihli Avrupa Toplulukları için Müşterek Komisyon, Konsey kurulmasına ilişkin antlaşma,
- Bütçe ile ilgili Lüksenburg Antlaşması
- 22 Ocak 1972 tarihli Danimarka ve İrlanda; 22 Mayıs 1979 tarihli Yunanistan; 12 Haziran 1985 tarihli Portekiz İspanya; 1 Ocak 1995 tarihli Avusturya, İsveç, Finlandiya; 1 Mayıs 2004 tarihli Letonya, Macaristan,

⁴⁴Tekinalp ve Diğerleri, s.68

⁴⁵ Ruhi Tapan, **Avrupa Birliği Hukukunun Kaynakları ve Ulusal Hukuka Etkileri**, Avrupa Adalet Divanı, Sayıştay Dergisi Sayı.32 S.102 <http://www.sayistay.gov.tr/dergi/icerik/der32m9.pdf> (6.07.2010).

⁴⁶ Bozkurt ve Diğerleri s.114

Güney Kıbrıs Rum Kesimi, Malta, Polonya, Slovakya, 1 Ocak 2007 tarihli Romanya ve Bulgaristan'ın Birliğe katılmalarına ilişkin antlaşmalar,

- 1986 tarihli Tek Avrupa Senedi
- 7 Şubat 1992 tarihli Avrupa Birliği Antlaşması (Maastricht Antlaşması)
- 02.10.1997 tarihli Amsterdam Antlaşması
- 01.12.2009 tarihli Lizbon Antlaşması

AB'yi kuran Antlaşmalar, üye devletler tarafından onaylandıktan sonra, bu devletlerin iç hukuklarında otomatik olarak yürürlüğe girerler⁴⁷.

1.4.2 İkincil Hukuk Kaynaklar

İkincil hukuk kaynakları Avrupa Birliği'nin organları tarafından konulan hukuku ifade eder. İkincil hukuk, yani hukuki tasarruflar, organların, görevlerini yerine getirebilmeleri ve konulan hedeflere ulaşabilmeleri için, antlaşmaların kendilerine verdiği yetkiler dahilinde koydukları kurallardır⁴⁸.

İkincil kaynaklar; Konsey ve Komisyon tarafından hazırlanan topluluk tüzükleri,⁴⁹ yönergeler, kararlar, tavsiye ve görüşlerden oluşur. ATA m.249 da 'Konsey ve Komisyon görevlerini yerine getirmek için bu antlaşmanın hükümlerine uygun olarak tüzükler yapar, yönergeler yayınlar, karar alır tavsiyelerde bulunur ve görüş bildirir' demektedir.

Tüzük, genel bir geçerliliğe sahiptir. Tüm yönleri ile bağlayıcıdır ve üye devletlerde doğrudan uygulanır⁵⁰.

Yönerge, şekil ve yöntemlerin seçimi bakımından yetkiyi ulusal kurumlara bırakarak, yöneldiği her bir devleti, varılacak sonuçlar bakımından bağlar.

⁴⁷ Bozkurt ve Diğerleri s.115.

⁴⁸ Tekinalp Ünal ve Diğerleri, s.69.

⁴⁹ AET m.189 (2), AAET m. 161 (2), AKÇT m 31, 35 (1) (2)

⁵⁰ Bozkurt ve Diğerleri, s.116.

1.4.2.1 Tüzükler

Genel bir kapsama sahiptir. Tüm yönleriyle bağlayıcıdır ve üye devletlerde doğrudan doğruya uygulanır⁵¹. Doğrudan uygulanmak demek üye ülkelerin herhangi bir işlemine, onayına, iç hukuk içine alınmasına gerek olmaksızın, AB tüzüğünün üye devletler, üye devlette yerleşik veya üye devletin tabiiyetin de bulunan, gerçek ve tüzel kişiler ile bütün daire ve kuruluşlar ve AB’de her organ, kurum ve yetkili için geçerli olması demektir⁵². Tüzükler, topluluk hukukunun tüm üye devletlerde aynı şekilde uygulanmasını sağlamanın bir aracıdır.

Tüzükler AB’nin resmi gazetesi olan OJ’ de yayınlanmak zorundadır. ATA m.249 (Eski 189. m) maddeye göre tüzükler doğrudan uygulanır. Tüzükler yayımlandığı andan itibaren, üye devletlerin herhangi bir işlemine, onayına, iç hukuk içine almasına gerek olmadan, ulusal hukukların otomatik olarak bir parçası olurlar⁵³.

Tüzükleri ulusal hukukun kaynaklarından kanunlara benzetebiliriz. Üye Devletlerin ülkelerinde Tüzüklerin etkisi onların ulusal kanunları gibidir⁵⁴.

AB tüzüğünün doğrudan etkili olması, AB üye ülkelere mensup gerçek veya tüzel kişiler lehine doğrudan haklar yaratması veya tanıması ve/veya üye ülkelere ve ona mensup kişilere borçlar yüklemesi, bunların ulusal mahkemelerde ileri sürülebilmesi demektir. Bir düzenlemenin gerçekte bir karar mı yoksa AB tüzüğü mü olduğu, şekline değil içeriğine göre tayin olunur⁵⁵.

1.4.2.2 Yönergeler

Topluluk hukukunun ulusal hukuk sistemlerine uyumlu hale getirilmesinde yönergeler en çok tercih edilen yasama şeklidir. Yönergeler bir tür çerçeve kanun

⁵¹ Tapan, s.103.

⁵² Tekinalp ve Diğerleri, s.71.

⁵³ Bozkurt ve Diğerleri, s. 118.

⁵⁴ Tapan, s.104.

⁵⁵ Tekinalp ve Diğerleri, S.72.

oluşturduklarından etkilerini doğurmaları, onların ulusal hukuk düzenlerine aktarılması ile mümkün olmaktadır.

Yönergeler uygulamada temel olarak ulusal hukukların ATA m. 94'e (Eski 100) uygun şekilde yakınlaştırılması için kullanılmaktadır. Antlaşmanın 94. Maddesi; Komisyonun önerisi üzerine Parlamento ve Ekonomik ve Sosyal Komitenin görüşü alındıktan sonra ortak pazarın kurulması ya da işlemleri üzerine doğrudan doğruya etkisi olan üye devletlerin yasa, tüzük ve yönetmelik hükümlerinin yakınlaştırılması için oybirliği ile yönergeler çıkarması görevini Konseye vermiştir.

Yönergeler Tüzükler gibi, hangi tarihte yürürlüğe gireceği belirtilmişse o tarihte, eğer böyle spesifik bir tarih verilmemiş ise Resmi Gazetede yayınlanması takip eden yirminci günde yürürlüğe girer⁵⁶. Üye devletler Yönergeleri iç hukuklarına adapte ettikten sonra onlar üzerinde Yönergenin amaçlarına ters düşecek değişikliğe gidemezler.

Topluluk tüzüklerinin doğrudan etkileri tam olduğu halde, yönergelerin bu özelliği şartlara bağlı ve sınırlıdır⁵⁷. Bunun yanında bazı durumlarda Yönergelerin iç hukuka adapte edilememesi veya uygun şekilde adapte edilmemesi durumlarında bundan zarar gören AB vatandaşları tazminat talep edebilmektedirler.⁵⁸

Yönergelerin muhatabı Üye Devletlerdir çünkü ulusal hukukunu yönergeye uygun olarak değiştirmek üye devletlere yönelen bir yükümdür. Bu yüküme uymamanın sonuçlarına ilgili üye ülke katlanır. Yönergenin ulusal hukuk içine alınması şekil ve yoluna belirlemede üye ülke serbesttir. Yönerge ulusal hukuka kanun veya kanun hükmünde kararname ya da bir idari tasarruf ile getirilebilir⁵⁹.

⁵⁶ ATA m.243 (2)

⁵⁷ Tekinalp ve Diğerleri, S.71.

⁵⁸ Bozkurt s.120.

⁵⁹ Tekinalp ve Diğerleri S.72.

1.4.2.3 Kararlar

Tüzük ve yönergelerde olduğu gibi kararlarda gerekçeli olmak ve Antlaşma hükümlerine dayanmak ve yöneldiklerine bildirilmek zorundadır. Bu bildirimden sonra yürürlüğe girer.

Kararlar tüzüklerden farklı olarak yöneldikleri kişiler için (özel ve tüzel kişiler ile devletler) bağlayıcıdır. Yönergelerden farklı olarak da tüm yönleri ile bağlayıcı olduklarından uygulanmasının yöntemi konusunda muhatabına hiçbir yetki tanımaz. Kararın muhatabı bir üye ülke veya bir üye ülkeye mensup gerçek veya tüzel kişi olabilir⁶⁰.

1.4.2.4 Tavsiye ve Görüşler

Tavsiye, herhangi bir hususta hareket ve davranış tarzını öğütleyen, ikna etkisine dayalı bir beyandır. Organlar tavsiye ile gerekli gördükleri bir konuda beyanda bulunurlar. Görüş ise üçüncü kişinin isteği üzerine organ tarafından açıklanır⁶¹.

Konseyl ve Komisyon'un görevlerini yerine getirmek için Antlaşmanın hükümlerine uygun olarak aldıkları tavsiye ve görüşlerin Topluluk hukukunun bir kaynağı olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği konusu tartışmalıdır. ATA m 249'a (AET m. 189) göre, tavsiye ve görüşler bağlayıcı değildir.

İkincil kaynaklardan, tüzükler, yönergeler ve kararlar Topluluğun bir tür Resmi Gazetesi olan Official Journal'da (OJ) yayımlanır. ATA m.254 (Eski 191 m) tüzüklerin ve yönergelerin yayımlanmasını zorunlu kılmaktadır⁶².

⁶⁰Tekinalp ve Diğerleri s.73.

⁶¹Tekinalp ve Diğerleri s.73.

⁶²Bozkurt ve Diğerleri s, 117.

1.5 AVRUPA BİRLİĞİ ŞİRKETLER HUKUKU

AB'nin yöneldiği ekonomik ve siyasal bütünleşmenin hukuki bütünleşmeyi de birlikte getirmesi doğaldır⁶³. Birliğin nihai hedefi gelecekte siyasi birlik oluşturmak olmasına rağmen, bütünleşme hareketi mümkün olandan, yani ekonomik alandan başlatılmıştır. Ekonomik entegrasyon, entegrasyonun derecesine göre, ülkeler arasında farklı hukukların uyumlaştırılması zaruretini de birlikte getirmektedir. Entegrasyon derecesi arttıkça hukuki uyumlaştırma da buna paralel artmaktadır. AB üyesi ülkeler hukukları arasındaki farklar ekonomik ilişkilerin güvenli ve istikrarlı olarak gerçekleşmesini engelleyeceğinden mevzuatların uyumlaştırılması yoluna gidilmektedir⁶⁴.

AB'nin temel amaçlarından biri Avrupa Topluluğu Antlaşmasınının 2. maddesinde ifade edildiği üzere Üye Devletlerin ekonomilerinin uyumlu, dengeli ve sürdürülebilir biçimde geliştirilmesidir. Topluluk Üyesi devletler bu amaca ise tamamen birbiri ile bütünleşmiş ve iç sınırlardan arınmış bir ortak pazar kurarak ulaşmayı hedeflemişlerdir⁶⁵. Bu hedef ise malların, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımı ve bunun önündeki engellerinin kaldırılması ile mümkün olacaktır. Bu temel özgürlükler gerçek kişiler değil tüzel kişiler içinde geçerlidir. Tüzel kişiler için, kuruluş özgürlüğü, üye devletlerden birinde bir şirket kurma hakkı kadar, bir diğer devlette şube veya acenta açma hakkını da ifade etmektedir⁶⁶.

Avrupa Ekonomik Topluluğunu kuran 1957 tarihli Roma Anlaşmasında Topluluğun sınırları içerisinde dört temel serbestinin sağlanacağı ifadesine yer verilmiş, böylelikle kişilerin, malların, sermayenin ve hizmetin AB üye devletleri içerisinde serbestçe dolaşımının önü açılmıştır. ATA'nın 48. Maddesi 1.paragrafında

⁶³ Hikmet Sami Türk, **Avrupa Toplulukları'na Üyeliğin Anayasa ve Ortaklıklar Hukuku Üzerindeki Etkileri**, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Haziran 1989 Cilt XV Sayı 1. S. 8

⁶⁴ Ahmet Ulutaş, **Avrupa Anonim Şirketi** <http://www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/25say%C4%B1.pdf> 13.07.2010

⁶⁵ Şule Özge Uzunçakmak, **Şirketler Hukuku Alanında Türkiye İçin Öngörülebilir Müzakere Pozisyonunun Değerlendirilmesi**, Ankara, 2004 ss 5.

⁶⁶ Karel Van Hulle, **Avrupa Birliği'nin Şirketler Hukuku Müktesebatı ve Türkiye'nin Uyumu**, İstanbul, İKV Yayınları, 2003 S.9

(Eski 58.madde) ‘Bir Üye Devlet Mevzuatına uygun olarak kurulmuş ve kayıtlı merkezi, yönetim merkezi ya da başlıca iş merkezi topluluk içinde olan şirket ve firmalar, AB Şirketi olarak kabul edilir, Üye Devlet uyruğu ger çek kişiler gibi muamele görürler..’denmektedir. Örneğin Almanya da Alman kanunlarına göre kurulmuş bir şirket %100 Türk gerçek veya tüzel kişilere ait olsa dahi AB şirkettir.

Avrupa Topluluğu Adalet Divanı ise konu hakkındaki içtihatları ile bu maddenin ve konuya ilişkin kavramların irdelemiş içtihatları ile konuya ışık tutmuştur. Şirketler hukuku alanında ATAD’ın en ünlü kararları ise Inspire Art (ECJ 167/01 [2003]), Übeerseing ECR I 9919 [2002]) Centros (ECR I-1459 [1999]) ve Daily Mail’dir (ECR 5483 [1998]). Bu kararlarda 43 ve 48. madde kapsamında şirketlerin serbest yerleşim hakkına ilişkin önemli esaslara yer verilmiştir. ATA ile Üye Devletlerin başka devlet uyruğu olan şirketlere ve hatta bu şirketlerin kuracakları acente, şube, irtibat bürosu vs diğer bağlı kuruluşlara getirecekleri kısıtlamalar 43. maddede açıkça yasaklanmıştır.

Roma Anlaşması ile garanti altına alınan “yerleşme hakkının” uygulamadaki anlamı;

- Bir Üye Devletin hukukuna göre kurulmuş ve kayıtlı merkezi bir Üye Devlette bulunan şirketin, diğer tüm Üye Devletlerce de ortak olarak tanınması ve,
- Üye Devletin vatandaşları için şirket kuruluşunda öngörülen prosedürlerden başka yeterliliklerin diğer üye devlet girişimcileri için de aranmaması yani eşit muamele yapılması veya farklı muamele yapılmamasıdır⁶⁷

Dört temel özgürlük, AB vatandaşlığını olduğu kadar tüzel kişileri de kapsamaktadır. Topluluk içinde tescilli ofisi bulunan bir şirket, AB de yerleşik bir şirket olarak kabul edilmekte ve AB şirketler hukuku müktesebatına tabii olmaktadır.

⁶⁷ Semra Kabakçı, ‘Avrupa Anonim Şirketi’nin Avrupai Niteliği’, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007.s.6

AB şirketler Hukuku; AB sınırları içersinde mali hizmetler ve ürünler tek pazarının oluşturulabilmesi amacıyla şirketlerin kuruluşları, yapıları ve işleyişleri ile muhasebe ve denetim konularını kapsamaktadır.

Avrupa Topluluğu Roma Anlaşmasının 44(2)(g) maddesi de üye ülkelerin ulusal ortaklıklar hukuku kurallarının uyumlaştırılmasını öngörür⁶⁸.

Şirketler Hukuku alanındaki hedefler, hissedarların ve şirketlerle ilişkide olan diğer tarafların korunması ve şirketlere AB çapında kuruluş serbestisi tanınması, işletmelerin rekabet gücünün ve verimliliğinin artırılması, Üye devletlerarasında şirketlerin sınır ötesi işbirliklerinin desteklenmesini ve Üye Devletlerarasında şirketlerin sınır ötesi işbirliklerinin desteklenmesi ve Üye Devlet arasındaki Şirketler Hukuku'nun çağdaşlaşmasına yönelik tartışmaların teşvik edilmesini içermektedir⁶⁹.

Avrupa Şirketler Hukuku Müktesebatı, Üye Devletlerin şirketlere ilişkin yasal düzenlemelerine benzer bir yapı çerçevesinde geliştirilmiş olup, şirketlerin Üye Devletler arasında yürüttükleri faaliyetler için gerekli altyapı sağlanmıştır. Bu amaçla 1968 yılında kabul edilen 'Şirketlerin Ortaklarının ve Üçüncü Kişilerin Menfaatlerinin Korunması için Üye Devletlerce talep edilen Teminatların Eşgüdümü kapsamında kabul edilen 68/151/EEC sayılı ilk Yönerge'den başlayarak kuruluş, sermayenin korunması, yasal birleşmeler, şirketlerin bölünmesi, mali raporlama, tek ortaklı şirketler, yasal oluşumlar alanlarında bir dizi Yönerge benimsenmiştir.

Şirketler hukuku, hisse sahipleri ve şirketlerle ilgili üçüncü kişilerin eşit biçimde korunması, AB düzeyinde şirket kurma özgürlüğünün sağlanmasını, iş hayatında rekabetin ve etkinliğin artırılmasını, farklı üye devletlerde faaliyet gösteren şirketler arasında sınır ötesi işbirliğinin güçlendirilmesi ve üye devletler arasında şirketler hukukunun modernizasyonu amaçlamaktadır.

⁶⁸ Neval Okan, **İngiliz Ortaklar Hukukunun Kaynakları**, Ortaklıkların Sınıflandırılması ve Tüzel Kişiliği Bulunmayan Ortaklıklar, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Ekim 2009,4 (2) 99-123 http://iibf.ogu.edu.tr/dergi/dergi/2009-2/2009_2_8.pdf (Erişim :10.04.2010)

⁶⁹ Şirketler Hukukuna İlişkin AB Müktesebat Rehberi ,2009, sf:6 <http://www.mess.org.tr/content/MESS%20-%20Şirketler%20Hukuku%20Agustos%202009.pdf> (Erişim : 12.04.2010)

AB üye devletlerinin yasal düzenlemelerin uyumlaştırılması hem üye devletlerde hissedarlar, şirket çalışanları, şirkete kredi sağlayan kurumlar ve üçüncü kişilerin menfaatlerinin farklı ölçülerde korunması yüzünden meydana gelen sorunları ortadan kaldırmak, hem de işleyen tek pazarın oluşturulması açısından oldukça önem arz etmektedir. Bu nedenle AB çapında eşit korumanın sağlanması amacıyla şirketler hukuku alanında çeşitli yasal düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır⁷⁰.

ATA'da yer alan Şirketlere ilişkin bu düzenlemeye karşın Şirketler Hukuku aslında Üye Devletlerin milli hukuk düzenlerince ele alınıp ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Üye devletlerin bu düzenlemeleri bazen ATA hükümleri ile çelişmekte ve bazen da Topluluk içerisinde Şirketler Hukuku alanında da ülkeden ülkeye değişen farklı uygulamalar ortaya çıkmaktadır.

Avrupa pazarında Üye Devlet şirketleri, hissedarları, alacaklılar v.b. diğer süjeler arasındaki diyalog artıp diğer üye devletler ile ticari münasebetler geliştikçe, bu ilişkilerde uygulanacak kurallar yani hukuk, bir engel olarak ortaya çıkmaktadır. Topluluk düzeyinde söz konusu ulusal hukuk düzenlemeleri arasında bir yeknesaklık söz konusu değildir. Bu nedenle söz konusu farklılıklar şirketlerin serbest dolaşım ve yerleşim hakkının kullanılmasına engel oluşturmaktadır.

Üye Devlet ekonomilerinin geliştirilmesi için tek pazarın kurulması, ortak politikalar oluşturulması, rekabetinin güçlendirilmesi, teknolojik araştırma ve geliştirmenin iyileştirilmesi, ulaşım ağlarının kurulması v.b. faaliyetler Anlaşma'da öngörülmüştür. Ancak bunlarla birlikte Üye Devletlerin hukuki düzenlemelerindeki farklılıklarının, söz konusu amaçların önünde bir engel teşkil ettiği hususu da göz ardı edilmemiştir. Bu çerçevede 1960'ların başından itibaren Üye Devletler ulusal mevzuatların uyumlaştırılmasına ilişkin çalışmalarda, son derece istekli davranarak çalışmaya başlamıştır⁷¹.

⁷⁰ Hulle, s. 9.

⁷¹ Kabakçı, s.7.

Şirketler hukukuna ilişkin düzenlemelerin uyumlaştırılmasına dair girişimin ilk meyvesi, şirket ve firmaların tanınması konusunda 1968 yılında tamamlanan bir Anlaşma olmuştur. Ancak bu Anlaşma yeterli sayıda Üye Devlet tarafından imzalanmadığından yürürlüğe girememiş ve bu anlamda başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Sonuç olarak ise şirketler hukukunun uyumlaştırılması için çalışmalar Topluluğun ikincil hukukun bir parçası olan ve aşağıda ele alınacak tüzük ve yönergeler ile sınırlı kalmıştır⁷²

1.5.1 Avrupa Birliği Şirketler Hukuku'nun Yasal Dayanağı

AB, şirketler hukuku alanındaki uyum çalışmalarında topluluk hukukunun ikincil kaynaklarından olan yönergeleri kullanmayı tercih etmiştir. Söz konusu yönergelerde süreler ve nihai hedefler belirlenmekte; üye devletler bu hedefe ulaşmak için seçecekleri usullerde serbest bırakılmaktadır⁷³.

Üye devletler için bağlayıcı nitelikte olan yönergeleri üye ülkeler şirketler hukuku alanındaki AB yasal düzenlemelerini öngörülen zaman dilimleri içerisinde iç hukukuna aktarmakla yükümlüdürler. AB'nin mevcut şirketler hukuku çerçevesinde 1968 yılından bugüne gerçekleştirilen düzenlemelerin yasal temeli Avrupa Topluluğu kurucu anlaşmasınının 58. Ve 100. Maddelerine dayanmaktadır:

- Anlaşmanın Kuruluş Özgürlüğü başlığı altında 58. Madde uyarınca '*Bir üye devletin kanunlarına uygun olarak kurulmuş ve Topluluk içinde tescilli ofisi, yönetim merkezi veya faaliyetlerini yürüttüğü esas bir yeri bulunan şirketin Üye Devletlerinin vatandaşı olan gerçek kişilerle aynı muameleyi görmesi gerektiği*' belirtilmiştir. Ayrıca anlaşmanın 58. Maddesi ile, şirket veya firmalar, kar amacı gütmeyenler hariç, kooperatif topluluklar ve özel hukuk ve kamu hukukuna tabi diğer tüzel kişilikler de dahil olmak üzere, medeni hukuk veya ticaret hukuku çerçevesinde kurulan şirket veya firmalar olarak tanımlanmıştır.

⁷² Hulle, s. 11.

⁷³ Ali Cenk Keskin, **Şirketler Hukuku Alanında Avrupa Topluluğu Düzenlemeleri ve Avrupa Şirketi**, Beta yayınları, İstanbul, 2004, sf,1

- Anlaşmanın 100. Maddesi ile ise ulusal kanunların uyumlaştırılması öngörülmektedir⁷⁴.

Şirketler hukuku alanının uyumlaştırılmasına ilişkin ilk girişim, şirket ve firmaların karşılıklı tanınması konusunda 1968 yılında tanımlanan bir ‘Anlaşma’dır. Ancak bu anlaşma yeterli sayıda ülkeden onay alınmaması sebebiyle yürürlüğe girememiştir. Bu sebeple şirketler hukuku alanında gerçekleştirilen uyumlaştırma çalışmaları yönergeler ve tüzüklerle sınırlı kalmıştır Avrupa Birliğinin tüm düzenleyici önlemleri, Anlaşmalar çerçevesinde açık bir yasal dayanağa sahip olmalıdır. Avrupa Topluluğu şirketler hukuku alanında uyumlaştırma için temel yasal araç olarak yönergeleri kullanmaktadır.

Yönergeler üye devletlere yöneliktir ve ulaşılması amaçlanan sonuçlar bakımından bağlayıcıdır. Daha önce de belirtildiği üzere üye devletler gerekli düzenlemeleri zamanında yapmak sureti ile yönergeleri iç hukuklarına uyarlamakla yükümlüdür. Üye devletler yönergeleri ulusal hukuklarına uyarlamak için uygun gördükleri kanun usul ve yöntemleri seçebilirler. Bir üye devletin, bir yönergeyi, belirlenen süre dahilinde iç hukuka aktarmakta başarılı olmaması halinde Avrupa Komisyonu, ilgili üye hakkında yasal işlem yapma yoluna gidebilir. Ayrıca Avrupa Adalet Divanı içtihatlarında bir yönergenin hükümlerinin kimler bakımından bağlayıcı olacağına dair belirli kriterler ortaya koymakta ve yönerge zamanında ve düzgün biçimde uygulamaya koymayan üye devletten tazminat talebinde bulunabilmektedir.

Tüzükler doğrudan uygulanabilir niteliktedir. Bu, Tüzüklerin, üye devletler tarafından iç hukuka aktarmaya gerek olmaksızın doğrudan ulusal hukukların bir parçası olması anlamına gelmektedir.

⁷⁴ Şirketler Hukukuna İlişkin AB Müktesebat Rehberi ,2009, sf:6
<http://www.mess.org.tr/content/MESS%20-%20Şirketler%20Hukuku%20Ağustos%202009.pdf>
(Erişim : 12.04.2010)

Bahsedilen bağlayıcı yasal araçların yanı sıra, AB Kurumları gerekli gördükleri zaman tavsiyeler de yayımlayabilirler. Bu tavsiyeler bağlayıcı değildir ve muhasebe ve denetim alanlarına yöneliktirler. Benzer şekilde komisyon Topluluk mevzuatı hükümlerinin nasıl yorumlanacağına dair yol gösterici belgeler hazırlanmakta olup komisyon tarafından Şirketler Hukuku Dördüncü ve Yedinci Yönergelerle ilgili olarak 1998 yılında bu tür bir yorumlayıcı bildiri yayınlanmıştır⁷⁵

Şirketler Hukuku alanında Üye Devletlerin Kanunlarının uyumlaştırılması yönünde atılan adımların temelinde Üye Devletlerin, özellikle hissedarlar, şirket çalışanları, şirkete kredi sağlayan kurumlar ve üçüncü kişiler ile ilgili hükümlerin önemli ölçüde farklı olması ve bu farklılıkların iç pazarın gelişmesine engel oluşturması sebepleri bulunmaktadır.

1.5.2 Şirketler Hukukunda Uyumlaştırma Alanları

Ortak pazarın kurulması ticaret şirketleri bakımından bir takım ekonomik meselelerin doğmasına sebep olmuştur. Üye devletlerden birinin ulusal hukukuna göre kurulan bir şirket faaliyetlerini öteki üye devletlere de genişletmek mecburiyetinde kalmakta, bu durum ise, şirketleri çok daha geniş bir pazar karşısına çıkarmakta ve rekabetin hızlanmasına neden olmaktadır. Şirketlerin faaliyet alanlarını genişletmek sermaye ihtiyacını doğurmakta, şirketlerin faaliyetlerinin Ortak Pazar içinde yayılmasından doğan bu sorunların çözümlenebilmesi için bir takım tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bunlar,

- Üye devletlerden birinde kurulmuş olan şirketler, diğer üye devletler mevzuatınca da tanınması,
- Üye devletlerden birinde kurulmuş olan şirketler, hukuki şahsiyetlerinde bir değişiklik yapılmaksızın, merkez adreslerini öteki üye devletlerden birine kolayca nakledebilmelidirler,

⁷⁵ Hulle, S.11

- Üye devletlerin birinde kurulmuş olan bir işletme, hukuki ve mali bir engelle karşılaşmaksızın, öteki üye devletlerde bir şube tesis edebilmelidir,
- Üye devletlerden birinin hukuki rejimine tabii olan şirketlerin, diğer üye ülkelerin hukuki rejimine tabii olan şirketlerde iştirak sahibi olmaları durumu teminat altına alınmalıdır⁷⁶.

Roma Anlaşmasının ilgili hükümleri incelendiğinde; şirketlere, faaliyetlerini merkezlerinin bulunduğu yerin ötesine genişletmek imkânını vermekte, ortakların ve üçüncü şahısların menfaatlerini kurmak bakımından şirketlerden talep edilmekte olan teminatların düzenlenmesini öngörmektedir.

9 Mart 1968 tarihinde şirketlerin ortaklarının ve üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunması için Üye Devletlerce talep edilen teminatların eşgüdümü kapsamında kabul edilen 68/151/EEC sayılı ilk yönerge'de şirketlerin kuruluş, sermayenin konması, birleşmeler, şirketlerin bölünmesi, mali raporlama, tek ortaklı firmalar, yasal oluşumlar alanlarında uyumlaştırma çalışmaları yürütülmüştür.

Avrupa Ekonomik Çıkar Grupları (European Economic Interest Grouping) ve Avrupa Şirketi (SE), ilişkin Tüzükler kabul edilmiştir. Avrupa Kooperatif Şirketi (European Co-operative Society-SCE), Avrupa Yatırım Şirketi (European Mutual Society - ME) Avrupa Derneği (European Association EA) ve kayıtlı AB şirketleri için Uluslararası Muhasebe Standartlarının uygulanması ile ilgili olan diğer Tüzükler ise halen Konsey ve Avrupa Parlamentosu tarafından müzakere edilmektedir.

Yönergelerle yön verilen şirketler hukukunda, değişen piyasa şartları farklı fikirler ortaya çıkarmış ulusal düzeylerde şirketler hukukuna ilişkin reformlar yapılmıştır.

⁷⁶ Akar Öçal, **Avrupa Tipi Ticaret Şirketi Üzerine**, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları :50 , Sevinç Matbaası, 1968, S.5

1.5.3 Şirketler Hukuku'nun Modernizasyon Çabaları

1999 yılında, Komisyon, Şirketler Hukuku Birinci ve İkinci Yönergelerin basitleştirilmesi için kullanılabilecek yöntem ve araçları incelemek üzere bir çalışma grubu oluşturmuştur. Bu çalışma grubu, iç piyasa mevzuatını genel olarak basitleştirme amacını güden Tek Pazar İçin Daha Basit Mevzuat –Simpler Legislation for the Single Market (SLIM) projesini oluşturmuş ve çeşitli öneriler ortaya koymuştur. Bunlar; kuruluş ve tescil aracı olarak elektronik dosyalama yönteminin kullanımının geliştirilmesi ve AB'deki tüm şirketlerin bilgilerine on-line olarak hızlı ve homojen erişim sağlanması, şirketin kendi hisselerinden kazanç elde edilmesine ilişkin kuralların gevşetilmesi ve aynı (mal cinsinden) olarak getirilen belirli katkıların olması halinde uzman raporu alma gerekliliğinin kaldırılması olarak sıralanabilir⁷⁷.

SLIM Çalışma Grubu, dosyalama sisteminin elektronik hale dönüştürülmesi, böylelikle şirkete ev sahipliği yapan devletin kontrolü ve Avrupa çapında şirket kayıtlarının güvenilirliğine verilen önemin vurgulanması yönünde bir öneri getirmiştir. Komisyon 2002 yılı içinde Birinci Yönergede bu yönde bir değişiklik yapılmasına dair bir öneride getirmiştir⁷⁸.

Avrupa Komisyonu tarafından 2001 Eylül ayında görevlendirilen Şirketler Hukuku Uzmanları Yüksek Grubu, şirket ihtiyaçlarını karşılayacak, yeterli derecede güncel ve esnek bir modern Avrupa Şirketler Hukuku çerçevesi oluşturmak amacıyla tavsiyelerde bulunmaktadırlar⁷⁹.

2002 yılına gelindiğinde, Jaap Winter başkanlığında oluşturulan Yüksek Düzey Şirketler Hukuku Uzmanları Grubu'nun çalışmaları neticesinde ortaya çıkan sonuç raporu, Komisyon'un 'Avrupa Birliği'nde Şirketler Hukukunun Modernleştirilmesi ve Kurumsal Yönetişim Bildirimi'nin yayınlanması ile

⁷⁷ Hulle, S. 13

⁷⁸ Hulle, S.18

⁷⁹ Hulle, S.13

sonuçlanmıştır. Bildirim, şirketler hukuku ve kurumsal yönetişimin⁸⁰ Avrupa düzenleyici çerçevesinin hangi nedenlerden ötürü modernleştirilmesi gerektiğini ifade etmekte ve bir eylem planı ortaya koymaktadır.

Komisyonun Eylem Planının hedefi, farklı şirket türleri arasında bir ayrıma gidilmek suretiyle hissedarların ve üçüncü kişilerin haklarının korunması ile sınıraşan sorunlara özel bir önem verilerek iş dünyasında etkinlik ve edebilirliğin artırılmasıdır. Eylem planı, kurumsal yönetim, sermayenin korunması ve değişikliği, gruplar ve piramitler, kurumsal yeniden yapılanma ve dolaşım ile Avrupa Özel Şirketi, Kooperatifler ve diğer şirket türlerine ilişkin somut öneriler sunmaktadır. Bunu takiben kabul edilen ve halen yasama aşamasında olan mevzuat günümüz AB şirketler hukuku düzenlemelerini şekillendirmektedir⁸¹.

1.5.4 Şirketler Hukuku Alanındaki Yönergeler

Şirketler hukuku alanında Avrupa Birliği Topluluğunun üye devletler içinde yeknesak bir uygulamanın olması için Konsey Yönergeleri yayınlanmıştır. Bu yönergeler aşağıda ayrıntılı olarak incelenmiştir.

1.5.4.1 9 Mart 1968 tarihli ve 68/151/EEC Sayılı Birinci Konsey Yönergesi⁸²

Belirli türdeki şirketlerin tescil işlemleri hakkında 15 Temmuz 2003 tarihli ve 2003/58/AT sayılı, 68/151/EEC sayılı Konsey Yönergesini tadil eden 2003/58/EC sayılı 15 Temmuz 2003 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi (*ABRG L 221, 04.09.2003 s. 0012-0016*) ve şirketler hukukuna ilişkin bazı yönergeleri, Bulgaristan ve Romanya'nın Birliğe katılımı dolayısıyla uyumlaştıran 20 Kasım 2010 tarihli ve 2006/99/EC sayılı Konsey Yönergesi (*ABRG L 363, 20.12.2006 s.0137 -0140*) ile Birinci Konsey Yönergesi tadil edilerek güncellenmiştir.

⁸⁰ Türk Sanayici ve İşadamları Derneği'ne (TUSİAD) göre, kurumsal yönetim, eşitlik, şeffaflık, sorumluluk ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda işletmelerin yeniden yapılandırılması ve genel anlamıyla, kurumları yönlendirme ve icraatın başarımını araştırma sürecidir.

⁸¹ Şirketler Hukukuna İlişkin AB Müktesebat Rehberi ,2009, sf:4
<http://www.mess.org.tr/content/MESS%20-%20Şirketler%20Hukuku%20Ağustos%202009.pdf>
(Erişim : 12.04.2010)

⁸² ABRG L 065 14.03.1968 s.008-0012

AB'yi kuran Antlaşmaya göre, bu alandaki uyumlaştırma faaliyetleri, şirketler için kuruluş özgürlüğünü sağlamaya ilişkin ulusal düzenlemelerin uyumlaştırılmasının yanında, üye devletlerin hissedarlar, şirkete kredi sağlayan kurumlar ve üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunması konusunda büyük farklılıklar gösteren ulusal düzenlemelerinin yaratabileceği sorunları da kısıtlamaya yönelik olmalıdır. Bu nedenle, ilk olarak şirket belgelerinin açıklanma prosedürünün uyumlaştırılması için 68/151/EEC sayılı ve 9 Mart 1968 tarihli Birinci Konsey Yönergesi⁸³ anonim yada limited tüm sınırlı sorumlu şirketlere uygulanmak üzere kabul edilmiştir⁸⁴. Üye Devletler, kendi mevzuatları açısından bu Yönergenin hangi şirketlere uygulanacağı belirtmek durumundadırlar⁸⁵.

Birinci Konsey Yönergesi, sermaye şirketleri organlarının temsil yetkilerini, ilan ve hükümsüzlüklerine ilişkin hususları düzenlemiştir. Yönerge içerisinde, şirket ile iş ilişkisine giren kişilerin menfaatlerinin korunması ve şirket işlerinde olabildiğince şeffaflığın sağlanması, bu kişilerin şirket hakkında mümkün olduğunca bilgi sahibi olmaları ve dolayısı ile doğabilecek zararları önlemek amacıyla merkezi bir sicil sistemi kurularak şirketlerin tescil edilmesi ve şirkete ait önemli bilgilerin üçüncü kişilere duyurulmasını teminen ilan edilmesi öngörülmektedir.

Tüm sermaye şirketlerine uygulanan yönerge; şirketin esas sözleşmesi, kayıtlı sermayesi, bilançosu, kar-zarar hesabı, şirket merkezinin taşınması, şirketin feshine dair kararlar gibi hukuki sonuçları bakımından önem arz eden hususların ilanını isteyerek tescil ve ilan sistemi kurmayı amaçlanmıştır. Yargı kararı olmaksızın bir şirketin kuruluşunun hükümsüzlüğüne karar verilemeyeceği, hükümsüzlünde ancak ana sözleşmedeki sermayenin ödenmemesi, kamu düzenine

⁸³ 68/151/CEE Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi (ATRG) L 65, 14.03.1968, <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/vb/126003.htm>

⁸⁴ Uzunçakmak, s. 6.

⁸⁵ Şirketler Hukukuna İlişkin AB Müktesebat Rehberi ,2009, sf:8 <http://www.mess.org.tr/content/MESS%20-%20Şirketler%20Hukuku%20Ağustos%202009.pdf> (Erişim : 12.04.2010).

aykırı amaç gütmeye gibi belli hallerde sözkonusu olabileceği yönergede öngörülmüştür⁸⁶.

Şirketler Hukuku Birinci Konsey Yönergesi şubeler bakımından kuruluş ve belgelerin açıklanma gerekliliklerini ortaya koyan Şirketler Hukuku Onbirinci Konsey Yönergesi ile etkileşim içindedir⁸⁷.

Üye devletler tüm sınırlı sorumlu şirketler için bir resmi ticari sicil veya şirketler sicili düzenlemekle yükümlüdür. Bu merkezi veya merkezi olmayan bir sicil olabilmektedir. Bu sicilde her şirket için bir dosya açılmalı, yasal olarak ilgili tüm belgeler bu şirket dosyasında tutulmalı veya sicile işlenmelidir. Bu kayıtlar halka açık tutulmalı aleni olmalıdır. Kuruluş tescili, oluşturulan dosyaya yada sicile kaydedilen metnin resmi gazetede kısmen, tamamen yada atıf yoluyla yayınlanması ile gerçekleşmiş olmaktadır.

Yönergenin ikinci maddesinde tescil işlemleri ile ilgili hükümlerin yer aldığı bölümde, her üye devlet yönerge kapsamına giren şirketler açısından 7 bent halinde ayrıntılı olarak belirtilen hususların üçüncü kişilerin bilgisine sunmak zorundadır.

Sicile kaydedilen belge ve ekler, ancak resmi gazetede yayımlanmasının ardından üçüncü şahıslara karşı hüküm ifade etmektedir. İlgili Sicil Kurumunun ilan yükümlülüğünde olan belgeler şu şekilde sıralanabilir,

- Şirket anasözleşmesi ve üzerinde yapılacak bütün değişiklikler,
- Anasözleşme değişikliklerinin tam metni,
- Şirket Yönetim ve denetim organlarında görevli kişilerle şirketi temsile yetkili kişilerin görev süreleri ile gösterilmek suretiyle belirlenmesi,
- En az yılda bir defa taahhüt edilen şirket sermayesinin açıklanması,
- Her mali yıl için şirketin bilanço ve kar-zarar hesabı,

⁸⁶ Keskin, S.4

⁸⁷ Hulle, S.16

- Şirketin tasfiyesi, feshi konusundaki mahkeme kararları, tasfiye memurlarının atanması, tasfiyenin tamamlanması ve şirket kaydının sicilden silinmesi,

Yönerge yukarıda belirtildiği üzere asgari standartları ortaya koyduğundan üye devletler buna ek olarak başka bilgilerinden açıklanmasını, üçüncü kişilere duyurulması için tescil ve ilanını zorunlu kılabilir.

Yönergenin 3. Maddesi her Üye Devletin, şirketlerin tescil edilebileceği bir merkezi sicil kurmasını öngörmektedir. Şirketlerle ilgili bütün belgeler ve 2. Maddede adı geçen belgelerin tasdik edilmiş kopyaları bu sicilde saklanmakta ve talep üzerine gerektiği takdirde bu belgelerin sicilde yer alan örnekleri ilgililere, idari giderlerini karşılayacak şekilde bir harç karşılığında verilmektedir. Sicilde muhafaza edilen şirketlere ait bu belgeler kısmen veya tamamen Üye Devletlerin belirleyecekleri resmi gazetede yayınlanacaktır.

Yönergenin 3. Maddesinin 5. Paragrafında, bu belgelerin ancak yayınlanmalarından sonra üçüncü kişilere karşı hükmü unsur oluşturabileceği belirtilmiştir. Tescil edilen hususlar ile ilan edilen hususlar arasında herhangi bir çelişkinin olması durumunda, şirket yalnızca şirket yalnızca tescil edilen hususlardan sorumlu olup, ilanının içinde bulunan unsurların üçüncü kişilere ait bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

Yönergenin ilk bölümünün son maddesinde de belirtildiği üzere, her Üye Devlet tescil ve ilan işlemleri ile ilgili sorumlu kişi ve makamları bizzat tayin etmek durumundadır.

Yönergede ayrıca, şirket organları tarafından yapılan işlemlerin, şirketlerin faaliyet alanı içine girmese de şirketi için bağlayıcı olduğu düşünülmektedir. Ancak Üye Devletlerin ulusal yasalarına bağlı olarak bu durumun şirketleri bağlamayacağı kararına varmaları mümkündür. Bu durumda; şirketin, üçüncü kişilerin bu işlemlerin

şirketin maksat ve mevzuuna girmediğini bildiklerini veya bilmeleri gerektiğini ispat etmeleri gerekmektedir⁸⁸.

➤ *Şirketin Hükümsüzlük ifade etmesi durumu;*

Yönergenin ikinci bölümünde şirket işlemlerinin hukuki geçerliliğine ilişkin unsurlar yer almaktadır. Buna göre, şirket kurulup, tüzel kişilik kazanmadan önce şirket adına işlem yapıldığı takdirde, aksi kararlaştırılmamışsa, işlemlerin yapanların münferiden veya müştereken bunlardan sorumlu tutulacağı beyan edilmektedir.

Şirketin varlığını sağlamak amacıyla yönerge şirketin kuruluş anasözleşmesi ve daha sonra yapılan değişikliklerin denetime tabii olacağına ilişkin yükümlülükler getirmektedir. Bu denetim kuruluş sırasında idari denetim veya hakim kontrolü şeklinde olabileceği gibi kuruluşa ilişkin belgelerin bir noter tarafından tasdiki ile yasallık kazanmasını zorunlu kılmak şeklinde olabilmektedir. Şirket kuruluş anasözleşmesinin hazırlanmaması, şirket amaçlarının yasadışı yada genel kamu menfaatine aykırı olması, kuruluş sözleşmesinde, şirketin adı, amaç ve konusu, ortakları, ödenmesi gereken asgari sermaye tutarlarına ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmemesi, tüm kurucu ortakların yasal ehliyetlerinin olmaması, kurucu ortak sayısının ikinin altına düşmesi durumları dışında hiçbir gerekçe ile şirketin hükümsüz olduğu öne sürülemez⁸⁹.

1.5.4.2 13 Aralık 1976 tarihli 77/91/EEC Sayılı İkinci Konsey Yönergesi⁹⁰

Kamuya açık sınırlı sorumlu şirketlerin kurulması ve sermayelerinin korunması ve değiştirilmesi hakkında 77/91/EEC sayılı Yönergeyi tadil eden 23 Kasım 1992 tarihli ve 92/101/EEC sayılı Konsey Yönergesi⁹¹, Kamuya açık sınırlı sorumlu şirketlerin kurulması ve bu şirketlerde sermayenin korunması ve sermaye

⁸⁸ Şirketler Hukukuna İlişkin AB Müktesebat Rehberi ,2009, sf;10
<http://www.mess.org.tr/content/MESS%20-%20Şirketler%20Hukuku%20Agustos%202009.pdf>
(Erişim : 12.04.2010)

⁸⁹ Hulle, s. 18

⁹⁰ ABRG L 026, 31.01.1977 s.001-0013

⁹¹ ABRG L 347, 28.11.1992 s.0064-0066

değişikliği hakkında 7/91/EEC sayılı Yönergeyi tadil eden 6 Eylül 2006 tarihli ve 2006/68/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi⁹², şirketler hukukuna ilişkin bazı Yönergeleri Bulgaristan ve Romanya'nın Birliğe katılımı dolayısıyla uyumlaştıran 20 Kasım 2006 tarihli ve 2006/99/EC sayılı Konsey Yönergesi⁹³ ile tadil edilmiştir.

Yaklaşık dokuz yıllık bir aradan sonra, anonim şirketlerin kuruluşu ve sermayesinin korunması ve değiştirilmesine ilişkin 77/91/EEC sayılı İkinci Konsey Yönergesi 13 Aralık 1976 tarihinde kabul edilmiş olup, Avrupa Şirketler hukukunun önemli dayanaklarından biridir.

Anonim Şirketler, değişken sermayeli yatırım şirketleri ve kooperatifler Yönergenin genel kapsamı içerisine girmektedir. Yönergenin birinci maddesinde Üye devletler bu şirketlerin ünvanlarında değişken sermayeli yatırım şirketi ve kooperatif kelimelerinin kullanmalarını sağlayıcı gerekli tedbirleri almalıdırlar denilmektedir.

Yönerge, kamuya açık sınırlı sorumlu şirketlerin kurulması ve sermayelerinin korunması ve değiştirilmesi hakkında Kurucu Anlaşmanın 58. Maddesinin ikinci paragrafı kapsamındaki şirketlerin, ortaklarının ve 3. Kişilerin menfaatlerinin korunması için Üye Devletlerce talep edilen teminatler benzeri teminatların öngörülmesi amacıyla oluşturulmuştur⁹⁴.

Yönerge, kredi sağlayanların menfaatleri gereği şirket sermayesinin korunmasını güvence altına almak amacıyla sağlanması gereken koşulları ortaya koymaktadır. Azınlık hissedarların korunması amaçlı birtakım hükümler içermekte ve aynı pozisyonda bulunan tüm hissedarlara eşit muamele yapılması ilkesini ortaya koymaktadır.⁹⁵ Aynı zamanda bu yönerge ile şirket anasözleşmesinin de bulunması

⁹² ABRG L 264, 25.09.2006 s. 0032-0036

⁹³ ABRG L 363, 20.12.2006 s.137-0140

⁹⁴ Şirketler Hukukuna İlişkin AB Müktesebat Rehberi ,2009, sf;11
<http://www.mess.org.tr/content/MESS%20-%20Şirketler%20Hukuku%20Ağustos%202009.pdf>
(Erişim : 12.04.2010).

⁹⁵Uzunçakmak, s.6

zorunlu bilgiler, ilan edilmesi zorunlu hususlar, minimum ödenmiş sermaye miktarı, hisse senedi ihracı, kar dağıtım sistemi, sermayenin esas sözleşmede belirtilen miktardan aşağı düşmesi halinde genel kurulu toplama mecburiyeti, sermaye azatlımı ve artırım prosedürleri, bir şirketin başka bir şirketin hisselerini satın alması gibi farklı konularda düzenlemeler getirmiştir.

Yönerge hükümlerinin sadece anonim şirketlere ait olmasına rağmen pek çok üye devlet yönergenin hükümlerini limited şirketlere de uygulamaktadır⁹⁶.

Birinci Konsey Yönergesinin 3. Maddesi uyarınca belirtilen hususlar çerçevesinde asgari unsurların ilan edilmesi zorunluluğundan bahsedilmektedir. Buna göre İkinci Konsey yönergesi içerisinde anasözleşmede ilan edilmesi gereken hususlar;

- Şirketin tescil edildiği merkezi,
- Taahhüt edilmiş payların nominal değer ve en azından yılda bir kez sayısı,
- Milli hukuka göre çıkarılabiliyorsa nominal değeri gösterilmemiş taahhüt edilen payların sayısı,
- Varsa payların devrini kısıtlayan hükümler,
- Çeşitli kategoride paylar varsa, bunlara tanınan haklar ve bunlar hakkında, yukarıda b, c ve d bendlerinde öngörülen bilgiler,
- Payların nama veya hamiline kayıtlı olduğu,
- Şirketin kuruluş sırasında taahhüt ettiği sermayenin ödenmiş kısmı veya ticarete başlayabilmesi için ödenmesi gereken sermayesi,
- Payların nominal değeri, nominal değeri olmadığı durumda, aynı olarak konulan sermayenin nasıl değer biçileceği,
- Şirketin ana sözleşmesini imzalayan kurucu gerçek ve tüzel kişilerin isim ve ünvanları,
- Şirketin kuruluşu dolayısı ile veya ticarete başlamasından önce şirket adına yapılan masrafların veya şirketin üzerine aldığı borçların toplam ve tahmini miktarı,

⁹⁶ Hulle, s.21

- Şirketin kuruluşuna katılan kimselere sağlanan özel menfaatler,

Bununla birlikte şirket ortak sayısının mevzuatlarda belirlenen sayının altına düşmesi durumunda şirketlerin otomatik olarak feshi mümkün olmamaktadır. Şirket tasfiyesi sözkonusu olduğunda, o ülke mevzuatı mahkeme kararı ile birlikte şirketin tasfiyesini öngörmüş ise, bu konu ile ilgili hakimin, şirketin ortak sayısının kanunda öngörülen rakama çıkartılması ve gerekli düzeltmelerin yapılması suretiyle, şirkete süre tanınmasını sağlayacağı belirtilmiştir.

Yönergenin 10. Maddesinde şirkete konuşması düşünülen aynı sermayenin değer tespitinin yapılması hususlarına ayrıntılı olarak değinilmiştir. Şirkete aynı sermaye konulması durumunda bu sermayenin değerinin şirketin kurulmasından ya da ticari faaliyete başlamadan önce tespitinin yapılması gerektiğinden bahsedilmektedir. Aynı sermayenin değeri, bir ya da birden fazla bilirkişi veya idari veya adli makamlarca belirlenmektedir.

Yönergenin 15. Maddesinde, şirketin kar dağıtması ve buna ilişkin şartlar ortaya konmuştur. 15.madde ile şirketin kar dağıtımını iki şarta bağlanmıştır. Belirtilen ilk şarta göre son mali yılda şirket yıllık bilançosunda ortaya koyulan mal varlığı şirketin taahhüt edilen sermaye ile rezervlerin altına düşmesi durumunda, pay sahiplerine hiçbir şekilde pay dağıtılması mümkün olmamaktadır. İkinci koşul ise eğer taahhüt edilen sermayenin ödenmemiş kısmı bilançoda şirket malvarlığına dahil edilmemişse bu kısım taahhüt edilen sermayeden düşülmektedir.

Yönergenin 18. Maddesinde, şirketin kendi paylarını satın almasına yönelik hükümlere yer verilmiştir. Buna göre, bir şirketin ilke olarak kendi paylarını satın alması mümkün değildir. 25. Maddesinde şirket sermayesinin arttırılmasına ilişkin hususlara yer verilirken 30. Maddesinde ise şirket sermayesinin azaltılmasına ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Sermaye artırımını yada indirimi konusundaki kararlar şirketin taahhüt edilmiş sermayesinin 2/3'sini temsil eden oy çokluğu ile alınabilmektedir. Bu bağlamda her türlü her türlü şirket sermayesinin arttırımına ancak şirket genel kurulu tarafından karar verilir ve verilen karar ile birlikte arttırılan

sermaye miktarı ilan edilir. Sermaye artırımını dolayısı ile iştirake davet şartları ve süresi 68/151/EEC sayılı yönergede öngörülen ilkeler çerçevesinde Resmi Gazetede yayınlanarak ilgili üçüncü kişilere duyuru yapılır. Şirketin sermaye azaltımına gitmesi de genel kurulda görüşüldükten sonra karara bağlanır ve ilgili kurumlar tarafından tescil ve ilan edildikten sonra Resmi Gazetede yayınlanır.

Yönergede belirtilen diğer bir husus ise sermaye azaltımını asgari sermaye tutarının altına inemeyeceği olmuştur.

77/91/EEC sayılı Konsey Yönergesini değiştiren 2006/68/EC sayılı Yönerge şirketlerin yeniden yapılanmalarına nişkin bazı hükümlerde esneklik ve kolaylık getirmektedir⁹⁷.

1976 ve 1984 yılları arasında benimsenen yönergelerle, Topluluk düzeyinde şirketler hukukuna ilişkin oldukça önemli adımlar atıldı. Üçüncü ve altıncı yönergelerle Üye Devletlerin ulusal hukuklarınca düzenlenmiş olan birleşme ve devralma gibi yapısal faaliyetler artık Topluluk düzeyinde düzenlenmeye başlandı.

1.5.4.3 9 Ekim 1978 tarihli ve 78/855/EEC Sayılı Üçüncü Konsey Yönergesi⁹⁸

Üçüncü Konsey Yönergesi, Üye Devletlerin ulusal sınırları içerisinde sınırlı sorumlu şirketlerin birleşmeleri ile ilgili düzenlenmiştir. 9 Ekim 1978 tarihinde kabul edilen, anonim şirketlerin birleşmesine ilişkin 78/855/EEC sayılı Üçüncü Konsey Yönergelerinin temel amacı, aynı üye devletlere ait şirketlerin birleşmesine ilişkin ulusal kanunların uyumlaştırılması ve ulusal kanunlarda yasal birleşmeleri tanımayan üye devletler için bu konuyu düzenleyen mevzuat oluşturma yükümlülüğünün

⁹⁷ Şirketler Hukukuna İlişkin AB Müktesebat Rehberi ,2009, sf;13
<http://www.mess.org.tr/content/MESS%20-%20Şirketler%20Hukuku%20Ağustos%202009.pdf>
(Erişim : 12.04.2010)

⁹⁸ ABRG L 295, 20.10.1978, s.0036 -0043

getirilmesi olarak belirlenmiştir. Söz konusu yönerge sadece yurt içi birleşmeleri, yani aynı üye devlet kanunlarına tabii olan şirketlerin birleşmelerini kapsamaktadır⁹⁹.

Yönergede geniş çerçevede şirketlerin tasfiyeye girmeden daha kolay bir şekilde birleşmeleri düşünülmüştür. Üçüncü kişilerin özellikle de şirketten alacağı olan kişilerin hakları korunmak suretiyle şirketlerin tasfiye edilmeden birleşmeleri sağlanmaya çalışılmış birleşen şirketin pay sahiplerine yeni kurulacak olan şirketten pay verilmesi, dağılan şirket ve şirket mal varlıklarının yeni kurulan veya devralan şirkete verilmesi Yönergeye göre en uygun çözüm yolu olarak benimsenmiştir.

Yönerge, bir şirketin bir veya birden fazla şirketi devralması veya yeni bir şirketin oluşturulması yoluyla birleşmenin gerçekleşmesi halinde uygulanır¹⁰⁰.

Şirket alacaklarının hakları ve birleşmeden doğan zararlar dikkate alınarak birleşen şirket ortaklarının birleşme olayı hakkında zamanında ve yeterli ölçüde bilgilendirilmeleri Yönerge de şart koşulmuştur.

Yönerge'de iki tür birleşmeye atıfta bulunulmuştur.

1. Devralma yolu ile Birleşme; Bir şirketin tüm aktif ve pasifi ile diğer bir Anonim Şirket tarafından devralınması (Madde 5)

Devralma yoluyla birleşme kapsamında bir veya birkaç şirketin mal varlıkları, tasfiye edilmeksizin bütün hak ve borçları ile birlikte devralan şirketin üzerine geçmekte ve devir olan

2. Yeni Şirket Kurulması Yoluyla Birleşme; Birden çok şirketin yeni bir şirket kurulması yoluyla birleşmesi (Madde 23)

⁹⁹ Şirketler Hukukuna İlişkin AB Müktesebat Rehberi ,2009, sf;15
<http://www.mess.org.tr/content/MESS%20-%20Şirketler%20Hukuku%20Ağustos%202009.pdf>
(Erişim : 12.04.2010)

¹⁰⁰ <http://www.laweuropa.com/121-Şirketler-Kanununun-Uyumu> (25.05.2010)

Birleşme kararı alan şirketler birleşme koşullarının yer aldığı Birleşme sözleşmesini şirketlerin genel kurulu gündemine alıp toplantıda değerlendirmesi ve birleşmenin onaylanması gerekmektedir.

Birleşme Sözleşmesinde yer alması gereken hususlar;

- Birleşen şirketlerin türleri, ticaret ünvanları ve sicile kayıtlı oldukları yer,
- Pay değişim oranı, nakit ödeme miktarı,
- Devir alınan şirket işlemlerinin muhasebe bakımından devir alınan şirket adına yapılmış sayılmaya başlayacağı tarih,
- Devralınan şirketlerin imtiyazlı pay sahipleri ile diğer menkul değerler sahiplerine tanınan haklar,

Yönergenin 10. Maddesine göre birleşme taslağının hazırlanması yanında, birleşen bütün şirketlerin yönetim organları, pay değişim oranlarını, birleşmenin ekonomik ve hukuki zeminini kapsayan detaylı bir rapor hazırlamak zorundadırlar. Birleşen her bir şirket adına hareket eden adli veya idari makamlarca atanmış bilirkişi veya bilirkişiler tarafından birleşme koşulları incelenerek bir rapor sunulması zorunluluğu Yönerge içerisinde yer almaktadır.

78/855/EEC sayılı Üçüncü Konsey Yönergesini tadil eden 2007/63/EC sayılı Yönerge, ilgili şirketlerin hissedarları ve diğer hisse senedi sahiplerinin anlaşması sonucunda Yönergenin 10. Maddesinde belirtilen birleşme şartlarının incelenmesi ve uzaman raporu zorunluluklarının gerekmeceğini belirtmektedir¹⁰¹.

Birleşmenin hukuki sonuçları yönünden bakıldığında, yasa gereği birleşme, birleşen şirketler için aynı sonuçları doğurmak zorundadır. Yönergenin 19. Maddesinde belirtilen birleşme sonucunda aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkacaktır;

- Devralınan şirketin bütün hak ve borçları, gerek devralınan ve devralınan şirket gerek üçüncü kişiler açısından devir alan şirkete geçer.

¹⁰¹ Şirketler Hukukuna İlişkin AB Müktesebat Rehberi ,2009, sf;15
<http://www.mess.org.tr/content/MESS%20-%20Şirketler%20Hukuku%20Ağustos%202009.pdf>
(Erişim : 12.04.2010)

- Devir alınan şirketin pay sahipleri, devir alan şirketin pay sahipleri olurlar.
- Devir alınan şirketin varlığı sona erer.

Yönergenin 22. Maddesinde birleşmenin hükümsüz kaldığı durumlardan bahsedilmektedir.

Şirketlerin birleşme çeşitlerinin ikincisini teşkil eden yeni şirket kurma yolu ile birleşme, birden çok şirketin tasfiye edilmeksizin devralınması ve dağılan şirket yada şirketlerin bütün hak ve borçları ile ilgili yeni kurulan şirkete geçmesi esasına dayanmaktadır. Konu yönergenin 23. Maddesinde bahsedilmektedir. Genel olarak bakıldığı taktirde, devralma yolu ile birleşmeye ait hükümlerin çoğu, yeni şirket kurulması yoluyla birleşmeye ait hükümler ile paralellik arz etmektedir ve aynı şekillerde uygulama alanı bulmaktadır.

Yeni şirket kurulması ile birleşme çerçevesinde, birleşme anasözleşmesi ve yeni şirkete ait anasözleşme taslağı, varlığı sona eren şirketlerin her birinin genel kurullarında onaya tabidir.

Yönerge, sadece anonim şirketler bakımından hüküm ifade etmekle birlikte Üye Devletler Yönerge hükümlerini limited şirketleri de kapsayacak şekilde genişletmişlerdir.¹⁰²

Üçüncü konsey Yönergesi genel hükümlerini Üye Devletlerin 3 yıl içerisinde kendi mevzuatlarına uyumlu hale getirmeleri gerekmektedir.

1.5.4.4 17 Aralık 1982 tarihli 82/891/EEC Sayılı Altıncı Konsey Yönergesi¹⁰³

Şirket birleşmelerini düzenleyen Üçüncü Konsey Yönergesinin kabul edilmesinden yaklaşık dört yıl sonra, yapısal faaliyetlerin bir diğer önemli unsuru olan şirket bölünmeleri de düzenlemeye tabii tutulmuştur. Şirket ortaklarını ve

¹⁰² Uzunçakmak, s.6

¹⁰³ ABRG L 378, 31.12.1982 S.0047 -0054

üçüncü kişileri yakından ilgilendiren Anonim şirketlerin bölünmeleri ticari hayatta önemli sonuçlar doğuran bir olaydır. 17 Aralık 1982 tarih ve 82/891/EEC sayılı Altıncı Konsey Yönergesi anonim şirketlerin tasfiye edilmeksizin bölünmeleri konusunu düzenlemiştir. Yönergenin amacı bu işleme izin verilen üye devletlerdeki anonim şirketlerin bölünmesi halinde ortak ve üçüncü şahısların menfaatlerinin korunmasını sağlamaktır. Yönerge hükümlerinin sadece anonim şirketlere yönelik olmasına rağmen, pek çok üye devlet yönergenin hükümlerini limited şirketlere de uygulamaktadır.

Halka açık şirketlerin yapılarına ilişkin üye devlet düzenlemelerini koordine etmeyi amaçlayan Birinci Konsey Yönergesi için verilen öneri Üye Devlet düzenlemeleri arasında var olan farklılıkların iyice ortaya çıkmasına sebep olmuş ve politik açıdan çıkmaza girmiştir. Bu nedenle öneri komisyon tarafından 2001 yılında geri çekilmiştir. Bu olay şirketler hukuku alanında gerçekleştirmeye çalışılan uyumlaştırmanın sınırlarını göstermesi açısından oldukça önemlidir. Söz konusu yönergenin böyle bir engelle karşılaşması sonucunda Komisyon, Üye Devlet düzenlemelerine daha fazla alan bırakacak şekilde asgari şartları belirleyen düzenlemeler yapma üye devlet düzenlemelerini koordine etmeyi amaçlayan Beşinci Konsey Yönergesinde karşılaşılan durum limited şirketlerin sınır-ötesi birleşmelerini düzenleyen Onuncu Yönergenin önerisi için de geçerli olmuştur ve konu hakkında Üye Devletler arasında bir mutabakata varılmaması sonucu Komisyon bu öneriyi de 2001 yılında geri çekmiştir.

Yönerge de üç ayrı bölünme çeşidinden bahsedilmektedir. Bunlar;

- Devralma yoluyla bölünme,
- Yeni şirket kurma yoluyla bölünme,
- Adli bir makamın gözetimi altında bölünme,

Devralma yoluyla bölünme çerçevesinde bir halka açık sınırlı sorumlu şirketin malvarlığı tasfiye edilmeksizin bütün hak ve borçları ile birlikte birden çok

şirkete devredilmekte ve dağılan şirketin ortakları devralan şirketlerde pay sahibi olmaktadır.

Bölünme işlemlerine katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme koşullarını gösteren yazılı bir belge oluşturmak zorundadırlar. Bu belgelerin içerisinde asgari olarak bulunması gereken hususlar Yönergenin 3. Maddesinde detaylı olarak listelenmiştir. Bununla birlikte bölünme koşullarını içeren bu belgenin 68/151/EEC sayılı 1. Konsey Yönergesinin 3. Maddesine uygun olarak Üye Devletler mevzuatınca öngörülen şekilde ilan edilmesi gerekmektedir. Birleşmelerde olduğu gibi bölünmeler içinde, bu işlemi ilgili şirketlerin her birinin genel kurulu tarafından onaylanması şartı getirilmiştir.

Yine şirketlerin birleşme prosedüründe olduğu gibi, bölünmeye katılan bütün şirketlerin yönetim organları;

- Bölünme koşulları,
- Pay değişim Oranları,
- Bölünmenin hukuki ve ekonomik gerekçelerini içine alan bir rapor hazırlamak zorundadırlar. (Madde 7.)

Ayrıca bölünen şirketin ortaklara, şirketin hak ve borçlarında meydana gelen maddi değişiklikler hakkında bilgi vermek zorundadırlar.

Yukarıda da belirtildiği gibi şirket bölünmelerinde pay sahipleri aynı zamanda alacaklıların menfaatlerini ön planda tutulması gerekmektedir. Pay sahiplerinin haklarına ilişkin hususlarla ilgili Yönergede düzenlenmiş bulunmaktadır. Buna göre, bütün pay sahipleri genel kurul toplantısından en az bir ay önce aşağıda sıralanan belgeleri inceleme hakkına sahiptirler:

- Bölünme koşulları taslağı,
- Bölünmeye katılan şirketlerin son üç yıllık hesapları ve mali raporları

- Son yılın hesabı; bölünme koşulları taslağı tarihinden önceki altı ayda sona eren bir mali yıl ile ilgili ise, taslak tarihinden en az üç ay önce hazırlanacak bir muhasebe raporu,
- Bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organlarının raporları,
- Bilirkişi raporları

Pay sahiplerinin yanında, bölünen şirketlerin alacaklılarının güvence altına alınmasına ilişkin, üye devletler mevzuatınca yeterli tedbirler alınması gerektiği yönergeyi oluşturan 12. Madde kapsamında belirtilmektedir. Bölünme taslağına göre borcun devredildiği şirketten alacaklı olan kişinin alacağını elde edemediği ölçüde devralan şirketler bu borçtan dolayı müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulacaklardır.

İlgili Yönergenin 19. Maddesinde ise bölünmenin hükümsüzlüğünü oluşturabilecek hususlara ilişkin detaylara değinmiş ve bu hususlar sekiz ayrı bent halinde sıralanmıştır.

Bölünmelerin ikinci turunu teşkil eden yeni şirket kurma yoluyla bölünmenin Yönergede tanımlandığına göre bir halka açık sınırlı sorumlu şirketin mal varlığı bütün hak ve borçları ile yeni kurulan birden çok şirkete devredilmekte ve dağılan şirketin ortakları yeni kurulan şirkette pay sahibi olmaktadır.

Devralma yoluyla bölünmeye ilişkin hükümlerin çoğu yeni şirketler kurulması yoluyla bölünme hükümleriyle paralellik arz etmektedir.

Üçüncü ve son bölünme türü olan adli bir makamın gözetimi altında bölünmeye ait unsurlar ise Yönergenin 23. Maddesinde listelenmiştir¹⁰⁴.

¹⁰⁴ Şirketler Hukukuna İlişkin AB Müktesebat Rehberi ,2009, sf;18
<http://www.mess.org.tr/content/MESS%20-%20Şirketler%20Hukuku%20Agustos%202009.pdf>
(Erişim : 12.04.2010)

1.5.4.5 21 Aralık 1989 tarih ve 89/666/EEC Sayılı On Birinci Konsey Yönergesi¹⁰⁵

21 Aralık 1989 tarihinde kabul edilen 89/666/EC sayılı On Birinci Konsey Yönergesi ise bir Üye Devlet hukukuna tabii olan belirli şirket türlerinin başka bir Üye Devlette açılan şubelerinin tescil ve ilan şartını düzenler. Üye devletlerde şube açan yabancı şirketlerle ilgili belirli bilgilerin ilan edilmesi zorunluluğunu getirmek sureti ile Yönerge, üçüncü şahısların korunması alanındaki boşluğu ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır¹⁰⁶.

Bir AB şirketi, diğer bir AB üyesi ülkede acenta açarak kuruluş hakkını kullanmak istediğinde, bu acenta, kurulduğu üye devlet kanunlarına tabi olmaktadır. Bununla beraber bir AB veya üçüncü ülke şirketi, bir diğer üye devlette acenta yerine şube açtığına, bu şube, tüzel kişilik sahibi olmayacağı için, o üye devlet kanunlarına tabi olmamaktadır. Şirket hakkında merkez ülkeden bilgi temin etmek mümkün olmakla beraber, bu bilgiye ulaşım, ana şirket ile şube aracılığıyla ilişkiye girmiş üçüncü şahıslar bakımından kolaylıkla yapılamayabilir. Şirketler Hukuku Onbirinci Konsey Yönergesi, şubeleri belirli alan yükümlülüklerine tabi kılmak suretiyle bu dengesizliği gidermeyi amaçlamaktadır.

Bu yönerge sınırlı sorumlu yani limited ve anonim şirketler tarafından açılan şubelere uygulanır. Yönerge, diğer üye devletlerdeki sınırlı sorumlu şirketler tarafından açılan şubeler ile karşılaştırma yapmaya uygun yasal türde olan üçüncü ülke şirketleri tarafından açılan şubeleri birbirinden ayırmaktadır. Birinci halde yönerge, üye devletler tarafından şube ile ilgili olarak ilanının talep edilebileceği bilginin miktarında sınır getirmektedir. İkinci halde ise, herhangi bir sınırlama getirmeksizin, ilan edilmesi zorunlu tutulan bilgileri belirlemektedir.

Üçüncü ülke şirketlerinin şubeleri Birlik hukukuna tabi olmadığından, yönerge, üye devletlerin farklı yükümlülükler talep edebilme yetkisine sınır koymaktadır.

¹⁰⁵ ABRG L 395, 30.12.1989 s. 0036-0039

¹⁰⁶ UZUNÇAKMAK Ş.Ö, sf:10

Birlik, bunların hissedarları ve üçüncü kişiler için eşdeğer bir koruma sağlanması amacıyla, bir Üye Ülkede bulunmakla birlikte başka bir ÜÜ'nin kanunlarına tabi olan şirketlerin şubelerine ilişkin beyanname gereklerine dair kurallar konulmasını öngörmektedir.

Bunların tabi olduğu yasal düzenleme, Konseyin, bir Üye Ülkede bulunmakla birlikte başka bir ÜÜ'nin kanunlarına tabi olan belirli türden şirket şubelerine ilişkin, 21 Aralık 1989 tarihli, 89/666/EEC sayılı On Birinci Yönergesi ile belirlenmiştir.

Yönerge, 1. Maddesinde ifade edildiği üzere, şirketin bulunduğu ÜÜ'den farklı bir ÜÜ'de bulunan şirket şubelerine uygulanır ve farklı bir Üye Ülkenin kanunlarına tabi olan ve 68/151/EEC sayılı Yönergenin kapsamında kalan bir şirket tarafından, yine başka bir Üye Ülkede oluşturulmuş olan şubeler ile ilgili faaliyetler ve göstergeler, şubenin bulunduğu Üye Ülkenin hukuki düzenlemelerine göre, söz konusu yönergenin 3. maddesine uygun olarak yayınlanacaktır.

Başka bir ÜÜ'de bulunan şirket şubeleri, şu unsurları ihtiva eden belgeleri yayınlamak zorundadır¹⁰⁷:

- a) Şubenin yazışma adresi;
- b) Şubenin faaliyet listesi;
- c) Konseyin 68/151/EEC sayılı Yönergenin 3. Maddesinde belirtilen, şirket için açılmış sicil ve söz konusu kayıttaki sicil numarası;
- d) Şirketin unvanı ve türü ile şayet, şirketin unvanı ile aynı değilse, şubenin unvanı;
- e) Üçüncü kişiler karşısında şirketi bağlayacak olan ve kanuni süreçlerde temsil edecek yetkilere sahip kişilerin tayini, daimi görevleri ve kimlikleri:

- 68/151/EEC Sayılı Yönergenin 2. maddesi, 1. paragrafı, d) fıkrası gereğince, şirket tarafından yapılan açıklamaya göre şirketin hukuken öngörülen organı olarak veya söz konusu organın bir üyesi olarak,

¹⁰⁷ <http://www.laweuropa.com/122-Uluslar-Otesi-Gorunum> (23.05.2010)

- Bunların yetkilerinin kapsamının gösterildiği, şubenin faaliyetleri bakımından şirketin sürekli temsilcileri;

f) Müteakip bilgiler:

- Fesih, tasfiye memurlarının ataması, kimlikleri ve yetkileri ile 68/151/EEC Sayılı Yönergenin 2. maddesi, 1. paragrafı, fıkralar h), j) ve k) hükümleri gereği şirketin yayını gereğince tasfiyenin tamamlanışı,
- Bir iflas prosedüründe, kreditorlerin toplanması veya şirketin konu olduğu benzer başka prosedür;

g) 78/660/EEC, 83/349/EEC ve 84/253/EEC sayılı Yönergeler gereği şirketin tabi olduğu Üye Ülke kanunları gereğince tanzim edilmiş, denetlenmiş ve yayınlanmış muhasebe kayıtları .

h) Şubenin kapatılması.

1.5.4.6 21 Aralık 1989 tarihli 89/667/EEC sayılı On İkinci Konsey Yönergesi¹⁰⁸

Pek çok üye devlette, bir kişi tek başına sınırlı sorumlu şirket kuramamaktadır. Aynı şekilde, tek bir kişi bir kişinin hisselerini elinde tutar hale geldiğinde ya şirketin tasfiyesi yapılmakta yada kalan tek ortak şirket borçlarından dolayı tüm mal varlığı ile sorumlu olmaktadır. Bu üye devletlerde bir şirketin ortaya çıkması bir sözleşmenin tamamlanması ile olmaktadır. Bu da en az iki kişinin mevcudiyetini zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla, tek ortaklı bir şirketin kurulması yasal olarak mümkün olmamaktadır. Diğer taraftan bazı üye devletler konuya farklı bakmakta, şirketin herhangi bir kişi tarafından, birden fazla ortağa gerek duyulmaksızın oluşturulabilecek bir kurum olarak görmektedir. Dolayısı ile bu ülkelerde tek ortaklı şirketler kurulması mümkündür¹⁰⁹.

¹⁰⁸ ABRG L 395, 30.12.198 S.40-42

¹⁰⁹ Hulle, s.38.

Girişimci bakımından temerrüt halinde kişisel malvarlığını kaybetme riskini üstlenmeye gerek olmaksızın bir işletme kurmayı kolaylaştırmak amacıyla, 1989 yılında kabul edilen 89/667/EEC sayılı On İkinci Konsey Yönergesi şirketler hukuku alanındaki diğer yönergelerden farklı bir yapıda kabul edilmiştir. Çerçeve yönergesi olarak tanımlayabileceğimiz bu yönergenin temel hedefi tek ortaklı şirket kurabilmeyi mümkün hale getirmektedir¹¹⁰. Ancak Üye Devletlerin ulusal mevzuatlarındaki şirket türlerine ait düzenlemelerindeki farklılıklardan dolayı ayrı bir şirket türü olarak ele alınan tek ortaklı şirketlere ilişkin düzenlemelerin Üye Devletlerin iç hukuklarında hangi şirket türüne ait düzenlemeler altında uygulanacağını önceden belirlemek mümkün değildir. Bu yüzden Yönergenin ilk maddesinde, bu Yönergede yer alan önlemlerin yada düzenlemelerin, hangi şirket türüne ait düzenlemelere uygulanacağı önceden Üye Devletler tarafından belirlenip, bildirilmiştir.

Yönergenin 2. Maddesinde ise tek ortaklı şirketin kurulmasına ilişkin bir tanımlama yapılmıştır. Buna göre kuruluşta veya sonradan tüm hisselerin bir ortakta toplanması suretiyle tek ortaklı şirket kurulabilmektedir. Yönergenin 3. Maddesinde ise tescil ve ilanını hükme bağlamıştır. Bir şirketin hisselerinin tek bir ortakta toplanması durumunda, tek ortağa ait olan bilgilerin diğer şirket türlerine ait tescil işlemlerinde olduğu gibi şirketin kayıtlı bulunduğu Ticaret Siciline işlenmesi, ve kamunun incelemesine bilgilerin aleniyeti nedeniyle açık tutulması gerekmektedir.

Bununla beraber Yönergenin 7. Maddesinde Üye Devletlerin ulusal hukuklarında, bu Yönergenin tanımladığı anlamda tek ortaklı şirkete eşdeğerde bir şahsın koyacağı sermaye ile sınırlı sorumlu bir şirket kurulması izin verildiği durumlarda Üye Devletlerin bu yönergeyi iç hukuklarına uygulama zorunluluğu doğal olarak ortadan kalkmaktadır.

Avrupa Birliği Şirketler hukukuna ilişkin bazı yönergeleri, Bulgaristan ve Romanya'nın Birliğe katılımı dolayısı ile uyumlaştıran 20 Kasım 2006 tarihli 2006/99/EC Yönergesi ile 12. Konsey Yönergesi¹¹¹ tadil edilmiştir¹¹².

¹¹⁰ Uzunçakmak, s. 10.

¹¹¹ ABRG L363, 20.12.2006 s.137-140

¹¹² CPS, S.19

1.5.4.7 78/855/AET Sayılı On Üçüncü Konsey Yönergesi¹¹³

1989 yılında Komisyon, devralmalara ilişkin Onüçüncü Konsey Yönergesi önerisini sunmuştur. Sözkonusu Yönerge önerisinde devralmalara ilişkin ulusal mevzuatların sıkı bir şekilde uyumlaştırılması hedeflenmektedir. Bir çok üye devletin karşı çıktığı yönerge önerisi, Komisyon tarafından yeniden gözden geçirildi ve Ekim 2002’de devralmalara ilişkin yeni bir öneri sunuldu. Böylece şirketler hukuku alanında daha farklı bir yaklaşım sergilenerek, sadece ulusal düzenlemeleri uyumlaştırmak yerine, Avrupa çapında geçerli olacak bir düzenleme gerçekleştirilmesi yönünde adım atılmış oldu.

Bu bağlamda, şirketler hukuku alanında gerçekleştirilen bu yeni yaklaşımın bir parçası olarak, şirketlerin ve toplulukların sınır-ötesi yeniden yapılanmalarını olanak verecek bir yasal çerçevenin temelleri oluşturulmuş ve çeşitli yasal oluşumlar meydana getirilmeye başlanmıştır¹¹⁴.

Bu yönerge uyumlaştırma politikasının iyi bir örneği olarak kabul edilmiş ve basit bir şekilde uygulanacak milli hukukları sıralamak yerine, gerçek bir Avrupa Şirketler Hukuku düzenlemesi yaratmaya çalışılmıştır¹¹⁵.

1.5.5 Yeni Genişleme Dalgası Ve AB Şirketler Hukuku

1 Mayıs 2004 tarihinde, Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinden Güney Kıbrıs Rum yönetimi, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya Avrupa Birliği’ne katılmıştır. 1 Ocak 2007 tarihinde Bulgaristan ve Romanya’nın da katılımıyla Avrupa Birliği 27 üyeli bir Birlik haline dönüşmüştür. Katılım müzakereleri diğer ülkelere göre daha iyi hazırlanmış durumda olan Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Polonya ve Slovenya ile 31 Mart 1998 tarihinde başlamıştır. 15 Şubat 2000 tarihinde ise

¹¹³ ABRG L 142, 30.04.2004

¹¹⁴ Uzunçakmak Ş Ö, S.10

¹¹⁵ Kabakçı, s.18

Bulgaristan, Letonya, Malta, Romanya ve Slovakya'yı içeren diğer ülkelerle müzakereler başlamıştır.

AB'yi 15 üyeden 27 üyeye taşıyan son genişleme dalgası, aday ülkelerin ekonomik ve siyasi kriterleri yerine getirmeye çalıştığı uzun bir hazırlanma ve uyum sürecinin sonucunda gerçekleşmiştir.

Şirketler hukuku başlığındaki katılım müzakereleri; Çek Cumhuriyeti, Estonya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya ile Aralık 2002'de Bulgaristan ve Romanya ile ise Aralık 2004 tarihinde kapanmıştır.

Yeni üye ülkelere, ulusal mevzuatlarını AB'nin şirketler hukukuna ilişkin mevzuatı doğrultusunda uyarlamaları için, sınırlı sayıda ve belli zaman dilimlerinde, geçici delegasyonlar ya da geçiş düzenlemeleri sağlanmaktadır.

Geçici delegasyonların AB'nin işleyişi üzerinde bir etkisi olmaması, inandırıcı talepler içermesi, müktesebat ile kademeli olarak uyum sağlamaya yönelik, iyi tasarlanmış planlar sunması gerekmektedir. Şirketler hukuku alanında aday ülkelerle müzakereler genel olarak sorunsuz geçmiş ve aday ülkeler AB müktesebatının kabulü açısından çekince göstermemiştir. Ancak şirketler hukuku başlığı içinde yer alan fikri ve sınai mülkiyet haklarına ve tıbbi ürünlere ilişkin bazı konularda geçiş düzenlemelerinden yaralanılmıştır¹¹⁶.

¹¹⁶ CPS S.38

1.5.6 Avrupa Birliği Şirketler Hukukundaki Son Gelişmeler

Avrupa Birliği Komisyonu 21 Mayıs 2003 tarihinde Avrupa Birliği Şirketler Hukukunun daha efektif ve modern hale getirilmesi, kurumsal yönetimin iyileştirilmesi için “ *Modernizing Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union-A Plan to Move Forward*” isimli bir aksiyon planı kabul etmiŐtir¹¹⁷. Planın amacı, iş hayatinın rekabet edebilirliği ve verimini arttırmak, hissedarlara karar alma süreçlerinde tam rol almalarını sağlamak, sınır ötesi ortakların katılımını arttırmak ile sınır ötesi ortaklıkları arttırmaktır.

Avrupa Komisyonu, Şirket hissedarlığı ile Şirket yönetiminin ayrı olmasının modern pazar ekonomilerinin en belirgin özelliklerinden birisi olduğuna inanmaktadır. Ekonomik araştırmalar, kurumsal yönetimin ve yatırımcı haklarının korunmasının, Şirketlerin daha iyi yönetilmesi ve hissedar hakları ile yaratılan daha likit ve geniş finansal piyasalar sonucunda daha yüksek bir ekonomik büyüme ve kaynakların daha etkin dağılımına yol açtığını göstermektedir.

Bu sebeple, Avrupa Birliği Komisyonunun Şirketler hukukunun modernize edilmesi ve kurumsal yönetimin iyileştirilmesi için kabul ettiği Plan, Avrupa Birliği çapında Şirket hissedarlarının haklarının iyileŐtirilmesini bir öncelik olarak kabul etmiş ve bu kapsamda öncelikle 2 tane danışma süreci yürütmüŐtür. İlk kamuoyu yoklaması 2004 yılında, hissedar hakları ve sınır ötesi oy kullanma hakkında yapılmıştır. İkinci yoklama ise 2005 yılında sınır ötesi oy kullanmada tespit edilen sorunların giderilmesine yönelik çözümlerin araŐtırılması üzerine yoğunlaŐmıştır.

Komisyon bu iki danışma süreci sonucunda Plan’da belirtilen hedefleri gerçekleŐtirmek amacı ile 5 Ocak 2006 yılında bir yönerge yayınladı. Komisyon daha sonra bu yönergeden bağımsız olarak ancak yönergeyi tamamlayan bir tavsiye metni daha yayınlanmasına karar verdi. Söz konusu tavsiye metninde, yönergede cevap bulmayan bazı sorunların giderilmesine yönelik hükümlerin yer almasına karar

¹¹⁷ Kabakçı, s.19

verildi. Komisyon, söz konusu tavsiye metninin yayınlanmasından önce 3. danışma sürecini başlattı. 27 Temmuz 2007 yılında sona erecek görüş bildirme süreci kapsamında, sınır ötesi hissedar hakları, toplantı dokümanlarının dili, hisselerin depo edilmesi, hissedarlar zinciri, araçlar, yatırımcıların açıklanması konuları ele alınmaktadır¹¹⁸.

Sonuç olarak Topluluk Hukukunda, Şirketler Hukuku alanı Yönerge şeklinde yapılan düzenlemeler ile Üye Devletlerin farklı hukuki sistemlerinin uyumlaştırılmasına çalışmış ve bu düzenlemelerde Topluluk Hukukun bu alandaki temel taşlarını oluşturmuştur. Bu alandaki çalışmalar hâlihazırda devam etmekte, çıkarılan Yönergelerde değişiklikler yapılmakta sonuç olarak ise bu alan dinamizmini korumaya devam etmektedir.

Yönergeler ile yapılan bu değişiklikler üye devletlerin milli hukuklarından bağımsız özelliği vardır ve bu yönergelerde konulan hedeflere ulaşılması için milli hukuklara atıf yapılmamıştır. Ancak milli hukuklardan bağımsız niteliği bulunan Topluluk Hukuku kapsamındaki Yönergeleri çıkarmak ve bunlarda gereken değişiklikleri yapabilmek uzun zaman almaktadır örneğin 13. Yönergenin çıkarılması 14 yıl almıştır¹¹⁹.

¹¹⁸ CPS S.39

¹¹⁹ Kabakçı, s.20

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ SERMAYE ŞİRKETLERİNİN KURULUŞU

2.1 AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE SERMAYE ŞİRKETLERİ

Son genişleme dalgası ile üye sayısı yirmi yediye ulaşan Birliğe üye devletlerde uygulanmakta olan şirketler hukuku mevzuatı bazı ülkelerde birbirine yakınken bazı ülkelerde birbirinden uzaktır. Bu uygulama farklılıklarını gidermek için Avrupa Birliği Şirketler Hukuku alanında bir önceki bölümde detaylarıyla anlatıldığı üzere yönergeler yayınlanmıştır.

Şirketlerin kuruluş işlemlerindeki yapısal uygulamaları benzer kılmak için Konsey 1. Konsey Yönergesini yayınlamıştır. Tüm sermaye şirketlerine uygulanan yönerge; şirketin esas sözleşmesi, kayıtlı sermayesi, bilançosu, kar-zarar hesabı, şirket merkezinin taşınması, şirketin feshine dair kararlar gibi hukuki sonuçları bakımından önem arz eden hususların ilanını isteyerek tescil ve ilan sistemi kurmayı amaçlanmıştır.

Avrupa Birliği ülkelerinde sermaye şirketlerinin yapıları her ülke de birbirinden farklı kelimeler ile ifade edildiği görülmektedir. Ülkeler içinde Limited ve Anonim Şirketlerin kuruluş işlemleri bazı yerlerde benzerlik gösterse de şirketlerin kuruluş ana sözleşmelerinin sermaye maddeleri alt limitleri farklılık gösterebilmektedir. Bir ülkede Limited Şirket kuruluş tescilinde aranan asgari sermaye diğer ülkede farklılık gösterebilmektedir.

Avrupa Birliği üye devletlerde sermaye şirketlerini anlatmaya çalıştıktan sonra Avrupa Birliği tüzük ve yönergeler ile oluşturulmuş olan Avrupa Anonim Şirketi, Avrupa Kooperatif Şirketi ve Avrupa Ekonomik Çıkar Grupları ifade edilecektir.

Almanya’da şirket türleri Şahıs Şirketi, Şube, Limited Şirket, Adi Ortaklık, Komandit, GmbH & Co. KG ve Anonim Şirket olarak adlandırılmaktadır. Şube, Limited Şirket, GmbH & Co. KG, ve Anonim Şirket için sınırlı sorumluluk esastır. Limited Şirket kurulması için 25.000 Euro, Anonim Şirket kurulması için 50.000 Euro sermaye konulması gerekmektedir. Ülkede yabancı firmaların en çok tercih ettiği firma türü, Limited Şirkete denk düşen GmbH olarak kısaltılmış “Gessellschaft mit beschreankter Haftung” yada Anonim Şirketin karşılığı olan AG olarak kısaltılmış “Aktiengesellschaft” cinsi firmalardır¹²⁰. Limited şirket, Alman Ticaret Kanunu’nda tüzel kişiliği olan şirketlerin en yaygın şeklidir. Başlıca esnekliklerinden dolayı genellikle limited şirket tercih edilir. Şirket sözleşmesi şirketin özel ihtiyaçları ve şartları göz önünde tutularak noter tarafından uygun şekilde hazırlanmak zorundadır. Şirket sözleşmesi şirketin ismi ve merkez adresi, şirketin işletilme amacı, Sermaye miktarı, her ortağın katkıda bulunduğu sermaye miktarı sözleşme ilave düzenlemeleri de içermelidir.

Sözleşme, özel şartlar ve şirket ve ortaklarının isteklerine göre düzenlenmiş olabilir. Şirket bir yerel mahkemenin ticaret siciline kayıt ettirildiği zaman kurulmuş olur. Bir ya da daha fazla kişinin şirket yönetimine atanması ya sözleşme ile ya da üyeler arasındaki anlaşma ile sağlanabilir. Yönetici, bir birey olmalı fakat Almanya’da yerleşik ya da Alman vatandaşı olması zorunlu değildir.¹²¹.

Almanya’da şirket kurmanın aşamaları ise;

1. Konuyla ilgili danışman/mali müşavir/(yasal konular için) avukatlık hizmeti veren yetkili kişi kuruluşlarla temasa geçilmesi.
2. Gerekli birlik/dernek, temsil yetkisi ve diğer belgelerin hazırlanması,
3. Kurulacak firma adının kabul edilebilir olup olmadığının noter veya yerel sanayi ve ticaret odasından teyidi,
4. Noter işlemleri,

¹²⁰ Aykut Terzioğlu, **Avrupa Birliği Ülkelerinde İşyeri Açma ve Çalıştırma Kriterleri**, Deniz Feneri <http://www.izto.org.tr/> (10.06.2010)

¹²¹ Erhan Gümüş, **Türkiye’de Şahıs Ve Sermaye Şirketlerinin Vergisel Açıdan Karşılaştırılması Ve Değerlendirilmesi**, Yayınlanmış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2006, s.60

5. Öngörülen sermayenin banka hesabına yatırılması,
6. İlgili yerel mahkemede (Amtsgericht) Ticaret Siciline kayıt,
7. Yerel Ticaret Dairesine (Gewerbeamt), firma kurma ve Kayıt Sertifikası (Gewerbeanmeldeschein) alımı için başvuru yapılması, (Gıda, ilaç, imalat, finans ve taşımacılık gibi sektörler için özel lisanslar gerekmektedir.)
8. Belediye Ticaret Vergi Dairesi (Gewerbsteueramt) ve yerel vergi dairesine (Finanzamt) kayıt,
9. Firma merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret odasına kaydı ile gerçekleşir.

Fransa'da anonim şirket, bu şirketin kurulması için en az 7 ortak gereklidir. Anonim şirketin başkanından sonra en az bir hissedar bir birey olmalıdır. Diğer hissedarlar birey ya da ya Fransız tüzel kişisi ya da bir yabancı olabilir. Anonim şirkette aşağıdaki yasal zorunluluklar olmak zorundadır:

- a) Anonim şirket kayıt olmadan önce, onun başlangıçtaki hissedarları bütün ödemeleri ya da paylara bölünmüş sermayenin bir kısmını taahhüt etmek zorundadırlar. En az sermaye miktarı 40.000 Euro'dur.
- b) Hissedarlar şirketin kaydından önce kendi aralarında hissedarların başlangıç sermayesinin ne kadar olacağını belirleyeceklerdir. Sermaye tamamen taahhüt edilmek zorundadır.
- c) Aynı katkılar hemen ödenmek zorundadır, nakit olanların ise gerekli miktarın en azından % 50'sinin hemen ödenmesi ve kalanın beş yıl içinde eşit şekilde ödenmesi zorunludur.

- Hisseler ile sınırlı şirket ise, 12 Temmuz 1999'da çıkarılan kanunla yönetim kurulu olmayan ve en az bir ortak ile basitleştirilmiş şirket şekline imkân sağlanmıştır.

Bu şirket şekli hemen hemen anonim şirkete benzer, fakat yönetim yapısı ana sözleşmede ortaklar tarafından serbestçe belirlenebilir. Hisseler ile sınırlı şirketin en az paylara bölünmüş sermaye miktarı anonim şirketinki gibi 40.000 Euro'dur.

- Sınırlı sorumlu şirket, bir sınırlı sorumlu şirket kurulması için en az iki ortak gereklidir ve ortaklar 50'den fazla olamaz. Ortaklar Fransız ya da yabancı kişiler ya da Fransız ya da yabancı tüzel kişiler olabilir. Bir sınırlı sorumlu şirkette iki yıldan

daha fazla süre boyunca 50'den fazla ortak olabilir, daha sonra ise bu şirketin bir anonim şirkete dönüştürülmesi ya da tasfiye edilmesi zorunludur. Sınırlı Sorumlu şirket kullanılarak yapılan bazı iş türleri yasaklanmıştır, özellikle sigortalar ve yatırım şirketleri gibi.

Sınırlı sorumlu şirketin en az sermaye miktarı sabit olarak 7.500 Euro'dur. Son çıkan kanun başlangıçtaki paylara bölünmüş sermaye miktarının 1.524.49 Euro olmasına ve kalan miktarın da beş yıl içinde ödenmesine izin vermektedir. Hisseler kurucular tarafından tamamen taahhüt edilmiş ve ödenmiş olmak zorundadır. Sınırlı sorumlu şirket, hisselerin halka arzına izin vermez. Tek hissedarlı şirket, bir anonim şirkete benzer, fakat bu şirkette sadece bir hissedar gereklidir¹²².

Yunanistan da Limited Şirketlerin kurulabilmesi için gereken minimum sermaye miktarı 18.000 Euro'dur. Anonim Şirketlerin kurulması için ise 60.000 Euro sermaye gerekmektedir.

Yunanistan'da Limited Şirket kurabilmek için önce avukat tarafından hazırlanmış şirket tüzüğü, seçilmiş olan şirket ismi ve unvanının yetkili oda tarafından kontrolü ve ön onayı, şirket tüzüğünün avukat barosu tarafından onayı, tüzüğün yöneticiler tarafından noter huzurunda imzalanması, imzadan sonra 15 gün içinde sermayenin %1'inin vergi olarak ödenmesi, ticaret odası onayı, resmi gazetede şirket tüzüğünün yayınlanması, şirket kaydının yetkili odaya yapılması ve yıllık aidatın ödenmesi gerekmektedir. Bunlara ek olarak, resmi gazetede Anonim ve Limited Şirketler ile ilgili sayılarda tüzük özetinin duyurusundan itibaren 30 gün içerisinde şirkette çalışanların Vergi Dairesi'ne kayıt yaptırılması gerekmektedir.

İtalya'da firmalar genelde sınırsız ortaklık "SNC", sınırlı ortaklık "SAS", sınırlı sorumlu ortaklık "SRL" ve anonim şirket "SPA" olarak kurulmaktadır. Ayrıca "DI" özel firma, "SDF" de facto firma ve "SCAL" sınırlı sorumlu kooperatif olarak da kurulabilmektedir.

¹²² Gümüş. S. 65

Şirket kuruluş prosedürü ise kuruluş sözleşmesinin noterden tasdiki, KDV-IVA ofisi kaydı, ticaret odası kaydı, sigortaya kayıt ve mali hesap ve defterlerin noterden ya da ticaret odasından onayı ile oluşmaktadır.

Ülkede iki farklı formda sermaye şirketi bulunmaktadır. Bunlar yukarıda belirttiğimiz SPA ve SRL formundaki şirketlerdir. SPA formundaki ortaklıklar daha prestijli olup, hisse senedi tahvil bono ihracı yapabilmekte ve mutlak bağımsız denetime tabi olmak zorundadır. Minimum sermaye miktarı 100.000 Euro'dur. SRL formundaki limited şirket, en az 2, en fazla 50 ortaktan oluşur, minimum sermayesi 10.000 Euro dur. Limited Şirket bir veya daha fazla, ortak veya ortak olmayan, yönetici tarafından yönetilir.

Şirket sermayesindeki kayıtlı sermayenin en az %30'unun İtalyan bankalarına yatırılmış olması gerekmektedir. Ancak tek ortaklık bir yapı söz konusu ise sermayenin tümünün ödenmiş olması gerekmektedir.

İtalya'da Anonim Şirket ve Limited Şirket kurmak için ortakların vergi numarası alması gerekmekte, oturma ve çalışma izni talep edilmektedir. Limited şirketler özel ya da tüzel kişiler tarafından kurulabilmektedir. Şirket kurulması ile ilgili tüm formaliteler İtalyan noterler tarafından gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda faaliyette bulunan bölge ticaret odasında kayıt zorunluluğu bulunmaktadır. Bu işlemler noter kontrolünde yürütülmektedir. Şirket sözleşmesi noter huzurunda imzalandıktan sonra, şirketin kaydı bölge ticaret odası tarafından yapılmaktadır. Sicile kaydın da tamamlanmasından sonra şirket yasal mevcudiyete kavuşur. Ticaret sicili faaliyette bulunulacak bölgenin ticaret odasınca verilir. Her şirket bağlı bulunduğu ticaret odasından bir sicil numarası almak zorundadır. Bu formalitelerin bürokrasinin ağır işlemesi nedeniyle uzun sürede tamamlandığı gözlemlenmektedir¹²³.

İspanya da anonim şirket, 1989'da kabul edilen Anonim Şirketler Hukuku'na ve 1995'de değiştirilen Limitet Şirketler Hukuku'na göre yönetilir. Anonim şirket

¹²³ Terzioğlu, s.3

İspanya'da bir şirket kurmak için kullanılan en yaygın yasal araç olarak kullanılır. Fakat şu anda Limited Şirket İspanya'da en yaygın işletme türüdür. Anonim şirkette hissedarların sorumluluğu onların şirketteki yatırımları ile sınırlıdır. Bu hissedarlık menkul kıymetler olarak nitelenir, hisse senetleri ile temsil edilir ve devredilebilir. Ayrıca, anonim şirketin pay senetleri İspanya borsasında işlem görebilir. Anonim şirketin sözleşmesi hazırlandıktan sonra notere onayı ve daha sonrada ticari kaydı gereklidir.

Anonim şirketin en az sermaye miktarı Kanun ile kurulmuş bir anonim şirket için 60,101.21 Euro'dur, bunun kuruluş anında tamamen taahhüt edilmesi gereklidir. Buna ilave olarak, yerleşik olmayan kurucular için yetkili mahkemede noter kaydından önce bir vekâletnamenin hazırlanması gereklidir. Vekâletname, İspanya Konsolosluğu ya da 1961'de onaylanan Lahey Anlaşmasına uygun olarak yasallaştırılması gerekir. Kuruluşun sözleşmesi şirketin ana sözleşmesini içermeli ve bu ana sözleşme şirket kurucuları tarafından onaylanmış olmalıdır.

Ana sözleşmede şunlar olmalıdır:

1. Şirketin ismi,
2. Şirketin amacı ve işlemlerinin belirtilmesi,
3. Şirketin süresi,
4. Faaliyete başlama tarihi,
5. Tüzel merkez ve şirketin kurulmasına, sona ermesi ya da şubelerin aktarımına karar verecek yetkililer,
6. Pay senetlerinin gösterilmesi, eğer ödenmemiş pay senedi varsa bunun azami süre içinde ödenmesi gereklidir,
7. Pay senedi sayısı, onların yazılı değeri ve onlara bağlı haklar,
8. Şirket yönetiminin yapısı ve yönetim kuralları,
9. Şirketin yapısı ile ilgili kararların benimsenmesi ve görüşme yöntemleri,
10. Şirketin mali yılının bitiş tarihi,
11. Pay senetlerinin aktarılmasında herhangi bir sınırlama olup olmadığı,
12. Hissedarların başka yükümlülüklerinin mevcut kuralları,

13. Şirket kurucularının ve girişimcilerin herhangi bir özel haklarının varlığı.

Kuruluş sözleşmesinde şirketin yönetiminin ve temsilinin başlangıçta emanet edildiği kişilerin (gerçek ya da tüzel kişiler) tespit edilmesi, isim, uyruğu ve adreslerinin olması zorunludur. Aynı şekilde, şirketin denetçilerinin belirtilmesi gereklidir. Anonim şirketin Ticaret Sicili'ne kaydı zorunludur. Kuruluş sözleşmesinin kaydı ile ilgili şirket kendi hukuki varlığı, hakları ve yükümlülükleri ile ayrı bir tüzel kişilik olur. Kuruluş sözleşmesinin ilk olarak ticari kaydı yapıldığı zaman şirketin bütün yasal şartları ve doğru bir şekilde kurulduğunun doğruluğu kayıt memuru tarafından gözden geçirilir. Eğer kayıt kabul edilmemiş ise, kurucular kayıt memurunun kararının temyizini isteyebilir ya da sözleşmeyi düzeltirler. Herkes ticari kaydın kayıtlarına ulaşabilir ve kaydın içeriğinin bildirilmesi için ilgili kayıt memurundan kaydı elde edebilirler. Şirketin yıllık hesapları ve denetçilerin kayıtlarının içerikleri Ticaret Sicili'nde bulunmaktadır ve herkese açıktır. Ticaret sicili, şirketleri etkileyen diğer ilgili işlemler ve aynı katkılarının doğrulanması ile ilgili olarak uzmanları belirlemekle sorumludur. İlave olarak, davalarda yasal olarak atanan denetçiler sorumludur. Ticaret sicili'ne yapılan yeni kayıtlar, iş gününde günlük olarak bir resmi gazetede yayımlanır. Yayın üçüncü kişilere karşı söz konusu kayıtların zamanının belirlenmesi için kullanılır. Anonim şirketin sermayesinin aynı ya da nakdi olarak ödenmiş olması zorunludur. Kişisel emek sermaye olarak konulamaz. Anonim şirketin sermayesi hisselerine bölünmüş olarak ya onay belgesi ya da defter kayıtları ile temsil edilir. Hisse senetlerinin sınıflandırılmasında farklı sıralar, yazılı değer ve çeşitli haklar olabilir. Fakat, İspanya Hukuku hisse senetlerinin yazılı değerinin oransız oy hakları ile ilişkili olması durumunda yayınlanmasını yasaklar. Onların gerçek değerleri ve oy hakları arasındaki doğrudan orantılılık sadece bir hisse sahibinin verebileceği oy sayısı üzerine bir sınır koyacak bir tüzük hükmü ile değiştirilebilir, bu da ya hissedarların toplantılarında oy verme ve toplantıya katılmadaki en az hisse oranı ya da oylardan ayrı hisse senetleri yaratmakla mümkün olur. Aynı şekilde, şirket tüzüğünde rüçhan hakkı ile ilgili bir düzenleme ya da diğer bazı sınırlamalar yoksa anonim şirketin hisseleri serbestçe aktarılabilir. Anonim şirkete aynı olarak yapılan katkıların değerlemesinin Ticaret Sicili tarafından atanan bir uzman tarafından yapılması zorunludur. Anonim şirketin

hisse senetlerinin geri satın alınmasına sadece anonim şirketin kendi sermayesinin % 10'luk bir kısmı için izin verilir. Borsada işlem gören anonim şirketler için bu oran % 5'e düşürülmüştür¹²⁴.

2.2 AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KABUL ETTİĞİ TÜZÜKLER İLE UYGULAMAYA KONULAN ORTAKLIK TÜRLERİ VE KURULUŞ ŞEKİLLERİ

Avrupa Birliği ticaretin geliştirilmesi, ortak bir payda da uygulamaları yeknesak bir yapıya büründürmek, kullanıcılar olan hakiki ve hükmi yapıya sahip tüzel kişilere uygulama da kolaylıklar sağlamak için aşağıda detayları ile bahsedilecek olan Avrupa Anonim Şirketi, Avrupa Kooperatifi ve Avrupa Ekonomik Çıkar Grubu adı altında yapılanmaları tüzükler çıkararak uygulamaya koymuştur. Bu uygulamaların olumlu ve olumsuz yönleri de dikkate alınarak anlatılmaya çalışılacaktır.

Topluluk Hukuku kapsamında şirket tiplerinin ikincil hukuk kaynakları olan Tüzükler ile düzenlenmesi bugüne kadar tercih edilmiştir. Topluluğun Şirketler hukuku bağlamında şirket tiplerine ilişkin pek çok çalışması olmasına karşın kabul ettiği üç adet tüzük mevcuttur. Bunlar **Avrupa Anonim Şirketi**¹²⁵ 'ne (European Company "SE") ilişkin Tüzük, **Avrupa Ekonomik Çıkar Grubu**¹²⁶ (European Economic Interest Grouping "EEIG") ve **Avrupa Kooperatifi**¹²⁷ 'ne (European Co-operative "SCE") dair Tüzüklerdir.

¹²⁴ Gümüş. S.85

¹²⁵ Council Regulation (EC) No 2157/2001 of 8 October 2001 on the Statute for a European company (SE) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:294:0001:0021:EN:PDF> (Erişim.15.07.2010)

¹²⁶ Council Regulation (EEC) No 2137/85 of 25 July 1985 on the European Economic Interest Grouping (EEIG) http://eur-ex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=en&type_doc=Regulation&an_doc=1985&nu_doc=2137 (15.07.2010)

¹²⁷ Council Regulation (EC) No 1435/2003 of 22 July 2003 on the Statute for a European Cooperative Society (SCE) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:207:0001:0024:EN:PDF> 15.07.2010

2.2.1 Avrupa Ekonomik Çıkar Grubu (European Economic Interest Grouping “EEIG”)

Avrupa Ekonomik Çıkar Grubu 25 Eylül 1985 de 2001/85/AT sayılı Tüzük ile kabul edilen bir tüzel kişiliktir¹²⁸. 2137/85 sayılı Konsey Konsey Tüzüğü ile uygulamaya başlanmıştır. AEÇG şirketler, bir yada daha fazla sayıda Üye Devlette kurulmuş olan gerçek ve tüzel kişiler arasındaki işbirliğini geliştirmek kaynak ve becerileri bir araya getirerek ekonomik aktiviteleri geliştirmek ve kolaylaştırmak amacıyla tasarlanmış bir ortaklık türüdür¹²⁹. Böylelikle üyelerinin tek başına olan faaliyetlerinden daha iyi sonuçlar elde edilecektir. AEÇG şirketleri kendi adına kar sağlamayı amaçlayamaz, şirketin faaliyetlerinden elde edilen kar üyeleri arasında paylaşılır.

Avrupa ekonomik yarar gurubu oluşturulmasının önerilmesindeki amaçlarından biri, bunların ortak araştırma ve geliştirme için kullanılması olmasına karşın, bunlardan daha geniş amaçlarla yararlanılmaktadır¹³⁰.

2.2.1.1 Temel Yapısı

AEÇG'ye ilişkin Tüzük, iç hukukun üstünde ve tüm üye devletlerde doğrudan uygulanabilir niteliktedir. Tüzüğün bağlayıcı hükümleri, bir grubun kuruluşuna ilişkin koşullar, iç işlemlerin belirli alanları ve üçüncü şahısların korunmasına ilgilidir.

Avrupa Konseyince ortaklıklar hukuku alanında kabul edilmiş tüzüklerden biri, Avrupa Ekonomik Çıkar Gruplaşması (European Economic Interest Grouping (EEIG) ile ilgili 25 Temmuz 1985 tarihli 2137/85 sayılı Konsey Tüzüğüdür. Bu tüzük, en az iki üye ülkeden kişilerce oluşturulabilen yeni bir işletme aracı, Avrupa ekonomik yarar grubu oluşturulmasını sağlamaktadır. Avrupa ekonomik yarar gurubu oluşturulmasının önerilmesindeki amaçlarından biri, bunların ortak araştırma

¹²⁸ ATRG L 199, 31.07.198507/31, s. 1-9

¹²⁹ Hulle, s.41

¹³⁰ Okan, s.206

ve geliştirme için kullanılması olmasına karşın, bunlardan daha geniş amaçlarla yararlanılmaktadır.

EEIGs işletmeler kurmak ve korumak, diğer üye ülkelerde firmalarla bağlantıları yardımcı olmak üzere tasarlanmıştır. Özellikle iş için, daha küçük firmalar, diğer seçenekler olan birleşmeler, ele geçirme, ortak girişimler çok pahalı ve karmaşık olabilmektedir. AEÇG alternatif bir yol bireysel kimlik ve bağımsızlık kaybetmeden diğer Üye Devletlerde bağlantı kurmayı sağlamaktadır¹³¹.

2.2.1.2 Kuruluş Şekilleri

Bir AEÇG'nin farklı üye devletlerden en az iki üye olması olmalıdır. Grubun üyeleri gerçek kişiler, şirketler veya diğer yasal kuruluşlar olabilir. Bir grup oluşturmak isteyen tarafların bir sözleşme hazırlayarak bunu AEÇG'nin oluşturulduğu yasal adresin bulunduğu üye devlette tescil ettirmeleri gerekmektedir. Bu kuruluş sözleşmesinin içermesi gereken asgari bilgiler Tüzükte açık olarak belirtilmektedir. Grubun ismi, yasal muamelat merkezi, süresi, iştiğal konusunun nasıl belirleneceği Tüzükte belirtilmektedir¹³².

AEÇG'nin muamelat merkezi yasal adresinin bulunduğu üye devlette tescil ettirilmelidir. Grup şirketi tescil ile birlikte kendi adına hareket edebilir. Grubun iç yapılanmasını irdelemek gerekir ise; şirketin zorunlu organları, genel kurulda müştereken hareket eden üyeler ile yöneticilerdir. AEÇG şirketinin kuruluş anasözleşmesi, şirketin başka organlar oluşturulmasına olanak verecek şekilde hazırlanabilir. Bir organ olarak hareket eden üyeler grubun amaçlarına ulaşmak için gereken her türlü kararı alabilir. Genel olarak her bir üyenin bir oy hakkı bulunmaktadır. Grubun amaçlarında değişiklik yapmak yada resmi adresini başka üye devlete aktarmak gibi bazı kararların alınması oybirliğini gerektirmektedir.

¹³¹ <http://www.companieshouse.gov.uk/about/gbhtml/gpo4.shtml#ch1> (10.07.2010)

¹³² Jürgen Zahorka, European EEIG Information Center, **The Only Transnational Legal Instrument For Co-operation Between Entrepreneurs in European** http://www.europarkinson.net/download/EEIG_basic_info.pdf (06.06.2010)

Şirketin anasözleşmesinin de hangi koşullarda alınacağı hususları hükme bağlanarak kısıtlamaya da gidilebilir.

AEÇG şirketi, üyelerin kararı yada şirket ana sözleşmesi ile görevlendirilen bir yada birden fazla gerçek kişi tarafından yönetilir. Üye devletler, tüzel kişilerinde kendilerini temsil etmek için bir yada birden fazla sayıda gerçek kişiyi görevlendirmek suretiyle yönetici olarak hareket edebilmesini imkan tanıyabilmektedir. Yöneticilerin her biri üçüncü şahıslarla kurulan ilişkilerde grubu temsil edebilirler ve grup adına hareket ettiklerinde, bu yöneticilerin her birinin faaliyetleri, üçüncü şahıslar bakımından grup şirketini bağlayıcı niteliktedir¹³³.

Tüzük ile Grup şirketinin 500'ün üzerinde işçi çalıştırılmasına yasak getirilmiştir.

AEÇG'nin merkez adresinin de Topluluk içerisinde bulunması gerekir. Bu ortaklık tipinde bulunması gereken organlar, hangi kararlarda oybirliği gerektiği, organların yetkileri gibi konular 2001/85/AT sayılı Tüzük ile düzenlenmektedir. Ortakların asgari sermaye koyma borcu bulunmamasına karşın, borçlardan dolayı ortaklar münferiden ve müteselsilen kişisel olarak sorumludur¹³⁴. Üyeler, üçüncü şahıslara karşı bu sorumluluklarını sınırlayamazlar.

Grup şirketinin amacı, kendi adına kar elde etmek değildir. Dolayısı ile elde edilen herhangi bir kar, kuruluş sözleşmesinde belirtilen oranlar dahilinde üyeler arasında paylaşılmalıdır. Eğer Grup Şirketinin kuruluş ana sözleşmesinde karın dağıtılması ile ilgili bir düzenleme bulunmuyor ise kar şirket ortakları arasında eşit olarak dağıtılır. Grup şirketinin kar elde etmesi durumunda şirkete bir ortaklık gibi bakılır ve karın vergilendirilmesi sağlanır. Zarar da aynı şekilde şirketin anasözleşmesinde belirtilen oranlar dahilinde üyeler arasında paylaşılır¹³⁵. Avrupa Ekonomik Çıkar Grubunun amacı ekonomik olup, üyelerine faaliyet gösterdikleri

¹³³ Hulle, S.43

¹³⁴ Activities European Union; European Economic Interest Grouping http://www.europarkinson.net/download/EEIG_basic_info.pdf (31.05.2010)

¹³⁵ VAN HULLE S. 43

alanda yardımcı olmak ve kolaylıklar sağlamaktır. Hak ve fiil ehliyetine sahip olan bu grubun tüzel kişiliğe sahip olup olmadığına üye devletler karar vermektedir¹³⁶.

Avrupa Birliği sınırları içinde 800 civarında AEÇG bulunmaktadır ve bunların sayıları sürekli artmaktadır. AEÇG'lerin en fazla bulunduğu ülkeler arasında Belçika, Fransa, Hollanda, Almanya ve İngiltere vardır. Grup üyelerinin faaliyet gösterdiği sektörler bakımından Komisyon tarafından yapılan bir ankette AEÇG'nin en yaygın olarak, üyelerine ya da üçüncü şahıslara hizmet sağlama, dağıtım, araştırma ve üretim aracı olarak kullanıldığı ortaya çıkmaktadır.

2.2.2 Avrupa Kooperatif Şirketi (European Cooperative Society –SCE)

Avrupa Kooperatif Şirketi (SCE), Avrupa Birliği'nin şirketler hukuku alanında gerçekleştirilen yeni yaklaşımının bir parçası olarak, şirketin ve toplulukların sınır-ötesi yeniden yapılanmasına olanak verecek bir yapılanma olarak ortaya çıkmıştır.

Bir Avrupa Kooperatifi (Societas Cooperativa Europea/SCE), Avrupa çapında faaliyet gösteren bir kooperatif örgütüdür ve kendi ülkesinin hukukundan ziyade doğrudan Üye Devletlerde uygulanan AT hukukuna göre yönetilmektedir¹³⁷.

Avrupa Birliği şirketler hukuku uyumlaştırma çalışmaları kooperatif şirket türü üzerinde sadece dolaylı olarak, üye devletlerin, şirketler hukuku yönergelerinin bir kısmının uygulama alanını kooperatif şirketlerini de kapsayacak şekilde genişletmesi ölçüsünde etkide bulunmuştur. Avrupa Kooperatif Şirketi Tüzüğü Avrupa Anonim Şirketi için kullanılmış olan yöntemleri izlemektedir.

¹³⁶ Huriye Kubilay, Avukatlık Kanununun Avukatlık Ortaklıklarına ilişkin Hükümünün Eleştirisi, S. 142 <http://web.deu.edu.tr/hukuk/dergiler/DergiMiz7-ozel/PDF/kubilay8.pdf> 12.07.2010

¹³⁷European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions –European industrial relations dictionary http://ab.calisma.gov.tr/dnn/sdTree_TRtranslated/files/European%20Cooperative%20Society_tr.doc (10.07.2010)

22 Temmuz 2003 tarihli ve 1435/2003/EC sayılı Konsey Yönetmeliği¹³⁸ ile yürürlüğe giren Avrupa Kooperatif Şirketinin temel uygulama amacı, üyelerinin ticari ihtiyaçlarını karşılamak veya üyelerinin ekonomik ve sosyal faaliyetlerini geliştirmek olmalıdır. SCE'nin ortakları genel olarak SCE yönetimine ve faaliyetlerine dahil olan alıcı ve tedarikçilerdir¹³⁹. Kooperatifi Şirketi en az iki üye devletten en az beş gerçek kişinin katılımıyla kurulabilmektedir. Şirket sermayesinin en az 30.000-Euro olarak belirlenmesi, şirket kurucularının sınırlı sorumlu olduğu durumlarda sonunda limited ifadesinin bulunması şart koşulmuştur.

2.2.2.1 SCE'nin Tanımı

Yönergenin birinci maddesinde 'Bir SCE'nin taahhüt edilmiş sermayesi paylara bölünmüş olduğu belirtilmektedir. Bir SCE'nin ortaklarının sayısı ve sermayesi değişken olacaktır. Eğer aksi SCE'nin anasözleşmesinde o SCE kurulurken belirtilmemişse, hiçbir ortak taahhüt etmiş olduğu meblağdan daha fazlasından sorumlu olmayacaktır. SCE ortaklarının sınırlı sorumlulukları bulunduğu durumlarda SCE'nin adı "sınırlı sorumlu" ile bitecektir' denmektedir.

Bir SCE'nin ana hedefi, özellikle ortakları ile akdettiği, mal veya hizmet temini veya SCE'nin yaptığı cinsten işlerin ifası ile ilgili sözleşmeler ya da komisyonlar aracılığıyla, onların ihtiyaçlarının karşılanması ve/veya onların ekonomik ve sosyal faaliyetlerinin geliştirilmesidir. Bir SCE bunun yanında ortaklarının ihtiyaçlarının, onların yukarıda belirtilen şekilde bir ya da daha fazla SCE ve/veya milli kooperatif bünyesinde ekonomik faaliyetlere katılmalarını teşvik yoluyla karşılanmasını da hedef alabilir. Bir SCE faaliyetlerini bir yan kuruluş aracılığı ile yürütebilir.

2.2.2.2 SCE'nin Kuruluşu

Bir SCE'nin kayıtlı merkezi, genel merkezinin bulunduğu Üye Ülkede olmalıdır. Buna ek olarak bir Üye Ülke, kendi bölgesinde tescil edilmiş olan

¹³⁸ ABRG L 207, 18.08.2003, S.001-0024

¹³⁹Hulle, S.47

SCE'lere genel merkezleriyle kayıtlı merkezlerinin aynı yerde bulunması yükümlülüğünü getirir.

Yönergenin ikinci maddesinde Bir SCE nasıl kurulabileceğinden bahsetmektedir.

Yönergeye göre;

- en az iki Üye Ülkede ikamet eden beş ya da daha fazla gerçek kişi tarafından,
- Antlaşmanın 48 inci Maddesinin ikinci paragrafının anlamı kapsamındaki beş ya da daha çok gerçek kişi ve şirket ve firmalarla, genel ya da özel kanunlarla yönetilen, en az iki ayrı üye ülkede bulunan eden veya bunların hukukuna göre yönetilen diğer tüzel kişiler tarafından,
- Antlaşmanın 48 inci Maddesinin ikinci paragrafının anlamı kapsamındaki şirket ve firmalarla, genel ya da özel kanunlarla yönetilen, üye ülke kanunlarına tabi olarak kurulmuş ve en az iki ayrı ülkenin hukukuna göre yönetilen diğer tüzel kişiler,
- en az ikisi farklı Üye Ülkelerin hukukuna tabi olmak üzere, Üye Ülke kanunlarına göre kurulmuş ve tescilli merkezi ve genel merkezi Topluluk içerisinde bulunan kooperatiflerin birleşmesiyle,
- eğer iki yıldır bir başka Üye Ülkenin yasalarına tabi bir müessesesi veya yan kuruluşu varsa, Topluluk içinde tescilli merkezi ve genel merkezi bulunan Üye Ülke kanunlarına tabi olarak kurulmuş bir kooperatifin dönüştürülmesiyle,
- Bir Üye Ülke, genel merkezi Topluluk içinde bulunmayan bir tüzel kişinin bir SCE'nin kuruluşuna katılmasına, o tüzel kişinin bir Üye Ülke kanunlarına tabi olarak kurulmuş, genel merkezinin o Üye Ülkede yerleşik ve bir Üye Ülkenin ekonomisiyle gerçek ve sürekli bir ilişkisi olması şartıyla izin verebilir.

2.2.2.3 Bir SCE'nin Anasözleşmesi neleri içermelidir?

1. Bu Yönetmelik amaçları doğrultusunda "bir SCE'nin anasözleşmesi", hem kurumlaşma ve hem de, iki kuruluş belgesi sözkonusu olduğunda SCE'nin anasözleşmesi geçerli anasözleşmedir.
2. Kurucu ortaklar SCE'nin anasözleşmesini, SCE'nin merkezinin kayıtlı olduğu üye ülkenin yasalarının kooperatif kurulması ile ilgili hükümlerine uygun olarak hazırlarlar. Anasözleşme yazılı ve kurucu ortaklar tarafından imzalanmış olacaktır.
3. SCE'nin kayıtlı merkezinin bulunduğu ülkede anonim şirketlerin kuruluş safhasında tabi oldukları denetimi, SCE'nin kuruluşunun kontrolünde de kıyas yoluyla geçerli olacaktır.
4. SCE'nin anasözleşmesi en azından şunları içermelidir:
 - SCE'nin önünde veya ardında 'SCE' kısaltması bulunan adı, ve gereken hallerde 'sınırlı sorumlu' sözcüğü,
 - Amaçların beyanı,
 - SCE'nin kurucu ortakları olan gerçek kişilerin adlarıyla tüzel kişilerin adları ve ikinci gruptakilerin genel merkezleri, faaliyet konuları,
 - SCE'nin kayıtlı merkezinin adresi,
 - Ortakların kabul, ortaklıktan çıkartılma ve istifalarına ilişkin şartlar ve prosedürler,
 - Ortakların hak ve yükümlülükleri ve eğer mevcutsa, farklı ortak kategorileri ve her bir kategorideki ortakların hak ve yükümlülükleri,
 - Taahhüt edilen hisselerin yazılı değerleri, taahhüt edilen sermaye miktarı ve sermayenin değişkenliğine işaret eden bir beyan,
 - Uygun hallerde gelir-gider farklarından kanuni ihtiyatlara ayrılacak miktarla ilgili kurallar,
 - Yönetim organlarının her birinin üyelerinin yetki ve sorumlulukları,
 - Yönetim organlarının atama ve görevden alınmalarını düzenleyen hükümler,
 - Kararlar için çoğunluk ve oy çokluğu şartları,

- Sınırlı bir süreye tabi olduğu hallerde SCE'nin varoluş süresi.

2.2.2.4 SCE'nin Kuruluş Tescili ve Beyan için İstenenler

Yönergenin 11. Maddesine göre

1. Her SCE, kayıtlı merkezinin bulunduğu ülkede, o ülkenin kanunları tarafından tayin edilen bir sicil dairesinde anonim şirketlere tatbik edilen yasalara göre tescil edilecektir.

2. Bir SCE, 2003/72/EC sayılı Talimatın 4. Maddesi uyarınca, çalışanlarla ilgili düzenleme antlaşması yapılmadıkça, ya da Talimatın 3 (6) Maddesine göre bir karar alınmadıkça veya Talimatın 5. Maddesinde öngörülmüş olan görüşme süresi bir mutabakata varılmaksızın sona ermiş olmadıkça, tescil edilemez.

3. 2003/72/EC sayılı Talimatın 7 (3) sayılı maddesinde atıf yapılan seçeneği kullanan bir Üye Ülkede, birleşme yoluyla bir SCE kurulabilmesi için ya Talimatın 4. Maddesi gereğince çalışanlarla ilgili olarak, bunların katılımı dahil olmak üzere, SCE bünyesine alınmaları hakkında bir karar alınmış olması ya da iştirakçi kooperatiflerden hiç birinin, SCE'nin tescili öncesinde katılım kurallarına göre yöneltilmiş olmaması gerekmektedir.

4. SCE'nin anasözleşmesi hiçbir zaman çalışanların iştiraki ile ilgili olarak yapılmış olan düzenlemelerle çelişmemelidir. 2003/72/EC sayılı Talimat uyarınca tesis edilmiş yeni düzenlemelerin, mevcut tüzükle çeliştiği durumlarda, anasözleşme gerekli boyutlarda değiştirilecektir.

Böyle bir durumda bir Üye Ülke, SCE'nin yönetim ya da idari organına, genel kurul kararına gerek olmaksızın anasözleşme değiştirme yetkisi verebilir.

5. SCE'nin kayıtlı merkezinin bulunduğu Üye Ülkede anonim şirketlere uygulanan, belge ve ilan ile ilgili mevzuat, kıyas yoluyla o SCE'ye de uygulanır.

2.2.2.5 SCE'nin Üye Ülkelerde Kuruluş Tescilinin İlanı

Yönergenin 12. Maddesi üye ülkelerde bir SCE'nin kuruluş işleminin nasıl olacağını ele almıştır.

1. Bir SCE'ye ilişkin ve bu yönetmelik çerçevesinde ilan edilmesi zorunlu olan belge ve bilgilerin yayınlanması, SCE'nin kayıtlı bürosunun bulunduğu Üye Ülkede anonim Şirketlere uygulanan kanunla tespit edilmiş olan şekilde gerçekleştirilir.

2. 89/666/EEC sayılı Talimat uyarınca kabul edilmiş bulunan milli mevzuat, bir SCE'nin kayıtlı merkezinin bulunduğu Üye Ülkeden başka bir üye Ülkede açtığı şubeler için de uygulanacaktır. Bununla birlikte Üye Ülkeler, kooperatiflerin belirli yönlerinin göz önüne alınmasında, bu Talimatın kullanılarak milli hükümlerden vazgeçilmesini kararlaştırabilirler.

2.2.2.6 Avrupa Birliği Resmi Gazetesinde Duyuru

SCE'nin tescili veya böyle bir tescilin iptali *Avrupa Birliği Resmi Gazetesi*'nde, yayın esasları uyarınca, bilgi verme amacıyla ilan edilir. Bu ilan, SCE'nin adını, ve tescil yerini, tarihini ve sayısını, yayınlandığı tarih ve yer ile yayının adını, SCE'nin kayıtlı merkezini ve faaliyet gösterdiği sektörü belirtilir.

SCE'nin nakledildiği durumlarda, yeni ve eski durumu tescil ile ilgili olan bilgilerle birlikte yayın yoluyla ilan edilecek, bir ay içinde Avrupa Birliği Resmi Yayınlar Bürosu'na gönderilmektedir.

2.2.2.7 Bir SCE'nin Tüzel kişiliğin kazanması ve Kuruluşunda Yetkili Kanunlar

Bir SCE'nin kuruluşu, SCE'nin kayıtlı merkezinin bulunduğu Üye Ülkenin kooperatifler için yürürlükte olan kanunlarıyla düzenlenir. Bir SCE, kayıtlı merkezinin bulunduğu Üye Ülkede bulunan sicile tescil edildiği gün itibarı ile tüzel kişilik kazanır. Bir SCE adına, SCE'nin tescil edilmesinden önce, akitlerde bulunmuşsa ve SCE, tescilinden sonra bu akitlerden dolayı sorumluluk kabul etmiyor ise, bu akitleri yapan gerçek kişiler, şirketler, firmalar ve diğer tüzel kişiler, aksine bir mutabakatın mevcut olmadığı hallerde sınırsız olarak, ferdin veya müştereken sorumlu olacaklardır.

2.2.2.8. Kuruluş Şekilleri

İki tip SCE oluşumu vardır. Biri birleşme yoluyla diğeri ise mevcut olan bir kooperatifin SCE'ye dönüştürülmesi suretiyle oluşturulan kooperatif şirketleridir.

2.2.2.8.1 Birleşme yoluyla oluşum

Bir SCE, aşağıdakiler uyarınca gerçekleştirilen bir birleşme yoluyla oluşturulabilir.

-alım yoluyla birleştirme prosedürü,

-yeni bir tüzel kişilik oluşturarak birleştirme prosedürü.

Alım yoluyla birleştirme durumunda, alımı yapan kooperatif, alım yapıldığında SCE konumuna gelir. Yeni bir tüzel kişilik kurularak oluşturulan birleşmelerde ise, bu tüzel kişilik SCE şekline girer.

Birleşme yoluyla oluşan bir SCE'nin oluşumunda yer alan her bir kooperatif, yönergenin 20. Maddesinde geçtiği üzere yönergenin tabi olduğu Üye Ülke kanunlarının, kooperatiflerin birleşmesine yönelik hükümleriyle ve eğer bu mümkün olamıyorsa o devletin yasaları çerçevesinde anonim şirketlerin birleşmesi için uygulanabilir hükümlerine tabi olacaktır.

Birleşme koşullarının taslağının üçüncü kişilere duyurulması Ynergenin 24. Maddesinde açıklanmış olup Yönergeye göre; taslağının duyurulmasına ilişkin olarak anonim şirketlere uygulanan kanun, bağlı olduğu Üye Ülkenin koymuş olduğu ek yükümlülüklerle tabi olan birleşen her bir kooperatif için de kıyas yoluyla geçerli olacaktır.

Birleşme şartları taslağının sicil gazetesinde çıkacak ilanı her bir kooperatif için şu hususları içerecektir:

(a) her bir birleşen kooperatifin tipi, adı ve kayıtlı merkezi;

(b) her bir birleşen kooperatif açısından anasözleşme ve diğer belgeler ve bilgilerin kaydedilmiş olduğu yerin veya sicilin adresi ve bu sicile yapılmış olan kaydın numarası;

(c) söz konusu kooperatifin alacaklılarının haklarının kullanılmasına ilişkin olarak Madde 28 uyarınca yapılan düzenlemeler ve bu düzenlemelerle ilgili tüm bilginin bedelsiz olarak temin edilebileceği adres;

(d) söz konusu kooperatif ortaklarının haklarının kullanılmasına ilişkin Madde 28 uyarınca yapılan düzenlemeler ve bu düzenlemelerle ilgili tüm bilginin bedelsiz olarak temin edilebileceği adres;

(e) SCE için önerilen ad ve kayıtlı merkez;

(f) birleşmenin Madde 31'e göre yürürlüğe gireceği tarihi belirleyen şartlar.

Yönergenin 31. Ve 32. Maddeleri Birleşme yoluyla olucan SCE'nin oluşum ile ilişkili olarak tecil ve ilan hususlarını ele almaktadır. Bir SCE sicil kaydının yapıldığı gün yürürlüğe girer. Birleşen kooperatiflerin her biri için geçerli olmak üzere birleşmenin tamamlanışı, ilgili Üye Ülkenin hisseleriyle sınırlı şirketlerin birleşmesini düzenleyen kanunları uyarınca kamuya duyurulur.

2.2.2.8.2 Mevcut Bir Kooperatifin SCE Haline Dönüştürülmesi İle Kuruluşu

1. Bir kooperatifin SCE'ye dönüştürülmesi, 11. Maddeyi ihlal etmeksizin, bir kooperatifin feshi ya da yeni bir tüzel kişiliğin meydana gelmesi sonucunu doğurmaz.

2. Kayıtlı merkez, 7. Madde uyarınca dönüşümün yürürlüğe konulduğu sırada bir Üye Ülkeden diğerine nakledilemez.

3. Söz konusu olan kooperatifin idari ve yönetim organı, dönüşüm koşulları taslağı ile dönüşümün yasal ve ekonomik yönleriyle dönüşümün istihdama etkilerini açıklayan ve gerekçelerini ortaya koyan ve SCE konumuna geçmenin ortaklar ve çalışanlara etkilerine değinen bir rapor hazırlayacaktır.

4. Dönüşüm şartları taslağı her bir Üye Ülkenin kanunlarında belirtilmiş olan tarzda, bu konuda karar almak üzere toplanacak genel kuruldan en az bir ay önce kamuya duyurulacaktır.

5. Genel kurul öncesinde, SCE'ye dönüştürülmekte olan kooperatifin bağlı olduğu Üye Ülkenin milli hükümleri uyarınca hukuki veya idari bir makamca atanan veya onanan bir ya da birden fazla bağımsız uzman, *mutatis mutandis* olarak (konuya ilgili tüm düzenleme ve değişiklikler tamamlanmış olarak) 22 (1) (b) Maddesinin tüm prensiplerine uyulmuş olduğunu doğrulayacaklardır.

6. Söz konusu kooperatifin genel kurulu dönüşüm şartları taslağını SCE anasözleşmesiyle birlikte onaylayacaktır.

7. Üye Ülkeler bir dönüşümü, dönüştürülecek kooperatifin bünyesinde çalışanların katılımının örgütlendiği kontrol organındaki yeterli çoğunluğun kabul oyu veya oy birliği şartına bağlayabilirler.

8. Dönüştürülecek kooperatifin, milli hukuk, uygulama ve bireysel iş akdi ya da istihdam ilişkilerinden doğan ve tescil tarihinde mevcut olan bireysel ve toplu istihdam şartları üzerindeki hak ve sorumlulukları bu tescil nedeniyle SCE'ye devredilir.

2.2.3 Avrupa Anonim Şirketi ‘Societas Europaea’ (SE)

Avrupa Şirketi’ni oluşturma fikri, kırk yıldan daha eski bir zamana dayanmaktadır.¹⁴⁰ 1957’de, Avrupa Konseyi, çoktan bu yöne itilmeye başlamıştı. İki yıl sonra, Fransız Noter Konseyi projeyi tartışmaya açtı. Prof. Sanders da aynı yıl, Rotterdam Ekonomi Enstitüsü’ndeki açılış konferansında bunu yapıyordu. Fransız Hükümeti’nin girişimiyle, 1965’te Avrupa Komisyonu, Avrupa Şirketi yasası için bir tasarı hazırlamak üzere, bir uzmanlar grubu oluşturdu, bu grubun başında Prof. Sanders vardı. 1970’te, Avrupa Komisyonu tasarının ilk taslağını hazırladı. Bu taslak, Avrupa Şirketi’nin her özelliğini düzenleyen, 400’den fazla madde içeriyordu. 1975’te, konseye bu taslak yerine düzeltilmiş bir tasarı teslim edildi. Bu tasarı, karmaşık yapısı ve çalışanların ortaklaşa karar vermesi prensibindeki problemler yüzünden, konsey üyelerinin beğenisini kazanmakta başarısız oldu. Faal olmayan sonraki yıllar sonunda, 1987’de komisyon tekrar çalışmalarına başladı ve 1989’da, konseye ikinci bir tasarı sundu. Bu tasarı, 1991 yılında, düzeltilmiş haliyle yeniden sunuldu. Tasarının bu son hali, Avrupa Şirketi’nin şirket hukukunun özellikleri ile ilgili 110 madde ve çalışanların katılımını düzenleyen 54. maddeyi temel alan düzenlemeler içeriyordu. Bu tasarı da konsey üyelerinin beklentilerini tatmin etmedi. Üçüncü deneme, 1996’da başladı ve Aralık 2000’de başarıya ulaşarak, AB Zirvesi’nde politik anlaşmaya varılmış ve 8 Ekim 2004’te yürürlüğe girmiştir¹⁴¹.

Ortak pazarın oluşturulmasında önemli bir araç olan rekabet politikasının başlıca amacı Avrupa sermaye şirketlerinin dev Amerikan, Japon şirketleriyle rekabet edebilecek sermaye ve teknolojik düzeye gelmesidir. Roma anlaşması ile tanınan dört temel özgürlük kapsamında malların, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımı hakkı verilmesi ve ulusal mevzuatların yakınlaştırılması düşüncesi ile 8 Ekim 2004 tarihinde yürürlüğe giren düzenlemelerin gerçekleştirilmesi için yaklaşık 40 yıllık bir çalışmanın ürünü olarak yeni bir şirket tipi oluşturulmuştur.

¹⁴⁰ Uğur Burç Yıldız, ‘Avrupa Anonim Ortaklığı: AB Şirketler Hukukunda Bir Devrim mi?’ <http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/8D2C5512-50D7-4030-B23C-02376A1AA736/7721/Avrupa> (23.12.2009)

¹⁴¹ Stefano Lombardo, Piero Pasotti, **The Societas Europea: a Network Economics Approach**, ECFR 2 /2004 <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&hid=110&sid=e7cdae0f-d535-4422-b000-ffd62ace54a0%40sessionmgr112> (12.11.2009)

Yalnızca Avrupa Topluluğuna mahsus bir şirket tipinin oluşturulması fikri aslında Topluluğun teşkilinden hemen kısa bir süre sonrasında, yani 1959 ve 1960'lı yıllara kadar uzanmaktadır¹⁴². Avrupa Şirketi fikrinin ilk ortaya atılışı 1959 yılında 57. Fransa Noterler Kongresinde olmuştur¹⁴³. Fransız hükümeti de 15 Mart 1965 tarihinde bir 'Avrupa Tipi Ticaret Şirketi' yaratılmasını tavsiye etmiştir¹⁴⁴. İlk Düşünceler ve Tavsiye Önerileri;

1992 yılında Avrupa Topluluğu'nda 'Tek Pazar' oluşturulması çabaları devam ederken Komisyon'un 'Avrupa Tipi Anonim Şirketi'¹⁴⁵ veya kısaca 'Societas Europea' kurabilmesi gerekli çalışmalara ağırlık verdiği görülmektedir. Komisyon Başkanı Jacques Delors ile 'Tek Pazar' çalışmalarından sorumlu Komisyon üyesi Lord Cockfield, 8 Haziran 1988 tarihinde konuya ilişkin yeni bir muhtıra yayınlanmış, bu muhtırayı komisyonun diğer üyeleri Marin, Matutes ve Schmidhuber'in de desteklediği belirtilmektedir. Ön hazırlıkları 1960'larda başlayan ve 1970'de komisyon tasarısı haline gelen Avrupa Şirketi Statüsü o tarihten bu yana yaklaşık 30 yıl süren müzakerelerin ardından 8 Ekim 2001 tarihinde, çalışanlar için ortak karar alma prosedürünü de içeren Avrupa Şirketi Statüsü, resmen kabul edilmiştir.

Avrupa Tipi Şirket kurulması, arzu edilen bir gelişme olmakla beraber hazırlanan metinde yer alan bazı hükümler, özellikle işçilerin yönetime katılmasını öngören maddeler bazı üye devletler tarafından eleştirilmiştir. Bu anlaşmazlıklar sürerken 'Tek Pazar' çalışmaları ciddi bir topluluk şirketi modeline duyulan ihtiyacı da açık bir şekilde ortaya çıkarmış bulunmaktadır. Delors ve Cockfield'in 1988 de hazırladığı muhtıra bu tikanıklığı giderme amacını gütmüştür¹⁴⁶.

Madem ki bir 'Avrupa Pazarı' oluşturulacaktır, o halde bir 'Avrupa Şirketi' ne ihtiyaç vardır. Roma Antlaşması'nın imzalanmasından sonra Topluluğa üye

¹⁴² Fatih Bilgili, **Avrupa Anonim Ortaklığı**, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, (Vol.2 No.6 2003) sf.1

¹⁴³ Keskin, s, 9.

¹⁴⁴ Öçal s, 5

¹⁴⁵ Avrupa Anonim Ortaklığı'nın resmi adı "Societas Europaea (SE)" dir. Türkçe tam çevirisi ise "Avrupa Ortaklığı"dır. Fakat Türk hukukunda da, İsviçre ve Almanya'daki gibi, Avrupa Ortaklığı için "Avrupa Anonim Ortaklığı" karşılığı kullanılmaktadır.

¹⁴⁶ Türkiye Sanayiciler ve İşadamları Derneği, **AT'da Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Çalışmaları Türkiye Açısından Bir Değerlendirme**, 7 Mart 1989, Tüsiad Yayınları, İstanbul, S. 31

birden fazla ülkede faaliyet gösteren üretim tesisleri olan veya hizmet veren işletmeleri, tek bir hukuki kişilik altında toplayabilecek bir şirket tipi olmalıydı¹⁴⁷

Bir anonim şirket olan SE, şirketlere, ulusal düzeydeki yapılarına ek olarak bir Avrupa Şirketi yapısı kazandıracaktır. Avrupa Şirketi statüsü, şirketler hukuku kurallarını ortaya koyan ve üye devletlerde doğrudan uygulamaya giren 8 Ekim 2001 tarih ve 2157/2001/EC sayılı Tüzük¹⁴⁸ ve üye devletler tarafından iç hukuka aktarma gereği bulunan Çalışanların Katılımına ilişkin 8 Ekim 2001 tarih ve 2001/86/EC sayılı Yönerge¹⁴⁹ olmak üzere iki mevzuat tarafından düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler üç yıllık geçiş döneminin sona ermesinin ardından yani 8 Ekim 2004 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir¹⁵⁰.

SE, özellikle AB düzeyinde faal olan şirketler bakımından fayda sağlamaktadır. SE, şirketlerin, karmaşık ve maliyeti yüksek şirket yapılarından kurtulmalarını sağlamaktadır. Buna ek olarak SE, bir ve iki kademeli yönetim kurulu sistemleri arasında seçim yapabilme imkanı getirmekte ve yöneticilere çalışanların katılımı konusunu düzenlemek amacıyla çalışanları ile müzakereler yürütebilme olanağı sağlamaktadır.

AB’de şirketler hukukuna düzenleyici bir çerçeve oluşturmak amacıyla Avrupa Komisyonu, Eylül 2001’de şirketler hukuku alanında uzmanlardan oluşan bir çalışma grubu oluşturdu. Bu çalışma grubunun görevinin kapsamı, 2002’nin Nisan ayında Oviedo’da toplanan Ekonomik ve Mali İşler Konseyi’nin ardından, özellikle kurumsal yönetim konularını de içine alacak şekilde genişletildi. Söz konusu çalışma grubu tarafından 4 Kasım 2002 tarihinde yayımlanan raporda kurumsal yönetim, sermaye oluşumu ve korunması, grup şirketleri ve piramitler, şirketlerde yeniden yapılanma ve hareketlilik, kooperatifler ve diğer şirket çeşitleri ve bir Avrupa Özel Şirketi statüsü ile ilgili konular ele alınmıştır.

¹⁴⁷ Türkiye Sanayiciler ve İşadamları Derneği, S. 32

¹⁴⁸ Council Regulation (EC) No2157/2001 of 8 October 2001 on the Statute for a European Company (SE) OJ no. L 294 of 10 November 2001, s.1.

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/126016.htm>

¹⁴⁹ ATRG L 294, 10.11.2001

¹⁵⁰ Hulle, s.44

2005 yılına kadar Üye Devletlerin sermaye piyasalarının bütünleşmesini hedefleyen Avrupa Komisyonu, uzman grubun hazırladığı raporda yer verilen görüş ve öneriler doğrultusunda, 21 Mayıs 2003 tarihinde şirketler hukuku alanında bir Eylem planı sunulmuştur¹⁵¹. Bu Eylem Planının amacı rekabeti ve etkinliği arttırmak ve hissedarların haklarını güçlendirecek küçük çaplı değişikliklerle yasal çerçevenin tamamlanmasının, özellikle iç pazarın geliştirilmesi, sermaye piyasalarının daha entegre bir yapıya kavuşturulması ve genişlemeyle meydana gelebilecek sorunların önlenmesi açısından gerekli olduğunu belirtmiştir.

Diğer taraftan, son dönemlerde Amerika ve Avrupa’da yaşanan ve çok büyük firmaların iflasına yol açan finansal kayıtlardaki usulsüzlükler ve piyasaların büyük bir hızla uluslararası bir yapı kazanması, uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartlarının önem kazanmasına yol açmıştır. Bu nedenle, AB, hisseleri Avrupa piyasalarında işlem gören şirketlere 2005 yılına kadar Uluslararası Muhasebe Standartlarına uyum sağlama zorunluluğu getirmiştir.

2.2.3.1 Avrupa Anonim Şirketi’nin Özellikleri

8 Ekim 2001 tarihinde Avrupa Topluluğu Sosyal ve Ekonomi Bakanları Konseyi Avrupa Anonim Ortaklığı Tüzük’ünü¹⁵² kabul etmiş ve yürürlük tarihi olarak da 8 Ekim 2004’ü esas almıştır¹⁵³. Tüzük Bu yasama pan-Avrupa şirketlerine, farklı farklı ulusal düzenlemelere konu olmak yerine tek bir kurallar bütünü altında kendilerini Avrupa Şirketi olarak yapılandırma fırsatı tanıyor¹⁵⁴.

Yalnızca Avrupa Topluluğu’na mahsus bir şirket tipinin oluşturulması fikri aslında Topluluk’un teşkilinden hemen kısa bir süre sonrasında, yani 1959 ve 1960’lı

¹⁵¹ Uzunçakmak Ş.U., S.12

¹⁵² Die Verordnung über die Europaeische Aktiengesellschaft, ABl. (Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi) Nr. L 294/1, tarih: 10.11.2001.

¹⁵³ Tüzük üç yıllık bir geçiş süresi öngörmektedir. Zira işçilerin yönetime katılması sorunu Tüzük’te düzenlenememiş, aynı anda kabul edilmiş bir yönergenin konusu olmuştur. İşçilerin Yönetime Katılmalarına Dair Yönerge (Richtlinie zur Beteiligung der Arbeitnehmer, ABl. Nr. L 294/22, tarih: 10.11.2001) nitekim bu konuya ilişkindir. İşçilerin yönetime katılmaları sorununu düzenleyen bu yönergenin üye devletlerce iç hukuka adapte edilebilmesi için belli bir süreye ihtiyaç duyulacaktır. Üç yıllık süre işte bu nedenle kabul edilmiştir.

¹⁵⁴ New ‘SE’ Company Structure Simplifies – Briefin European Low- And Confuses, Financial Direction October 2005, S.54
<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=6&hid=110&sid=e7cdae0f-d535-4422-b000-ffd62ace54a0%40sessionmgr112> (09.11.2009)

yıllara kadar uzanmaktadır. En geç Topluluk'un kendi iç pazarının tamamen oluşturulmasından itibaren ise, örneğin Lizbon'da ürettiği mallarını Kopenhag'da kolaylıkla pazarlayabilen veya satabilen Portekiz'li bir müteşebbisin, firmasının hukuki organizasyonu ve tabiyeti açısından da Topluluk içinde her yerde aynı ölçüde geçerli olabilen bir yapıya, yani Almanya'da Portekiz'de veya Danimarka'da da aynı şekilde geçerli olabilen bir statüye niçin sahip olamayacağı yoğun bir şekilde sorgulanmaya ve tartışılmaya başlanmıştı. Başlayan bu tartışmalar neticesinde ise Avrupa Anonim Ortaklığı çare olarak yaratılmıştır. Zira “yalnızca Topluluğu hedef olarak tasarlanan ve planlanan hiçbir şey icraata dökülebilmek veya faaliyetini sürdürebilmek için ulusal (iç) düzeydeki hukuksal kalıplara bağımlı olmamalı ve onunla sınırlı kalmamalıydı”. *Peter Sanders*'in 40 yıllık rüyası (vizyonu) nihayet gerçek olmuştu.

Avrupa çapında faaliyet gösteren işletmeler için böyle bir hukuki alt yapının oluşturulmasının yararı oldukça açıktır. Zira bununla dünyadaki globalleşen iktisadi yapıya uygun bir hukuki çerçeve oluşturulmuştur. Diğer yandan, bir takım lüzumsuz maliyetlerin de önüne geçilmiş olmaktadır¹⁵⁵. Bulunduğu üye devletin sınırları dışında da faaliyet göstermek isteyen işletmeler artık her üye devletin hukuk düzenini ayrı ayrı bilmek zorunda kalmayacaklar, böylece danışmanlık bilgileri için yüklü miktarda para ödemek durumunda olmayacaklardır¹⁵⁶. SE yasası üzerindeki AB düzenlemesi, var olan şirketlere Avrupa Şirketi olma seçeneği sunuyor. Böylece bu şirketler Avrupa çapında iş yapabilecek ve tüm üye şirketlerde ortak bir kanunla Avrupa Komitesi'nce idare edilecek. Bu, şirketin ulusal kanun ile çatışmasını ve kanuni belirsizliklerin ortaya çıkmasını önleyecektir¹⁵⁷. Türk hukukunda, Almanya'da ve İsviçre'de olduğu gibi, Avrupa Ortaklığı için “Avrupa Anonim Ortaklığı” karşılığı kullanılacaktır. Zira Avrupa Anonim Şirketi niteliksel olarak incelendiğinde kanundaki anonim ortaklıklarla ilgili kısma tasnif etmek oldukça makul görünmektedir. Ayrıca, anonim ortaklıklar bu türden büyük ve uluslararası

¹⁵⁵ Bkz. Tüzük Gerekçesi, no: 4.

¹⁵⁶ Henning Rasner,, **Die europäische Aktiengesellschaft (SE)-ist sie wünschenswert ?**, ZGR 1992, 316; Hellwig, H-J., Zum Einsatz einer EPG als Joint Venture, Neue Wege in die Europäische Privatgesellschaft (yayımlayanlar: Hommelhoff, P./Helms, D.), Köln 2001, 91.

¹⁵⁷ European Company Statute State Of Play, (2006) European Industrial Relations Review, November, S.22-26
<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=11&hid=110&sid=e7cdae0f-d535-4422-b000-ffd62ace54a0%40sessionmgr112> (15.11.2009)

nitelik gösteren faaliyetler için uygun bir ortaklık tipidir. Nitekim de Avrupa Anonim Şirketi ile ilgili hukuki yapı oluşturulurken büyük teşebbüsler göz önüne alınmıştır¹⁵⁸.

2.2.3.2 Avrupa Anonim Şirketi Tüzüğü

Tüzük'te 1. Bölüm başlığı altında yer alan "Genel Hükümler" 14 maddeden oluşmaktadır. Tüzük'e göre Avrupa Anonim Şirketi'nin birincil hukuk kaynağı Tüzük hükümleridir. Örneğin, kuruluş şekilleri, temel sermaye yapısı tescil ve idare ofisi, idare sistemi, hissedar hakları ve Avrupa Anonim Şirketi'nin bir ulusal halka açık anonim ortaklığa dönüşmesi, Tüzük tarafından doğrudan düzenlenmiştir¹⁵⁹.

Avrupa Anonim Şirketi'nin ikincil hukuk kaynağı, üye ülkelerin Avrupa Anonim Şirketi'ni düzenleyen özel düzenlemeleridir. Örneğin, Almanya'da "Avrupa Anonim Şirketi Uygulama Yasası (2004)", Avusturya'da "Avrupa Anonim Şirketi Ana Sözleşme Yasası" (2004), "İsveç'te Avrupa Anonim Şirketi Yasası (2001" ve Birleşik Krallık'ta "Avrupa Anonim Şirketi İçin Halka Açık Anonim Ortaklıklar Yasası (2004)". Üçüncül hukuk kaynağı ise Avrupa Anonim Şirketi'nin tescil olduğu üye devletin halka açık anonim şirketler hukuku hükümleridir. Örneğin Almanya'da "Halka Açık Anonim Şirketler Yasası", İsveç'te "Şirketler Yasası" ve Birleşik Krallık'ta "Şirketler Yasası 1985". Bu üçüncül hukuk kaynağı Avrupa Anonim Şirketi'nin kuruluş usullerini sermayesinin devamı, değişimi ve tahvilleri, idarecilerin sorumluluğunu, genel kurulun toplanma usullerini muhasebe, raporlama standardı ve ifşa yükümlülüklerini ve ana sözleşme hükümlerinin değiştirilme şartlarını kapsamına almıştır¹⁶⁰. Dördüncü hukuk kaynağı ise Avrupa Anonim Şirketi'nin kendi ana sözleşmesidir (Tüzük, Md. 9/1/c/3).

Tüzük'ün birinci bölümünün ikinci maddesinde aşağıda ayrıntılı olarak ele alınacak olan Avrupa Şirketi'nin kuruluşuna ilişkin genel kurallara yer verilmiştir.

¹⁵⁸ Bilgili, s.21

¹⁵⁹ Edwards, Vanessa, "The European Company – Essential Tool or Eviscerated Dream?", **Common Market Law Review**, (Vol. 40, No. 2, 2003), s.444.

¹⁶⁰ Theo Raaijmakers, "The Statute for a European Company; Its Impact on Board Structure, and Coperate Governance in the European Union", **European Business Organization Law Review**, (Vol. 5, No. 1, 2004), s.165.

Avrupa Anonim Şirketi bütün üye devletlerde direkt uygulanabilir ulusüstü özel bir tüzel kişiliğe sahiptir (Tüzük,Md. 1/3). Bunun anlamı, Ortaklığın hak ve yükümlülüklerle sahip olma ehliyeti vardır¹⁶¹.

Kuruluşa ilişkin ilk göze çarpan durum birleşme yoluyla kurulması düşünülen Avrupa Anonim Şirketi kurulmasının sadece üye ülke hukuklarına göre kurulmuş anonim şirketlere tanınmış bir hak olduğudur. Bu hakkın kullanılabilmesi için ilgili şirketlerin kayıtlı merkezlerinin ve idare merkezlerinin Topluluk dâhilinde olması ve bu şirketlerin en az iki farklı üye ülke hukukuna tâbi olması gerekmektedir.

Bir holding Avrupa Anonim Şirketi ise anonim şirketlerin yanı sıra yine üye ülke hukuklarına göre kurulmuş limited şirketler tarafından da kurulabilecektir. Kayıtlı merkez ve idare merkezine ilişkin yukarıda öngörülen koşulun yanı sıra, bu yolla kuruluşta en az iki şirketin farklı üye ülke hukuklarına tâbi olması veya bunların en az iki yıldır bir başka üye devlet hukukuna tabii olan bir yavru şirkete veya aynı süreyle bir başka üye devlette yer alan bağlı şirkete sahip olması şartı aranmaktadır.

Yavru şirket olarak Avrupa Anonim Şirketi kurulması ise Anlaşma'nın 48. Maddesi anlamında şirketler ve firmalar ve hatta kamu hukukuna veya özel hukuka tabi olarak kurulmuş diğer hukuk sùjelerine de tanınmış bir haktır. Bu yolla kuruluşta da yukarıda yer verilen holding yoluyla kuruluşla ilişkin tüm koşulların gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Mevcut bir anonim şirketin dönüşümü yoluyla Avrupa Anonim Şirketi kurulabilmesi için, bu şirketin, en az iki yıldır bir başka üye ülke hukukuna tâbi bir yavru şirketi bulunması kaydıyla, kayıtlı merkezinin ve idare merkezinin Topluluk da bulunması gerekmektedir.

İdare merkezi Topluluk dışında bulunan şirketlere de, belirli koşulların varlığı halinde Avrupa Şirketi kurabilme olanağı tanımaktadır. Bu koşullardan ilki şirketin

¹⁶¹ Erik Werlauf, "The SE Company – A New Common European from 8 October 2004", **European Business Law Review**" (Vol. 14, No. 1, 2003), s. 89.

kayıtlı merkezinin bir üye devlette bulunması, ikincisi ise bu şirketin bir üye devletin ekonomisi ile gerçek bağlarının bulunmasıdır. Kanımızca bu yaklaşım Avrupa ekonomisinin küresel ekonomide elinin güçlenmesinin etkin bir şekilde teşvik edilmesi açısından isabetlidir. Paragrafın bir başka olumlu yanı da, yavru Avrupa Şirketi kurulması yolunda olduğu gibi belli bir şirket türü için kısıtlamaya gidilmemiş olunmasıdır. Tüzük hükümlerine göre bir Avrupa Şirketi'nin minimum sermayesinin 120000 Euro olacaktır, üye devletlere ayrıca kendi ülkesinde kayıtlı bulunan Avrupa Şirketleri için daha yüksek bir sermaye öngörme yetkisi verilmiştir. (Md.4). Özellikle, bankacılık ve sigorta gibi alanlarda öngörülen sermaye miktarının 120 000 Euro'nun üzerinde olabileceği gerçeği göz önüne alındığında, kanımızca bu düzenleme gerekli esnekliği sağlamaya elverişlidir.

Bir Avrupa Şirketi'nin tâbi olacağı kurallar hiyerarşisine Tüzük'ün 9. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre Avrupa Şirketi, öncelikle bu Tüzük hükümlerine tâbidir. İkinci olarak, bu Tüzük'te açıkça yetki verilen hallerde şirket esas sözleşmesi veya bu Tüzük tarafından düzenlenmeyen veya kısmen düzenlenen, kapsamda yer almayan hususlar konusunda Üye Devletlerin özellikle Avrupa Şirketlerine ilişkin Topluluk tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin kabul ettikleri hükümler, Avrupa Şirketi'nin merkezinin kayıtlı bulunduğu üye ülke hukukuna göre kurulan anonim şirketlere uygulanan üye ülke hukukunda kabul edilen kurallar ve aynı şekilde, Avrupa Şirketi'nin kayıtlı merkezinin bulunduğu ülkede anonim şirket olarak kurulan şirketin esas sözleşme hükümleri uygulanacaktır. Paragrafta üye ülkelerin kabul edeceği kuralların EK-1'de belirtilen anonim şirketlere uygulanacak yönergeleri belirleyen kurallara uygun olması gerektiği ve eğer bir Avrupa Şirketi tarafından yürütülen faaliyet özel bir ulusal kanunla düzenlenmişse, bu düzenlemenin Avrupa Şirketi'ne uygulanacağı ifade olunmuştur.

Avrupa Şirketi'nin tâbi olacağı genel çerçeveyi aslında Tüzük'ün 10. Maddesi çizmektedir. Buna göre, her Avrupa Şirketi merkezinin kayıtlı bulunduğu üye devleti hukukuna göre kurulmuş bir anonim şirket olarak muamele görecektir. Avrupa Şirketi'nin ticaret unvanını düzenleyen madde hükmüne göre şirketin unvanın başında veya sonunda "SE" kısaltması mutlaka kullanılacaktır ve Tüzük bu

kısaltmayı kullanma tekeli sadece bu statüde kurulan şirketlere vermiştir. Ancak, söz konusu 11. maddenin son paragrafının hükmüne göre, Tüzük'ün yürürlüğe girdiği tarihten önce unvanında bu kısaltmaya yer veren şirketlerin bunu değiştirmesine gerek yoktur.

Avrupa Şirketi'nin tesciline ilişkin düzenlemeye göre, bu statüdeki şirketler üye devlet hukukuna göre belirlenecek bir sicile kaydolunacaktır. (Md.12) Bu kaydın, bütün toplulukta yeknesak bir uygulamanın teminini sağlamak amacıyla yukarıda da yer verilen 68/151/EEC sayılı Yönerge'ye uygun olması gerektiği ifade olunmuştur. Bu durum dibacede de ifade olunan üye devletlerin hukuklarının uyumlulaştırılma düzeyinin yeterli olduğuna duyulan inancı ortaya koymaktadır .

Tescilin ilanına ilişkin olarak ise, bu Tüzük'e göre ilan edilmesi gereken Avrupa Şirketi ile ilgili dokümanların ilanının 68/151/EC sayılı Yönerge'ye uygun olarak kayıtlı merkezin bulunduğu üye devlet hukukuna göre yapıldığında geçerli olacağı ifade olunmuştur. Tüzüğün son maddesinde ise, bu şekilde yapılacak duyurudan sonra Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi'nde de ilan yapılması öngörülmüştür. Buna göre ulusal ilanın yapılmasından itibaren bir ay içinde Resmi Gazete'de ilan yapılacaktır. Sicil yeri nakli halinde de yine bu ilana ilişkin prosedür uygulanacaktır.

2.2.3.3 Avrupa Anonim Şirketin Tüzel Kişiliği ve Statüsü

Anonim Şirketler tescil ve ilan edilerek tüzel kişilik kazanırlar. Avrupa Şirketi nerede tescil edilecektir? Statü tasarısı bu konuda Avrupa Toplulukları Adalet Divanını görevlendirmiştir. Adalet Divanı nezdinde tutulan Avrupa Ticaret Sicili'ne tescil edilerek 'Avrupa Şirketi' ayrıca, üye devletlerdeki ticaret siciline kaydedilecektir. Avrupa Şirketi ile ilgili tüm ilanlar Lüksemburg'da yayınlanan Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesinde yayınlanacaktır; ayrıca üye devletlerde şirketlere ilişkin ilanların yayınlandığı bir gazetede yayınlanması gerekir¹⁶².

¹⁶² Tüsiad,1989 S.47

2.2.3.4 Avrupa Anonim Şirketi'nin Kuruluş Şekilleri

Tüzüğün 16-1.maddesi uyarınca Avrupa Anonim Şirketi sicile kayıt olmakla tüzel kişiliğini kazanır. Şirketin tescilini takiben hem merkezinin bulunduğu yer ticaret sicil gazetesinde, hem de Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesinde kuruluş ilan edilir¹⁶³.

Tüzük hükümleri bir Avrupa Anonim Şirketi'nin kurulmasını Topluluğa mensup birçok üye ülkeyle bağlantılandırılmıştır. Bu bağlantı çeşitli üye devletlere mensup ortaklıkların kurulacak ortaklığa kurucu olarak katılmalarından kaynaklanmaktadır. Bu bağlantının kurulması için katılan ortaklıklardan birisinin en az iki yıldan bu yana bir üye devlette bir yavru ortaklığının bulunması veya bir şube açmış olması da yeterlidir.

Türkiye açısından bakıldığında ise, bir üye devlette ne ikametgahı veya ne de yönetim merkezi bulunan ortaklıklar herhangi bir şekilde Avrupa Anonim Şirketi'nin kuruluşuna katılamayacaklardır. Ancak Tüzük bu konuda bir istisnaya da yer vermektedir (m. 2 f. 5). Buna göre, üye devlet, Topluluk içindeki diğer devletlerde herhangi bir şekilde yönetim merkezi bulunmasa da yabancı ortaklıklara bu konuda izin verebilir. Ancak bunun için iki şart öngörülmüştür: İlki, izin verilen ortaklıklar en azından herhangi bir üye devletin kanunlarına göre kurulmuş olması ve ortaklık sözleşmesi uyarınca da ikametgahının o üye devlet içinde gösterilmiş olması lazımdır. Diğer şart ise, izin verilen ortaklığın üye devletle hem iktisadi hem de hukuki açıdan bağlantısının bulunması lazımdır. Bu bağlantının ise ortaklığın ikametgâhının bulunduğu üye devletten başka bir devlette olması lazımdır. Görüldüğü gibi, Tüzük yabancı ortaklıklara da kurulacak bir Avrupa Anonim Şirketi'ne kurucu olarak katılma imkan tanımıştır. Ancak öngördüğü şartların yerine getirilmesi pek de kolay görünmemektedir. Zira Topluluk için aranan birkaç ülkeyle bağlantılı olma şartı aynı şekilde değişik bir üslupla yabancı ortaklıklar için de aranmaktadır¹⁶⁴.

¹⁶³ Tüzük No. 2157/2001 op.cit.madde 13

¹⁶⁴ Bilgili, s. 25

Avrupa şirketinin kuruluş usulleri ise dört tanedir: Birleşme, Holding, yavru şirket tipinde kuruluş ve ulusal hukuka tabii bir anonim şirketin nev'i değiştirmesi yolu ile Avrupa Anonim Şirketi kurulması¹⁶⁵.

2.2.3.4.1 Birleşme Şeklinde Kuruluş

Gerçekleştirilen son Avrupa Birliği düzenlemeleri sayesinde bugüne kadar imkansız olan sınır aşırı birleşmeleri mümkün olacaktır. Avrupa Birliği, şirketlerin birleşmesi alanında ulusal mevzuatların benzer hale getirilmesi çalışmalarını uzun zamandır yürütmektedir. Konsey 1978 tarihli yönergesinde¹⁶⁶ üye devletlerin birleşmelerle ilgili iç hukuklarını yakınlaştırma çabasını somutlaştırmıştır.

Avrupa Anonim Şirketinin birleşme yolu ile kuruluşunu düzenleyen Tüzüğün 17.maddesinde iki ayrı birleşme şekli kabul edilmiştir. Devralma yolu ile birleşmeler ve yeni şirket kuruluşu yolu ile birleşmeler.

Her iki tur birleşmede de öncelikle bir birleşme projesinin hazırlanması gerekmektedir¹⁶⁷. Projede birleşmeyi hedefleyen şirketlerin ve kurulacak Avrupa Anonim Şirketinin ünvanları, şirket merkezleri, hisse devir oranları, kurulacak şirketin ne şekilde hisse senedi ihraç edeceği,muhasebe açısından şirketlerin hangi tarihten itibaren birleşmiş sayılacağı, tahvil ihraç edilip edilmeyeceği, projeyi inceleyecek eksper, yönetim kurulu üyeleri ve denetçilere sağlanacak avantajlar, Avrupa Şirketinin çalışanlara 2001/86 sayılı yönerge hükümlerince tanınacak haklar mutlaka belirtilmelidir. Bunun dışında başkaca hususların projede yer alması da mümkündür.

Ayrıca birleşmeye konu şirketlerin merkezi, şirketlerin nev'i, ünvanları, şirketlerin 68/151/CEE sayılı yönergeye göre kayıtlı buldukları sicil numaraları, şirket borçlarının ne şekilde ödeneceği, azınlık hissedarlarının haklarının ne şekilde kullanabilecekleri, hissedarların ücretsiz olarak bu işlemlerle ilgili ayrıntılı bilginin alabileceği bir adres, kurulacak Avrupa Anonim Şirketinin ünvanı ile şirket merkezini belirtir bir ilan, üye devletlerin ulusal bültenlerinde de yayınlanacaktır.

¹⁶⁵ Keskin, s.21

¹⁶⁶ 78/55/CEE ATRG L295, 20.10.1978 s.36

¹⁶⁷ Tüzük No. 2157/2001 mad.20

Birleşmeye taraf her şirket esas sözleşmesinde ve tabi oldukları ulusal hukukun emredici kuralları çerçevesinde belirlenen nisaplar oranında oylama yaparak birleşmeyi onaylarlar ya da red ederler. Oylamaların tamamının olumlu olarak tamamlanmasından sonra yapılması gereken işlem, o ana kadar gerçekleştirilen muamelelerin hukuka uygunluğunun kontrol edilmesidir. 2157/2001 sayılı Tüzüğün 25. Maddesinde bu sistem öngörülmüştür. Maddeye göre ilgili her üye devlet, anonim şirketlerin birleşmelerine dair ulusal hükümler doğrultusunda o ana kadar yapılan işlemleri denetler. Yapılan denetleme sadece üye devletle ilgili şirket bakımından yapılmaktadır. Yapılan inceleme sonunda üye devletin noter, mahkeme yada yetkili bir başka merci tarafından bir sertifika ile işlemlerin hukukiliği belgelenmiş olur¹⁶⁸.

2.2.3.4.2 Holding Şeklinde Kuruluş

Holding Avrupa Şirketi kurulmasına¹⁶⁹ ilişkin olarak Tüzük'te sadece iki madde sevk edilmiştir. (Md. 32–34).

Holding ortaklığın kuruluşunda kurucu ortaklıklardan en az ikisinin farklı üye devlet hukukuna tabi olması veya en az iki yıldan beri başka bir üye devlet hukukuna tabi olan yavru ortaklığının veya şubesinin mevcut olması gerekir¹⁷⁰.

Holding ortaklığın kuruluşu birleşmedeki kuruluş merasimine benzemektedir (Tüzük m. 32). Bunun için ilk önce katılan ortaklıkların genel kurul kararı gerekir. Ancak daha önce ortaklığın yönetim organlarınca bir kuruluş planının hazırlanması gerekir. Genel kurul bu plana göre muvafakatini ortaya koyacaktır. Kuruluş planı ayrıca bir ya da çok sayıda uzman tarafından kontrol (incelenmiş) olmalıdır. Genel kuruldan holding ortaklığın kurulması yönünde karar çıkarsa, kurucu ortaklıkların ortakları paylarının holding ortaklığına götürülüp götürülmemesi konusunda kendi ortaklıklarına üç ay içinde kararlarını bildireceklerdir (m. 33). Kuruluş ancak yeterli

¹⁶⁸ Keskin, S.24

¹⁶⁹ Bu kuruluş yolu hakkında daha geniş bilgi için bkz : Oplustil, Krzyst: "Selected Problems Concerning The Formation Of A SE", German Law Journal, Vol. 4, 2003, s.107 vd

¹⁷⁰ Bilgili, S.26

sayıda pay sahibinin, hisselerinin holding hisseleriyle değiştirilmesine muvafakat etmesi halinde başarıya ulaşacaktır

2.2.3.4.3 Yavru Şirket Şeklinde Kuruluş

Yavru şirket tipinde Avrupa Şirketinin kuruluşu 2157/2001 sayılı Tüzükte sadece 2. Maddenin 3. Fıkrası 35. Ve 36. Maddelerde düzenlenmiştir. İlgili ulusal hukuklara yapılan göndermeler ayrıntılı düzenlemeleri gereksiz kılmıştır.

Az sayıdaki Tüzük hükümleri ışığında kuruluşa dair aranan şartları incelediğimizde, şirket merkezi ve işlerin idari merkezi Avrupa Birliği sınırları içinde olan şirketlerin, en az iki yıldan beri başka üye devlet hukukuna tabi bir yavru şirket veya şube sahibi şirketlerin, yavru şirket olarak Avrupa Şirketi kurabilirler. Yavru şirket yoluyla oluşturma en liberal kuruluş şekli olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁷¹

Yavru şirket olarak kuruluşun en önemli özelliklerinden biri Topluluk Anlaşması'nın 48. Maddesinde öngörülen tüm şirket tiplerine açık olmasıdır. Birleşme yolu ile kuruluş sadece anonim şirketlere, holding yolu ile kuruluş anonim ve limited şirketlere imkan verirken yavru şirket yolu ile kuruluşa böyle bir sınırlama yoktur¹⁷².

Yavru Avrupa Şirketi kurulması tamamen ulusal kurallara bırakılmakta ve beklenen uluslar üstü düzenlemeye burada yer verilmemektedir. Ancak, burada elbette ulusal düzenlemelerin yetirince homojen olduğu durumunun ön kabul olarak alınmıştır¹⁷³.

Diğer kuruluş şekillerine nazaran Tüzük yavru ortaklığın kuruluş prosedürüne ilişkin olarak özel bir usul öngörmemiş m. 36 aracılığıyla kurucu ortaklıkların tabi olduğu üye devlet hukuklarına atıfta bulunmuştur. Bu ise diğer kuruluş şekillerindeki

¹⁷¹Christoph Teichmann, "The European Company- A Challenge to Academics Legislatures and Practitioners", **German Law Journal**, (Vol.4, No.4, 2004), s. 327 http://www.germanlawjournal.com/pdfs/Vol04No04/PDF_Vol_04_No_04_309-331_private_Teichmann.pdf (12.07.2010)

¹⁷² Keskin, s.30

¹⁷³ Coşkun, s.57

işlemlere tabi olmadan kısa yolla bir kuruluşun gerçekleştirilebilmesi imkanını açmaktadır (Burada kuruluş planı ve genel kurul kararına ihtiyaç olmayacaktır). Şu halde birleşme yoluyla kurulacak bir Avrupa Anonim Şirketi'nin kuruluş masraflarından kaçınmak isteyen ortaklıklar önce bir yavru ortaklık kuracaklar daha sonra ise faaliyetin yürütülmesi için gerekli malvarlığını kurdukları yeni ortaklığa tahsis edeceklerdir¹⁷⁴.

Bu şekildeki kuruluşlardaki kötüye kullanımların önüne geçilmesi üye devlet kanun koyucularının ve yargının işidir.

2.2.3.4.4 Nev'i Değişikliği Şeklinde Kuruluş

Bu yolla Avrupa Şirketi kurulması sadece anonim şirketlere tanınan bir haktır. Nev'i değiştirme yolu ile Avrupa Şirketi kurulmasının bir özelliği de nev'i değiştiren şirket tasfiye olmadığından yeni bir tüzel kişiliğin doğmamasıdır. Bir şirketin bir tipten diğer bir tipe tasfiye olmaksızın ekonomik ayniyetini ve devamlılığını koruyarak dönüşmesine "nev'i değiştirme" denir¹⁷⁵.

Nev'i değiştirilmesi ile kuruluş yönetimi, şirket merkezinin bir üye devletten bir diğerine hızlı bir geçiş imkanı tanımaktadır. Bu nedenle doğabilecek sorunları bertaraf etmek amacıyla bazı tedbirler alınmıştır. Bu tedbirlerden ilki 2157/2001 sayılı Tüzüğün 37.maddesinin 3. Fıkrasında öngörülen nev'i değiştirme usulü ile Avrupa Şirketi kurularak, şirket merkezi değiştirilmesinin yasaklanmasıdır. Alınan ikinci tedbir ise aynı tüzüğün 2. Maddesinin 4.fıkrasında öngörülen ilgili yavru şirketin hisselerinin en az iki yıldan beri sahip olunması şartıdır.

Nev'i değişikliği yönetimini kullanarak kurulacak olan şirketin idare organınca hazırlanacak olan raporda, nev'i değiştirmenin hukuki ve ekonomik gerekçeleri belirtildikten sonra, şirket çalışanları ve hissedarlar bakımından ne tür bir etki doğuracağı belirtilmektedir.

¹⁷⁴ Bilgili, s.27

¹⁷⁵ Reha Poroy, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu. **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, Arıkan Yayın, İstanbul, 2005 S.127

Nev'i değiştirmeyle ilgili yapılacak genel kurul aynı zamanda Avrupa Anonim Şirketinin statüsünün onaylanacağı genel kuruldur.

Hangi tip ve bu tip içinde hangi yol seğilirse seğilsin seçilen yolun (birleşme, holding, yavru ortaklık) niteliklerinden doğan özellikleri bir yana bırakılacak olursa bir SE'nin kurulabilmesi için üç aşamadan geçmesi gerekir.

1. Kuruluş sözleşmesi ve esas sözleşme aşaması (Tüzük md.11 vi. Ve özellikle Tüzük madde 13.14.15.16);

Bu aşama da iki önemli belge yer alır ve bu belgelere diğer belgelerinde eklenmesi gerekir. Birinci belge kuruluş sözleşmesidir. Kuruluş sözleşmesi ortaklığın esas sözleşmesinden tamamen farklıdır ve kurulmak istenen SE'nin yaygın kısımda alınan kuruluş koşullarını, yani bir ticaret ortağı olduğunu sermayesinin paylara bölünmüş ve paydaşların sorumluluklarının sınırlı olduğunu, ortak Pazar bölgesinde yer aldığını, tam bir eşitliğe sahip kılındığını belirten bilgileri içerir. Ortak Pazar Adalet Divanı'nın görevleri arasında bu yoldan ekonomik bir denetleme veya denetleme yapacağına ilişkin bir açıklık yoktur. Ancak, Kuruluş için seçilmiş ülkenin bu etkenlere dayanarak ve çeşitli yönerge, karar ve öğütleri göstererek kuruluşa ekonomik yönden Adalet Divanı'nın da itiraza hakkı olduğu söylemlenebilir.

2. Ortak Pazar Adalet Divanı'nın onayı (Tüzük madde 11. Özellikle 17.);

Ortaklığın ana sözleşmesi 13. Maddede gösterine zorunlu genişliği içermelidir. Bu iki belgeye;

- Açılış Bilançosu

- Sözleşmede yok ise ilk idare meclisinin listesi

-Kuruluş denetim raporu eklenir.

Rapor, kuruluş deneticileri tarafından verilir. Deneticilerin öğrenimleri ve eğitimleri bu göreve uygun olmalarıdır. Deneticiler açılış bilançosunu aynı sermaye

değerlendirilmesini ve sermayesinin tamamıyla ödenmediğini denetler ve bu konuda rapor verirler.

3. Avrupa Siciline (J.C.O.E.) Tescil (Tüzük madde 11.18)

Kuruluş Ortak Pazar Adalet Divanı tarafından onaylanır. (Tüzük madde 2., 17.)
Divan kuruluşun tipine ve seçilen yola göre bir denetim yapar ve;

- a) Kuruluş Tüzüğüne aykırı ise,
- b) Kuruluş sözleşmesi veya diğer belgeler eksik ise,
- c) Esas sözleşmedeki hükümler Tüzüğe uygun değilse,
- d) Tam ödeme yok ise veya değerlendirme doğru yapılmamışsa, kuruluşu onaylamaz.

Bu işlemlerden sonra kuruluş daha sonra Avrupa Siciline tescil edilir. (Tüzük madde 11.18)

Sicil kaydı ortak Pazar adalet divanı denetiminde tutulur. Ulusal şubeleri vardır; alenidir. Avrupa Ticaret Sicil gazetesinde yayınlanarak ilan edilir¹⁷⁶.

2.2.3.5 Şirket Merkezinin Başka Bir Üye Devlete Nakledilmesi

Gerçek kişilerin tabi oldukları hukuk, vatandaşlık durumuna ve ilgili ülkenin vatandaşlık kanununa göre belirlenir. Şirketler ve diğer tüzel kişilerin ise tabi oldukları hukuk konusunda ise buna benzer yeknesak bir uygulama mevcut değildir. “Şirket merkezi” şirket ana sözleşmesinde yer alan ve şirketin sicile kayıtlı olduğu yeri, “idare merkezi” ise idari, mali, hukuki ve teknik yönetim faaliyetlerinin gerçekleştiği yeri, “iş merkezi ise” endüstriyel, ticari ya da diğer birimlerin bulunduğu yer anlamına gelmektedir. Tüzük ise Üye Devletlerin hukukunda mevcut olan farklı merkez ifadelerini bir araya toplamış ve herhangi birine üstünlük tanımamıştır.

¹⁷⁶ İpekçi, s.147

Tüzüğün 8. maddesine göre Avrupa Anonim Şirketi şirket merkezini diğer bir Üye Devlete nakil edebilir. Bu nakil, o şirketin ilk kayıtlı olduğu ülkede tasfiyeye girmesini ya da nakil olacağı ülkede yeni bir tüzel kişiliğin yaratılmasını gerektirmemektedir. Ancak bu nakil ağır ve hantal bir prosedürü gerektirmektedir. Bununla birlikte bu düzenleme ile gerçek şirket merkezi teorisinin benimsendiği söylenebilir.

Bu kapsamda şu hususu özellikle belirtmek gerekir ki Tüzüğün 7. maddesine göre şirketin kayıtlı merkezi ile merkezi idaresi aynı Üye Devlet içerisinde olması gerekir. Bu kapsamda şirket merkezinin nakli gerektiğinde merkezi idarenin de diğer Üye Devlete nakli gerekir. Bununla birlikte Avrupa Anonim Şirketi, şirketin kayıtlı merkezini nakil etmeksizin merkezi idaresini başka bir üye devlete de nakil edememektedir. Eğer Avrupa Anonim Şirketi bu yeterliliklere uymak hususunda başarısız olursa tasfiye ile de sonuçlanabilir¹⁷⁷.

2.2.3.6 Avrupa Anonim Şirketi'nin Avrupai Özelliği

Avrupa Anonim Şirketine dair düzenlemelerin yürürlüğe girmesi ile uzun zamandır hazırlık yapılan bir hukuki enstrüman AB hukukuna kazandırılmış olmaktadır. Ancak bu Tüzük ile ortaya çıkan SE ilk tasarıdaki şirketten hayli farklı bir hâl almıştır. Tüzüğün üye ülkeler arasında varılan bir uzlaşmayı yansıtmaması bir çok yönden zayıflamasına yol açmıştır. Bu çerçevede SE'nin kuruluş şekilleri ve esas sözleşme içeriği bakımından kurucuların hareket kabiliyeti sınırlıdır. Ancak bu konudaki dezavantajlarının zamanla yapılacak değişikliklerle giderilebileceği ve henüz başlangıç aşamasında bulunan bu kurumun gelişerek devam edeceği kanaatindeyiz.

Ayrıca bu yeni hukuki model özellikle çok sayıda ülkede faaliyet gösteren şirketlere birleşmelerde avantajlar sağlayacaktır. Tanınan bu serbest dolaşım imkanları, AB'nin dört temel özgürlüğünden biri olan sermayenin serbest dolaşımının sağlanmasında önemli bir aşamayı teşkil edecektir.

¹⁷⁷ Kabakçı . s.42

Bu modelin tasarlanmasında kullanılan argümanlar ve Tüzük hükümleri ile SE kuruluşunda öngörülen yapı, AB yasa koyucusu tarafından Avrupa'da iş yapan büyük Amerikan şirketleri ile rekabet edebilecek büyük şirketler kurulmasını teşvik etme, bu sayede dünya ticaretinde Avrupa'nın sahip olduğu payı artırma gayesinin güdüldüğünü göstermektedir.

Avrupa Anonim Şirketi zamanla şu anda önünde engel olarak bulunan ve Tüzük tarafından düzenlenmeyen vergi, bürokratik formaliteler ile işçi ücretleri ve emeklilik hakları konularındaki belirsizlikleri de aşarak entegrasyonun daha ileri aşamalarına doğru yoluna devam edecektir¹⁷⁸.

¹⁷⁸ Ulutaş, s.28.

Tablo:2 Avrupa Anonim Şirketleri İle İlgili İstatistikî Bilgi

Avrupa Anonim Şirketleri			
Şirket Merkezinin Bulunduğu Ülke	Kurulmuş Şirketler: 70 Adet ³	Kurulması Planlanan Şirketler: 10 Adet ⁴	Sona Eren Şirketler: 1 Adet ⁵
Almanya	25	6	1
Avusturya	8		
Belçika	7		
Hollanda	7		
İsveç	5	1	
Macaristan	2		
Birleşik Krallık	3		
Fransa	2	2	
Lüksemburg	2		
Slovakya	2		
Litvanya	2		
Norveç	1		
Lihtenştayn	1		
Finlandiya	1		
Estonya	1	1	
Kıbrıs	1		
Toplam	70	10	1

Kaynak: http://www.seeurope-network.org/homepages/seeurope/file_uploads/sefactsheetsoverview052007.pdf (20.10.2010)

Bu tablo Avrupa Ticaret Birliği'nin liderliğindeki Araştırma, Eğitim, Sağlık ve Güvenliği Enstitüsü'nün uluslararası araştırmacılar ağının bir projesi kapsamında 27.04.2007 tarihinde güncellenen <http://www.seeurope-network.org/homepages/seeurope/secompanies.html> adlı web sayfasındaki istatistikî bilgiler esas alınarak hazırlanmıştır.

2.2.3.7 Avrupa Anonim Şirketi Çerçevesinde Türk Hukuku'nun AB Mevzuatına Uyumlaştırılması

Avrupa Anonim Şirketi'ne ilişkin olarak hali hazırda herhangi bir mevzuat çalışması bulunmamakla birlikte, 2003 yılı Ulusal Programı'nda Avrupa Şirketi'nin Statüsüne ilişkin 2001/2157 sayılı Tüzük'e ilişkin düzenlemelere müzakere sürecinde karar verileceği ifade olunmuş¹⁷⁹, ancak, ABGS tarafından hazırlanan "Türkiye'nin AB Müktesebatına Uyum Programı 2007–2013" başlıklı belgede Şirketler hukuku

¹⁷⁹ Uzunçakmak, s.27

başlığı altında yukarıda yer verilen birçok yönergenin Türk Hukuku'na aktarılması hakkında bir plana yer verilirken Avrupa Şirketi düzenlemesine ilişkin olarak herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir¹⁸⁰. Avrupa Şirketi'nin Statüsü'ne özgü bir düzenleme olmamakla birlikte, bugünlerde TBMM komisyonlarında tartışılmakta olan TTK Tasarısı¹⁸¹,nın Türk Şirketler Hukuku'nun AB mevzuatına daha uyumlu hale getirilmesinde çok önemli bir araç olduğu ifade edilmelidir.

2.3 ATAD'IN TÜZEL KİŞİLERİN YERLEŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ'NE İLİŞKİN KARARLARI

Avrupa Birliği ülkelerinden birinde kurulmuş olan şirket için uygulancak mevzuat, şirketin kurulduğu ülke hukuku olacaktır. Bu kayıtlı merkezin tasfiyeye ve yeni bir tüzel kişilik kurulmasına gerek olmaksızın bir başka üye ülkeye transfer edilebilmesi ise, ilk bakışta herhangi bir özellik arz etmeyen bir düzenleme gibi değerlendirilebilse de, ATAD'ın şirketlerin bu hareket özgürlüğü hakkında aldığı kararların incelenmesinin sürecin daha iyi değerlendirilebilmesi açısından faydalı olacaktır.

2.3.1 Daily Mail Kararı

Daily Mail isimli bir İngiliz yatırım şirketi, nakil sonrasında şirket paylarının satımının Hollanda hukukuna tâbi olmasını temin etmek ve buradan bir vergi avantajı sağlamak amacıyla idare merkezini Hollanda'ya nakletmek istemiştir. Bunun için gerekli olan Hazine onayının verilmemesi üzerine konu, yerleşim özgürlüğünün kısıtlandığı, Anlaşma'nın merkezi idare ve kontrolün bir başka üye ülkeye nakli hakkını teminat altına aldığı iddiasına dayalı olarak, gerekli prosedürler tamamlanmasının ardından mahkeme önüne getirilmiştir. Mahkeme, vergisel açıdan bir şirketin merkezi idaresi ve kontrolünün bulunduğu yerin o şirketin yerleşim yeri olduğu tespitini yaptıktan sonra, burada gerçek ve tüzel kişiler arasında bir ayırım yapmış ve tüzel kişiler için, gerçek kişilerin aksine, anlaşmanın tüzel kişiler için birincil yerleşim hakkını teminat altına almadığını, tüzel kişilerin ulusal

¹⁸⁰ Coşgun, s.118

¹⁸¹ Tasarı metni için bkz. www.tbmm2.gov.tr/d23/1/1-0324.pdf (10.07.2010)

düzenlemelere tâbi olduklarına hükmetmiştir. Mahkeme tarafından yayınlanan *orbiter dictum*'da “*Topluluk hukukunun mevcut halinde, Avrupa Toplulukları Anlaşması'nın 43. ve 48. maddeleri (eski 52 ve 58. maddeler), gereğince değerlendirildiğinde, bir üye devletin hukukuna göre kurulmuş şirketlere, bu üye devlet mevzuatına göre kurulmuş bir şirket statüsünü muhafaza ederek, merkezi yönetim, kontrol ve idare merkezlerini bir bakışa üye devlete transfer etme hakkı verir şekilde yorumlanamaz*” ifadesine yer verilmiştir. Mahkemenin salt bu kararı göz önüne alındığında, mevcut Tüzük hükümlerinin şirketlerin hareket kabiliyetleri açısından daha elverişli nitelik taşıdığı sonucuna varmak mümkün görünmektedir. Ancak, gerçek kişiler ile tüzel kişiler arasında bir ayırım yapılmasının isabetli olmadığı sonucuna varmak mümkündür. Bir üye ülkenin hukukuna uygun olarak kurulmuş ve kayıtlı merkezi veya gerek idare merkezi Topluluk dâhilinde bulunan şirket veya firmalara, bu bölümün amaçları açısından, üye devlet vatandaşları gerçek kişiler gibi davranılacağını ortaya koymaktadır.

2.3.2 Centros Kararı

Davaya konu olayda Danimarkalı bir çift, İngiltere'de İngiliz yasaları uyarınca bir şirket kurmuşlar ve İngiltere'de hiçbir faaliyeti bulunmayan bu şirketin şubesini Danimarka'da açmak için Danimarka Ticaret ve Şirketler Komisyonu'na başvuruda bulunmuşlardır. Yani bu davada yukarıda ele alınan Daily Mail kararından farklı olarak, bir şirketin bulunduğu ülkeden çıkışı değil, başka bir üye ülkeye bir şube vasıtasıyla girişi (içe göç) dava konusu olmaktadır. Komisyon bu başvuruyu şirketin İngiltere'de hiçbir faaliyette bulunmadığı, açılacak şube ile İngiltere'de kurulmuş olmasına rağmen Danimarka'nın şirketin idare merkezi haline geleceği gerekçesiyle reddetmiştir. Bir başka ifadeyle, Danimarkalı yetkililer idare merkezi prensibi çerçevesinde Danimarka hukukunun uygulanacağını öne sürmüşlerdir. Danimarka yaptığı savunmada, başka bir üye ülke hukukuna göre kurulmuş şirketin Danimarka'da açacağı şubenin tescilinin Danimarka mevzuatına uygun olduğunu, ancak, burada Centros'un kayıtlı olduğu ülkede hiçbir faaliyette bulunmaması

nedeniyle bir birincil yerleşimin söz konusu olduğu, bu nedenle de ödenmesi gereken bir asgari sermaye bulunduğunu, ifade etmiştir.

2.3.3 Inspire Art Kararı

Davaya konu olay Hollanda'nın mevzuatında yer alan Sahte Yabancı Şirketler Hakkında Kanun'u (Wet opte formel buitenlandse vennootschappen) uygulamasına dayanmaktadır. Mahkeme yargılamada, Hollanda tarafından kendisine yöneltilen iki soruyu ele almıştır. Bunlardan ilki, İngiltere'de kurulan ancak bütün faaliyetlerini Hollanda'da açacağı bir şube vasıtasıyla yürütmek isteyen Inspire Art Ltd. isimli şirketin şube tescil talebinin yukarıda anılan kanun hükümlerine dayanarak çeşitli koşullara bağlanmasının Anlaşma'nın 43 ve 48. maddelerince yasaklanıp yasaklanmadığına ilişkindir. İkinci soru ise, eğer anılan kanun Anlaşma'ya uygun değilse, yine Anlaşma'nın 46. Maddesine dayanarak durumun haklı sayılıp sayılmayacağına yöneliktir.

Mahkeme değerlendirmesinde, özetle, bir üye ülkede kurulan şirketin faaliyetlerinin çoğunu hatta tamamını bir başka üye ülkede sürdürmesinin yerleşim özgürlüğü karşısında herhangi bir önemi bulunmadığını, hile durumu hariç, bir şirketin kuruluş yeri olarak bir ülkeyi neden seçtiğinin ilgisiz bir husus olduğunu ifade etmiş ve yabancı şirketlerin Hollanda'da tanındığı ve tescil edildiği bu nedenle Hollanda kanunlarının yerleşim özgürlüğünü ihlal etmediği argümanını reddetmiştir¹⁸².

¹⁸² Coşgun, S.112

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SERMAYE ŞİRKETLERİNİN KURULUŞ İŞLEMLERİ VE TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ UYUM SÜRECİNDE ŞİRKETLER HUKUKU DÜZENLEMELERİ

3.1 SERMAYE ŞİRKETLERİNİN KURULUŞU

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü'nün İç Ticaret 2003/3 sayılı Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ'in¹⁸³ amacı anonim ve limited şirketlerin kuruluş ve ana sözleşme değişikliğine ilişkin usul ve esasları yeniden belirlemektir. Bu Tebliğ, Türk Ticaret Kanununun 274 üncü, 3143 sayılı Kanunun 33 üncü, 4884 sayılı Kanunun 2. maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Bu tebliğe göre limited ve anonim şirketlerin kuruluş tescil ve ilan işlemlerinin nasıl yapılacağı, Ticaret Sicil Memurluğu işlemleri, ve kuruluş tescili esnasında ilgili sicil memurluğu tarafından hangi evrakların isteneceği belirtilmiştir. Anonim ve limited şirketlerin kuruluş tescilinde esas kabul edilen bu tebliğden sonra yayınlanan tebliğler ile bazı eklemeler yapılmış olsa da sermaye şirketlerinden anonim ve limited şirketin kuruluşu tescil ve ilan bu Tebliğ esas alınarak aşağıda anlatılmaya çalışılacaktır.

TTK'ya göre düzenlenmiş bulunan ticaret şirketleri, Ticaret Siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır ve böylece haklara ve borçlara ehil olma yeteneğini elde eder. (TTK M.137) Ancak ortaklık henüz tüzel kişilik kazanmadan önce kurucular tarafından ileride doğacak ortaklığın nam ve hesabına bir takım işlemler yapılması gerekir. Bu nedenle kuruluştan önceki işlemlerin, kuruluştan sonra ve ne şekilde şirkete ait olabileceğini de incelemek gerekir.

¹⁸³ 17.06.2003 tarih ve 25141 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (İç Ticaret: 2003/3)

Anonim ortaklığın kuruluş devrindeki yani şirketin kuruluş ve tescil anına kadar olan dönem içindeki işlemlerin hukuki durumunu ele alındığında, bunu bir amaç etrafında birleşme yani anonim şirketi kurmak maksatıyla, malları, hakları ve kişisel tüm imkanları birleştirmeyi yüklenmişlerdir. Henüz tüzel kişiliği kazanmamış şirketin sözleşmenin hazırlanması, note masrafları, avukat, noter, harç masraflarından kurucular kişisel ve müteselsilen sorumludurlar¹⁸⁴.

3.1.1 Anonim Şirketler

TTK'nın 269. Ve devamı maddelerinde Anonim Ortaklık düzenlenmiş bulunmaktadır. Yasanın bu maddesi anonim ortaklığı, ' Anonim şirket, bir ünvana sahip, esas sermayesi muayyen ve paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnız mamelekiyle mesul bulunan şirkettir' diye tanımlar. Aynı maddenin ikinci fıkrası ortakların mesuliyeti, taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile mahduttur.

Bu maddeye göre, sermayenin muayyenliği¹⁸⁵ ile paylara bölünmüş olması anonim ortaklık bakımından önemli özelliklerindedir. Anonim ortaklıkta sermaye nakdi olarak gösterilir. Her ne kadar bir hak veya ayın ortaklığa sermaye olarak konulabilir ise de bunların değeri ortaklık anasözleşmesinin de açık ve kesin bir biçimde belirtilir¹⁸⁶.

Tebliğinin 3. Maddesi anonim şirketlere yer vermektedir. Buna göre Anonim şirketlerin kurulabilmesi için, özel kanunlarında aksine bir hüküm olmadıkça sermayelerinin en az 50000 Türk Lirası olması ve en az 5 kurucu ortağın bulunması gerekmektedir. (T.T.K. Md. 272, 277) 17 Haziran 2003 tarih 25141 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 4884 sayılı kanun gereğince sicil memurlukları anonim ve limited şirket kuruluşlarına, vergi dairesi, çalışma ve sosyal güvenlik bakanlığı ile Sosyal Sigortalar Kurumuna Kanunda belirtilen süreler içerisinde bildirmekle yükümlüdürler.

¹⁸⁴ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku, Konya, Mimoza Yayınları, 1995, s. 201-202

¹⁸⁵ Sermayenin muayyenliği ortaklık sermayesinin önceden tespit edilmiş olması demektir.

¹⁸⁶ Gönen Eriş, Açıklamalı – İctihath Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara. 1995, S.63

3.1.1.1 Kuruluş Şekilleri

Anonim şirketler ani ve tedrici olmak üzere iki şekilde kurulur. Ani kuruluşta, sermayenin tamamı kurucu ortaklar tarafından taahhüt edilmesi yeterlidir. Tedrici kuruluşta ise, sözleşme safhasında sermayenin tamamı kurucu ortaklarca taahhüt edilmeyip, sadece onda biri temin edilmekte kalanı için halka başvurulmaktadır.

3.1.1.1.1 Tedrici Kuruluş

TTK. Md.279'a göre hazırlanan ve noterce tasdik edilen ana sözleşme Sermaye Piyasası Kurulu'nun onayına sunulması ve onay belgesinin alınması gerekmektedir. İzni Sanayi ve Ticaret Bakanlığı verir. Bakanlığa dilekçe ile aşağıdaki belgelerle başvurulur Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın izni alındıktan sonra SPK' ya müracaatla halkı ortaklığa katılmaya davet ve hisse senetlerinin SPK tarafından kayda alınması için gerekli işlemlerin yapılması gerekir.

Halkın şirket sermayesine iştirakinin sağlanması için üç safha vardır;

i.Şirketin maksadını, konusunu, sermaye miktarını, her payın itibari değerini, paradan başka getirilen sermaye ve bunun bilirkişilerce yapılan değeri, kuruculara, yönetim kurulu üyelerine veya diğer kişilere sağlanan menfaatler, şirketin süresi, kuruluş genel kurul toplantısının günü, yeri ve ne şekilde yapılacağını gösteren bir izahname düzenlenmesi ve ilan edilmesi.

ii.İzah namenin ilanından sonra halkın şirket sermayesine iştirak talebi, imzalı iki nüsha halinde iştirak taahhütnamesinin talebive iştirak taahhütnamelelerinin doldurulması, bedellerinin nakden bir bankada Sanayi ve Ticaret Bakanlığı hesabına yatırmaları.

iii.Satış süresinin bitiminden itibaren altı iş günü içinde iştirakçilerin ve satılmayan kısmı taahhüt etmiş olanların ödemeleri ayrı ayrı gösterilerek, bütün pay bedellerinin Sanayi ve Ticaret Bakanlığı adına açılmış bloke hesabına yatırıldığı banka mektubu ile bildirilir ve satış safhası tamamlanmış olur.

3.1.1.1.1 Kuruluş Genel Kurulu

Satış süresinin sonunda kuruluş genel kurulun toplanması için her bir pay sahibine toplantı tarihinden en az onbeş gün önce taahhütlü mektupla bilgi verilir, gazete ile de ilan yapılır. Kuruluş genel kurulunda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın bir komiserinde hazır bulunması gerekir. Kuruluş genel kurulunda görüşülecek hususlar;

i. Payların bütününe iştirak taahhüt olunduğunun ve bunların muayyen bedellerinin ödendiğinin tespiti;

ii. Paradan başka sermayenin değerlendirilmesi konusunda bilirkişi seçimi;

iii. Kuruculara şart kılınan hususi menfaatlere dair tekliflerin karara bağlanması;

iv. Sözleşmede gösterilmemişse ilk yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin seçimi

v. Kurucuların şirketi kurmak için yaptıkları masrafların kabulü.

3.1.1.1.2 Tescil ve İlan

Kuruluş genel kurulunun yapılmasından sonra 15 gün içinde şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan olunur.

3.1.1.1.2 Ani Kuruluş

Ani kuruluşta, tedrici kuruluştan farklı olarak, esas sermayenin tamamının taahhüt edildiğinin, her pay sahibinin taahhüt ettiği sermaye payının nev'i ve miktarının sözleşmede gösterilmesi zorunludur. Anonim şirkette ani kuruluş üç aşamada gerçekleştirilir¹⁸⁷.

¹⁸⁷ Bora Dede, 'Sermaye Şirketlerinde Kısmi Bölünme ve Devir İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi', Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006. s.15

3.1.1.2 Ana Sözleşmenin Hazırlanması ve Notere Tasdik Ettirilmesi

Şirket ana sözleşmesinin, Türk Ticaret Kanununun 279 uncu maddesinde yer alan hususları içermesi, ana sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve kurucular tarafından imzalanarak notere tasdik ettirilmesi şarttır. Ana sözleşme hazırlanırken aşağıdaki hususlara özellikle dikkat edilmesi gerekir:

3.1.1.2.1 Kurucular

Ana sözleşmede kurucuların ad ve soyadları, adresleri, yabancı uyruklu ortak varsa bunların uyrukları gösterilir.

3.1.1.2.2 Ticaret Unvanı

Ticaret unvanı, Türk Ticaret Kanununun 45 inci maddesi gereğince şirketin faaliyet konusunu gösterecek şekilde tespit edilir. Ticaret unvanlarında anonim şirket kelimesinin bulunması zorunludur. Gerçek kişinin ad ve soyadı unvanda bulunduğu takdirde şirket nev'ini gösteren ibareler rumuzlu veya kısaltılmış olarak yazılamaz.

Tüzel kişi tacirlerin ticaret unvanları Türkiye düzeyinde korunduğundan tespit edilen unvanın daha önce herhangi bir sicil dairesinde tescil edilmemiş olması gerekir.

Ticaret unvanı şirketin genişliği ve ehemmiyeti veya mali durumu hakkında üçüncü şahıslarda yanlış bir kanaatin meydana gelmesine yol açacak mahiyette veya gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olmamalıdır.

Ticaret unvanlarına Türk, Türkiye, Cumhuriyet ve Milli kelimeleri Bakanlar Kurulu Kararı ile konulabilir.

Ticaret unvanı Türkçe olarak tespit edilir. Unvanda yer alan muhayyel adlar da Türkçe olmalıdır. Ancak kanuna, milli, kültürel ve tarihi menfaatlerimize aykırı

olmaması, şirketin faaliyet konusuna giren mal veya hizmetin tanıtıcı ad veya markasının yabancı dilde olması ve yabancı ortak bulunması halinde, ticaret unvanında yabancı kelime bulundurulmasına izin verilebilir¹⁸⁸.

3.1.1.2.3 Merkez

Şirketin merkezi il ve ilçe olarak ana sözleşmede gösterilir. Ayrıca açık adresi de ana sözleşmeye yazılır. Buna göre ana sözleşmenin şirketin merkezinin gösterildiği maddesi;

"Şirketin merkezi.....dır. Adresi.....dır. Adres değişikliğinde yeni adres, ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan ettirilir. Tescil ve ilan edilmiş adrese yapılmış tebligat şirkete yapılmış sayılır. Tescil ve ilan edilmiş adresinden ayrılmış olmasına rağmen, yeni adresini süresi içinde tescil ettirmemiş şirket için bu durum fesih sebebi sayılır." şeklinde düzenlenir.

Aynı sicil bölgesinde olmak kaydıyla yalnız adres değişikliği için ana sözleşmede değişiklik yapmak zorunlu değildir. Ancak, merkez değişikliği ana sözleşme değişikliğini gerektirir.

3.1.1.2.4 Amaç ve Konu

Şirketin faaliyet göstermek istediği konu T.Ticaret Kanununun 271 inci maddesi gereğince kanunen yasaklanmış olmamalıdır.

Ana sözleşmeye şirketin gerçekten faaliyet göstereceği en azından sektör bazında belli bir konu yazılmalıdır. Her konuyu kapsayacak tarzda bir ana sözleşme düzenlenmemelidir. Şirketin ana sözleşmesine yazılabilecek amaç ve konular ticaret unvanında gösterilen konu ile sınırlıdır.

¹⁸⁸ Hasan Pulaşlı, 'Şirketler Hukuku Temel Esasları' Karahan Kitabevi, Adana, 2004, S.187.

3.1.1.2.5 Sermaye

Şirket sermayesinin en az 50.000 TL. olması gerekir. T.Ticaret Kanununun 279 ve 300 üncü maddeleri uyarınca, şirket esas sermayesinin miktarı ile her payın itibari kıymeti ve sermayenin ödenme suret ve şartlarının ana sözleşmede gösterilmesi zorunludur.

Buna göre, özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere ana sözleşmenin sermayeye ilişkin maddesinde, sermayenin muvazaadan ari şekilde tamamen taahhüt edildiği ve nakdi sermayenin 1/4 ünün ödendiği veya şirketin kuruluşunun tescili tarihinden itibaren en geç üç ay, geri kalan kısmın ise en geç 3 yıl içerisinde ödeneceği belirtilecektir.

Özel kanunlarda, sermayesinin tamamının veya 1/4 ünden fazlasının belli bir sürede ödenmesi şart kılınan şirketlerin ana sözleşmelerinin sermayeye ilişkin maddeleri buna göre düzenlenir.

Şirket kuruluşunda, sermaye olarak her türlü hak, menkul ve gayrimenkul malların taahhüt edilmesi halinde bu taahhüt şirketin kuruluşunun tescil tarihinden itibaren en geç üç ay içerisinde yerine getirilir. Sermaye olarak konulan mal ve haklar özel bir sicile (tapu sicili, gemi sicili, trafik sicili, sınai mülkiyet sicili gibi) kayıtlı ise, kuruluşun tescil tarihinden itibaren en geç üç ay içerisinde ilgili sicilde şirket adına tescil ettirilir.

3.1.1.3 Kuruluşun Ticaret Siciline Tescili ve İlanı

Ana sözleşme noterden onaylandıktan sonra, onay tarihinden itibaren 15 gün içerisinde şirket merkezinin bulunduğu veya bağlı olduğu yerin Ticaret Sicili Memurluğu'na tescil ettirilir. Tescil ile şirket tüzel kişilik kazanmış olur. Tescilden sonra ilana tabi hususlar Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan ettirilir. Tescil dilekçesine bu tebliğin 1 numaralı ekinde belirtilen belgeler eklenir.

3.1.1.4 Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığının İznine Tabi Olan Anonim Şirketler

25/7/2003 tarihli ve 25179 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında İç Ticaret 2003/3 Sayılı Tebliğin "Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığının İznine Tabi Olan Anonim Şirketler" başlıklı 5 inci maddesinin birinci paragrafı 2007/1 sayılı Tebliğ¹⁸⁹ ile değiştirilmiştir. Buna göre;

“4884 sayılı Kanunun 2. maddesi ile değişik Türk Ticaret Kanununun 273 üncü maddesi gereğince; bankalar, katılım bankaları, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, tüketici finansmanı ve kart hizmetleri şirketleri, varlık yönetim şirketleri, sigorta şirketleri, holdingler, döviz büfesi işleten şirketler, umumi mağazacılıkla uğraşan şirketler, lisanslı depoculukla uğraşan şirketler, tarım ürünleri lisanslı depoculuk şirketleri, ürün ihtisas borsası şirketleri, Sermaye Piyasası Kanununa tabi ve halka açık şirketler ile serbest bölge kurucusu ve işleticisi şirketlerin kuruluşları ve ana sözleşme değişiklikleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığının iznine tabidir.”

3.1.2 Limited Şirketler

Limited şirketin yasal tanımı TTK’nın 503. Maddesinde yer almaktadır. Bu madde hükmüne göre limited ortaklık, iki veya daha fazla hakiki veya hükmi şahıs tarafından bir ticaret ünvanı altında kurulup, ortakların mesuliyeti koymayı taahhüt ettikleri ile mahdut ve esas sermayesi meayyen¹⁹⁰ olan şirkete limited şirket denir.

¹⁸⁹ 15 Mart 2007 tarih ve 26463 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ‘Anonim Ve Limited Şirketlerin Kuruluş Ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ’ (2007/1)

¹⁹⁰ Belirli, açık anlamında.

Limited ortaklık, her türlü iktisadi ve ticari faaliyette bulunabilir. Ancak anonim ortaklıklardan farklı olarak, sigortacılık ve bankacılık konusunda ortaklık kurulamaz¹⁹¹.

17 Haziran 2003 tarihli 25141 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4884 sayılı Kanun ile Türk Ticaret Kanununun 69.273.,386., ve 510., maddeleri değiştirilmiştir. Yapılan yeni düzenlemeler ile limited şirketlerin anasözleşme değişikliği işlemlerinde Bakanlık izni kaldırılmıştır¹⁹². Buna göre limited şirketlerin kuruluş sözleşmeleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın izni olmaksızın ilgili Ticaret Sicil Memurluğunun anasözleşmeyi belli çerçevelerde incelemesi neticesinde kuruluşa izin verilmektedir.

İç Ticaret 2003-3 sayılı tebliğin 4. Maddesinde; 'Limited şirketin kurulabilmesi için özel kanunlarında aksine bir hüküm olmadıkça esas sermayesinin en az 5 milyar Türk Lirası olması ve en az iki hakiki veya hükmi şahıs kurucu ortağın bulunması gerekmektedir' demektedir. Ortak sayısı elliden çok olamaz. (T.T.K. Md. 504-507)

Kişilerin sermaye şirketlerinden limited şirket kuruluşunu tercih etmelerinin nedeni ortak sayısının az ve sınırlı olması, sermayenin ise küçük yatırımlar ile finanse edilebilir olmasıdır¹⁹³.

Limited şirketlerin kuruluş safhaları aşağıda gösterilmiştir.

3.1.2.1 Ana Sözleşmenin Hazırlanması ve Notere Tasdik Ettirilmesi

Ana Sözleşmenin Türk Ticaret Kanununun 506 ve 511 inci maddelerinde yer alan hususları içermesi, şirket ana sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve bütün kurucuların imzalarının noterce tasdiki şarttır.

¹⁹¹ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku, Karahan Kitapevi, 2003, S.997

¹⁹² Mehmet Ak, **Yerli ve Yabancı Limited ve Anonim Şirketlerde Şirket Kuruluşu ve Diğer Tescil İşlemleri**, İzmir Ticaret Odası Yayın no.145, S.19

¹⁹³ Osman Altuğ, Hanifi Ayboğa. **Şirket Kuruluşları, Yasa Yayınları**, İstanbul, 1996., S.29

3.1.2.1.1 Kurucular

Ana sözleşmede kurucuların ad ve soyadları, adresleri, yabancı uyruklu ortak varsa bunların uyrukları gösterilir¹⁹⁴.

Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip, reşit olan her hakiki kişi kurucu olabilir. Ancak medeni haklardan yoksun bulunanlar kurucu ortak olamazlar. Kurucu ortakların tüzel kişi olması durumunda ortak olacak tüzel kişinin limited şirket ise ortaklar kurulu anonim şirket ise yönetim kurulu kararı ile kurulacak şirkete ortak olunacağı ile ilgili karar alınmış olması gerekmektedir¹⁹⁵.

3.1.2.1.2 Ticaret Unvanı

Ticaret unvanı Türk Ticaret Kanununun 45 inci maddesi gereğince şirketin faaliyet konusunu gösterecek şekilde tespit edilir. Ticaret unvanlarında limited kelimesinin bulunması zorunludur. Gerçek kişinin ad ve soyadı unvanda bulunduğu takdirde şirket nev'ini gösteren sözler rumuzlu veya kısaltılmış olarak yazılamaz.

Tüzel kişi tacirlerin ticaret unvanları Türkiye düzeyinde korunduğundan tespit edilen unvanın daha önce herhangi bir sicil dairesinde tescil edilmemiş olması gerekir.

Ticaret unvanı şirketin genişliği ve ehemmiyeti veya mali durumu hakkında üçüncü şahıslarda yanlış bir kanaatin meydana gelmesine yol açacak mahiyette veya gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olmamalıdır.

Ticaret unvanlarına Türk, Türkiye, Cumhuriyet ve Milli kelimeleri Bakanlar Kurulu Kararı ile konulabilir.

¹⁹⁴ İç Ticaret (2003-03 Tebliğ) md.3

¹⁹⁵ Rüknettin Kumkale, **Şirketlerin Kuruluşu ve İşleyiş Rehberi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, s.36

Ticaret unvanı Türkçe olarak tespit edilir. Unvanda yer alan muhayyel adlar da Türkçe olmalıdır. Ancak kanuna, milli, kültürel ve tarihi menfaatlerimize aykırı olmaması, şirketin faaliyet konusuna giren mal veya hizmetin tanıtıcı ad veya markasının yabancı dilde olması ve yabancı ortak bulunması halinde, ticaret unvanında yabancı kelime bulundurulmasına izin verilebilir.

3.1.2.1.3 Merkez

Şirketin merkezi il ve ilçe olarak ana sözleşmede gösterilir. Ayrıca açık adresi de ana sözleşmeye yazılır. Buna göre ana sözleşmenin şirketin merkezinin gösterildiği maddesi;

"Şirketin merkezi dır. Adresi dır. Adres değişikliğinde yeni adres, ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan ettirilir. Tescil ve ilan edilmiş adresinden ayrılmış olmasına rağmen, yeni adresini süresi içinde tescil ettirmemiş şirket için bu durum fesih sebebi sayılır." şeklinde düzenlenir.

Aynı sicil bölgesinde olmak kaydıyla yalnız adres değişikliği için ana sözleşmede değişiklik yapmak zorunlu değildir. Ancak, merkez değişikliği ana sözleşme değişikliğini gerektirir.

3.1.2.1.4 Amaç ve Konu

Şirketin faaliyet göstermek istediği konu T. Ticaret Kanununun 271 inci maddesi gereğince kanunen yasaklanmamış olmalıdır. (T.T.K.Md. 503)

Limited şirketler bankacılık ve sigortacılık yapamazlar.

Ana sözleşmeye şirketin gerçekten faaliyet göstereceği en azından sektör bazında belli bir konu yazılmalıdır. Her konuyu kapsayacak tarzda bir ana sözleşme

düzenlenmemelidir. Şirketin ana sözleşmesine yazılabilecek amaç ve konular ticaret unvanında gösterilen konu ile sınırlıdır.

3.1.2.1.5 Süre

Limited şirketler süresiz kurulamamaktadırlar. Şirketin süresi kısa tutulursa ve zamanında uzatılmaz ise şirket bu süre sonunda infisah etmiş olur. Sürenin değiştirilmesi ana sözleşme tadilini gerektirir¹⁹⁶.

3.1.2.1.6 Sermaye

Şirket sermayesinin en az 5 milyar TL. olması gerekir. Ortakların koyacakları sermaye birbirinden farklı olabilir. Ancak ortakların koyacakları sermayenin en az 25 milyon TL. veya bunun katları olması lazımdır.

T. Ticaret Kanununun 506 ve 510 uncu maddeleri uyarınca şirket esas sermayesi, her ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye miktarı ile sermayenin ödenme suret ve şartlarının ana sözleşmede gösterilmesi zorunludur.

Buna göre, özel kanunlarındaki hükümler saklı kalmak üzere ana sözleşmenin sermayeye ilişkin maddesinde, sermayenin muvazaadan ari şekilde tamamen taahhüt edildiği ve nakdi sermayenin 1/4 ünün ödendiği veya şirketin kuruluşunun tescili tarihinden itibaren en geç üç ay kalanının da en geç üç yıl içerisinde ödeneceği belirtilecektir.

Özel mevzuatında sermayesinin tamamının veya 1/4 ünden fazlasının belli bir sürede ödenmesi şart kılınan şirketlerin ana sözleşmelerinin sermayeye ilişkin maddeleri buna göre düzenlenir.

Şirket kuruluşunda sermaye olarak her türlü hak, menkul ve gayrimenkul malların taahhüt edilmesi halinde bu taahhüt şirketin kuruluşunun tescil tarihinden

¹⁹⁶ Kumkale, s.28

itibaren en geç üç ay içerisinde yerine getirilir. Sermaye olarak konulan mal ve haklar özel bir sicile (tapu sicili, gemi sicili, trafik sicili, sınai mülkiyet sicili gibi) kayıtlı ise, kuruluşun tescil tarihinden itibaren en geç üç ay içerisinde ilgili sicilde şirket adına tescil ettirilir.

3.1.2.1.7 Kuruluşun Ticaret Siciline Tescili ve İlanı

Ana sözleşmenin noterden onaylandıktan sonra, onay tarihinden itibaren 15 gün içerisinde şirket merkezinin bulunduğu veya bağlı olduğu yerin Ticaret Sicili Memurluğuna tescil ettirilir. Tescil ile şirket tüzel kişilik kazanmış olur. Tescilden sonra ilana tabi hususlar Ticaret Sicili Gazetesinde ilan ettirilir. Tescil dilekçesine bu tebliğin 1 numaralı ekinde belirtilen belgeler eklenir.

3.1.2.3 Kuruluş İşlemleri İçin Gerekli Olan Belgeler

- A- Doldurulmuş ve şirketi temsile yetkili kişice imzalanmış İç Ticaret 2003-3 nolu Tebliğin 4 numaralı ekinde belirlenen şirket kuruluş bildirim dilekçesi ve formu,
- B- Biri asıl olmak üzere noterce onaylanmış üç nüsha ana sözleşme,
- C- Temsile yetkili olanların şirket unvanıyla noterce düzenlenmiş imza beyannamesi,
- D- Ticaret Sicili Tüzüğü'nün 29 uncu maddesine göre düzenlenen taahhütname,
- E- Şirket sermayesinin binde biri tutarında tüketici fonu hesabına yapılan ödemeye ilişkin banka dekontu,
- F- Bu Tebliğin 5 inci maddesinde belirlenen anonim şirketlerin Bakanlıkça verilen kuruluş izin yazısının aslı,
- G- Şirket kurucusu; gerçek şahısların nüfus cüzdanı suretiyle ikametgah ilmühaberleri,

Yukarıda belirtilen belgeler dışında şayet,

- Özel mevzuatı gereği ödenmiş sermaye ile kurulması gereken anonim şirketler ile ana sözleşmede kuruluş sırasında ödenmesi öngörülen sermayesi bulunan şirketlerde ödenen sermayeye ilişkin banka veya özel finans kurumu dekontu,

- Şirket fuarcılık alanında faaliyet göstermek amacıyla kuruluyorsa şirket ortakları ile imza yetkisine sahip ortak olmayan görevlilerin müflis konkordato ilan etmiş veya taksirli suçlar hariç olmak üzere zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan dolayı hüküm giymemiş olduklarını gösterir belge,

- Şirket nev'i değişikliği yoluyla kuruluyor ise, nev'i değiştiren şirketin özvarlığının tespitine ilişkin bilirkişi raporu ve mahkemenin bilirkişi atama kararı,

- Nev'i değiştiren şirketin kolektif veya komandit olması halinde şirket ortaklarının vadesi gelmiş vergi borçlarının bulunmadığına dair ilgili vergi dairesinden alınacak yazı,

- Kurulacak şirkete sermaye olarak konan her türlü hak, menkul ve gayrimenkul malların olması halinde bunların değerlerinin tespitine ilişkin bilirkişi raporu ve mahkeme bilirkişi atama kararı,

- Kurulacak şirkete menkul kıymetin sermaye olarak konulması halinde, bunun tespitine ilişkin bilirkişi raporu ve mahkeme bilirkişi atama kararı veya Yeminli Mali Müşavir raporu,

- Kurulacak şirkete yabancı ortaklarca yabancı ülkelerde kurulu bulunan şirketlerin menkul kıymetlerinin sermaye olarak konulması halinde menşe ülke mevzuatına göre değer tespitine yetkili makamların veya menşe ülke mahkemelerince tespit edilecek bilirkişilerin ya da uluslararası değerlendirme kuruluşlarınca düzenlenecek, Türk Konsoloslüğundan veya Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansı çerçevesinde hazırlanan "Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi" hükümlerine göre tasdik edilmiş belgenin aslı ve Türkçe tercümesi,

- Kurucular arasında yabancı uyruklu gerçek şahıs varsa pasaportun aslı ile ibraz edilmesi halinde fotokopisi veya noter tasdikli örneği, tüzel kişilerde ise ilgili Türk Konsolosluğundan veya Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansı çerçevesinde hazırlanan Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi hükümlerine göre tasdik edilmiş (apostil şerhini içeren) ve şirketin kayıtlı bulunduğu sanayi ve/veya ticaret odasınınca veya yetkili mahkemelerce tanzim edilmiş faaliyet belgesi aslı ve noter onaylı tercümesi,

- Aynı sermaye gayrimenkul ise, üzerinde takyidatın olmadığına dair ilgili tapu dairesinden nakil vasıtalarında, mülkiyeti muhafaza kaydının olmadığına dair ilgili trafik müdürlüğünden alınacak yazı,

- Kurulacak şirketin kurucuları arasında belediyeler ve diğer mahalli idareler ile bunların kurdukları birliklerin bulunması halinde bu kuruluşların iştirakine izin veren Bakanlar Kurulu Kararının bir örneği,

- 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu ile yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşları da yabancı yatırımcı tanımına dahil edilmiş olup, bu vatandaşlarımızın, anılan Kanun kapsamında yatırımda bulunabilmek için Ticaret Sicili Memuruna başvurması durumunda ilgili Ticaret Sicili Memurluğunca, bu vatandaşlarımızın çalışma veya ikamet izni belgesi,

- 3568 sayılı Yasaya göre ruhsat almış meslek mensuplarının düzenleyeceği raporların ekinde oda faaliyet belgesi,
dilekçeye eklenir.

-Merkezleri yurt dışında bulunan yabancı uyruklu, sermayesi paylara bölünmüş şirketlerin Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyet gösterebilmeleri için, 30.11.1914 tarihli Ecnebi Anonim ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Şirketler Hakkında Kanun hükümlerine göre, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğüne başvurmaları gerekmektedir.

Merkez şubesinin kuruluş tescili yapan yabancı uyruklu şirket tali şubelerinin kuruluşunu yapabilir. Bunun için Sanayi ve Ticaret Bakanlığında onaylı müzeyyel beyanname ve izin yazısı ile birlikte merkez şube, şube açılışı için karar almak durumundadır. Şube açılış kararında örneğin; Merkez Şube ünvanı: Wembley Tarım Gıda Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi - (merkezi Yunanistan) Türkiye İstanbul Merkez Şubesi; Tali Şube ünvanı: Wembley Tarım Gıda Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi-(merkezi Yunanistan) Türkiye İzmir Tali Şubesi, şubenin açık adresi şubeye ayrılan sermaye (sermaye miktarı belirtilmeli veya merkezden karşılanabilir ancak ayrılan sermaye merkez sermayesini geçmemeli), şubenin temsilcileri açıkça belirtilmesi gerekmektedir. (şirket müdürü şube müdürü olabilir fakat kararda açıkça şube müdürü belirtilmelidir.)

Karar ve diğer evrakların tescil ve ilanı ile şubeler tüzel kişilik kazanmaktadır. İlan metni ise TTSG’de ilan edilerek şube açılışının üçüncü kişilere duyurusu gerekmektedir.

3.1.3 Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, sermayesi paylara bölünen ve ortaklarından bir veya birkaçı şirket alacaklarına karşı bir kolektif şirket, diğerleri bir anonim şirket ortaklığı gibi mesul olan şirkettir. Sermaye, paylara bölünmeksizin sadece birden çok komanditeri iştirak nisbetlerini göstermek maksadıyla kısımlara ayrılmış bulunuyorsa adi komandit şirket hükümleri tatbik olunur. (TTK Md.475)

Komanditlerin gerek birbiri ile gerekse komanditerlerin heyet umumiyesi ve üçüncü şahıslarla olan hukuki münasebetleri ve bilhassa şirketi idare ve temsil vazife ve yetkileri ve şirketten çekilmeleri, komandit şirketlerdeki hükümlere tabiidir.

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket uygulamada sık rastlanılmayan bir şirket türüdür¹⁹⁷.

¹⁹⁷ Osman Altuğ, Hanifi Ayboğa. **Örneklendirilmiş Uygulamalı Şirket Kuruluşları**, Yasa Yayınları, İstanbul, 1992, s.37

3.1.3.1 Kuruluş

Şirket anasözleşmesi yazılı şekilde tanzim ve kurucularla komandite ortakların hepsi tarafından imza olunur. Hazırlanan anasözleşme noter tarafından tasdik edilir. TTK'nın 279. maddesinde geçen şirket anasözleşmesinde bulunması gereken hususlar yer almaktadır.

3.1.3.2 Kurucu Ortaklar

Şirket anasözleşmesinin tanzimine iştirak edenlerle şirkette paradan başka sermaye koyanların hepsi, kurucu sayılır. Kurucular beş kişiden az olamaz. Kuruculardan hiç olmazsa birinin komandite olması şarttır. Kurucu sıfatını haiz olan komanditerlerin malik oldukları sahip tutarının şirket anasözleşmesinde yazılması gerekmektedir.(TTK Md.479)

3.2 ŞİRKETLER HUKUKUNUN AVRUPA BİRLİĞİ MÜKTESEBATINA UYUMU

Toplumsal yaşamda oluşturulan değişik amaçlı kurumların yanında, sırf iktisadi amaçlı kurumlarında oluşturulduğu bilinen bir gerçektir. Bu kurumlardan sosyal amaçlı olanlara dernek veya vakıf denmesine karşılık iktisadi ve kar amaçlı olanlara şirket adı verilmektedir¹⁹⁸. Şirketler hukuk nazarında yaşayan bir varlıktır. Gelişirler, büyürler, tür değiştirirler, sermaye artırırlar. Böylece değişen ve gelişen piyasalara uyum sağlamaya çalışırlar.

Kişilerin iktisadi bir amaç ve gaye ile bir araya gelerek emek veya mallarını müşterek bir amaca ulaşmak üzere birleştirmeleri şirket (ortaklık) olarak tanımlanmaktadır¹⁹⁹. Bu tanımdan anlaşıldığı üzere tüm şirketlerde ortak olan bazı

¹⁹⁸ Şerafettin Şirin, **Ticaret Hukukunda Şirketler ve Özel Statülü Kurumlar**, Alfa Yayınları, İstanbul, 1992, s.1

¹⁹⁹ Orhan Çevik, Kenan Azık, **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, Türkiye Ticaret Odalar ve Borsalar Birliği Yayınları, 1971, S.5

unsurlar bulunmaktadır. Bunlar kişi, akit (sözleşme), sermaye, müşterek gaye ve eşit haklarda birleşme ve işbirliği yapma isteği olarak sınırlanabilir.²⁰⁰

Şirketleri pek çok açıdan sınıflandırmak mümkündür. Bunlar arasında en yaygın olarak kullanılan ayrımlar, tüzel kişiliğe şahıs veya sermaye şirketleri olmalarına göre, sermaye yapılarına göre ve ortak sorumluluklarına göre yapılanırlar. Türk Ticaret Kanunu'nun hükümleri göz önüne alındığında şirketler bakımından ağırlıklı olarak tüzel kişilik üzerine durulduğu görülmektedir. Bu çerçevede, adi şirketler tüzel kişiliği bulunmayan kolektif, komandit, sermayesi paylara bölünmüş komandit, limited ve anonim şirketler ise tüzel kişiliği bulunan sermaye şirketleri olarak sınıflandırılmaktadır.

Ticaret şirketlerinin tüzel kişilik kazanması için, kanunlarda belirtilen diğer şekil şartlarının yanı sıra şirket sözleşmelerinin ticaret siciline tescil edilmesi gerekmektedir. Tüzel kişiliği bulunmayan şirketlerde, bu tescil de zorunlu değildir.

Diğer taraftan, Avrupa birliği mevzuatında şirketlerin sınırlı ve sınırsız sorumlu şirketler olarak ayrıldığı göz önüne alındığında şirketlerin şahıs ve sermaye şirketleri olarak ayrılması da önem kazanmaktadır. Buna göre adi şirketler, kolektif şirketler ve komandit şirketler şahıs şirketleri; sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler, limited şirketler ve anonim şirketler ise sermaye şirketleri olarak sınıflandırılmaktadır.

Avrupa Birliğinde şahıs şirketleri ile sermaye şirketleri arasındaki en temel farklar şahıs şirketlerinde kural olarak her ortağın şirket yönetim ve temsil hakkı bulunmasına rağmen, sermaye şirketlerinde şirket yönetim, temsil denetiminin şirket organları tarafından yapılması ve şahıs şirketlerinde genellikle şirket borçlarından dolayı sorumluluk sınırsız ve müteselsil iken (komandit şirketlerde komanditer ortak hariç) sermaye şirketlerinde ortaklığın şirket borçlarından sorumluluğunun yükümlülüğü altına girildiği sermaye miktarı ile sorumlu olmasıdır²⁰¹.

²⁰⁰ Hulle, s.48

²⁰¹ Hulle, S.49

Avrupa Birliği ülkelerinde uygulamada yeknasaklık sağlanması için yönergeler uygulama birliği sağlarken, ülkeler bu yönergelere uygun olarak kendi iç hukuklarını uyumlaştırmaya çalışmışlardır. Türkiye’de ekonomik, teknolojik gelişmelere paralel olarak yayınlanan tebliğler ile düzenlemelere gidilmiştir. 17.06.2003 tarih ve 25141 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (İç Ticaret: 2003/3), 15 Mart 2007 tarih ve 26463 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ‘Anonim Ve Limited Şirketlerin Kuruluş Ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ’ (2007/1), 16 Nisan 2010 tarih 27554 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan ‘Merkezi Tüzel Kişilik (MTK) Bilgi Sisteminin Ticaret Sicili Memurluklarında Uygulanması Hakkında Tebliğ (İç Ticaret 2010/1) gelişen yenilenen piyasalar ile Avrupa Birliği’ne uyum için yapılan çalışmalardır.

3.2.1 Türk Ticaret Kanununda Yapılması Öngörülen Düzenlemeleri Gerekli Kılan Gerekçeler

TBMM de komisyonlardan geçerek Genel Kurul aşamasına kadar gelen, AB Şirketler Hukuku mevzuatının sermaye şirketlerine iliksin kısmına tam uyum sağlanması, Ticari hayatın ve ticari hayat aktörlerinin ihtiyacı olan hukuki alt yapının sağlanması, şirketlerimizin uluslararası rekabet gücünün artırılması amaçlanan Türk Ticaret Kanunu Tasarısının²⁰² görüşülmesi Cumhurbaşkanlığı seçimi süreci sonucu Genel Seçimlerin erkene alınmasıyla Genel Kurul gündeminden çıkartılarak yasallaştırılması gecikmiştir. 2007-2008 yasama döneminde (01.10.2007-30.09.2008) yasallaştırılması ilgili AB mevzuatınca öngörülen yasa tasarısı Türk ticari hayatına devrim getirmekte hatta birtakım konularda gelişmiş ülkelerin sahip olduğu düzenlemelerden daha yenilikçi kavramlar taşımakta ve yaklaşımlar getirmektedir.

²⁰² Tasarı metni için;

http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=59539 (30.07.2010)

1 Ocak 1957 tarihinden beri yürürlükte olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ,Prof. Dr. Ernst E. Hirsch tarafından kaleme alınmış ve elli yılı aşkın bir süreden beri uygulanmaktadır. Türk hukukuna ve Türk ticaret hayatına büyük hizmetlerde bulunan 6762 sayılı “Türk Ticaret Kanunu” şüphesiz o zamanın en iyi ticaret kanunları emsal alınmak ve çağın ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak hazırlanmıştı.

Kanunlar, kaleme alınıp yürürlüğe girdikleri zamanın sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarına göre düzenlenir. Bir kanun ne kadar mükemmel hazırlanırsa hazırlansın, daima değişen, gelişen ve yeni hükümlere ihtiyaç gösteren sosyal hayata ilişkin taleplerin gerisinde kalmaya mahkûmdur.

Bu nedenle, yürürlüğe girdiği tarihten bu yana geçen elli yılı aşkın bir süre içinde, değişen ve gelişen ihtiyaçlar karşısında, Türk Ticaret Kanununda zaman zaman bazı değişiklikler yapılmıştır.

Son zamanlarda sıklıkla söylenen “Dünyanın küçük bir köy haline geldiği” sözü belki de en çok ticarî hayat için geçerlidir. Günümüzde insanlar birbirlerini hiç görmeden ve hatta seslerini bile duymadan alışveriş yapabilmekte, mallarını sigorta ettirebilmekte ve bir ülkeden diğer ülkeye o malları naklettirebilmektedirler.

Dünyadaki gelişme ve değişmelerin yanı sıra, ülkemizin Avrupa Birliğine giden süreçte aday ülke, 3 Ekim 2005 tarihinde tam üyelik için müzakerelere başlamış olması, başta temel kanunlar olmak üzere, tüm mevzuatın Avrupa Birliği müktesebatı ile uyumlu hâle getirilmesini Ülkemiz bakımından zorunlu kılmaktadır.

Yeni bir Türk Ticaret Kanunu yapılmasının bunun dışında tüketicinin korunması, halk pay sahipliğinin ve demokrasisinin gelişmesi, elektronik ortamda hukukî işlem kurmanın yaygınlık kazanması, çevre ve deniz kirliliklerinin taşıyıcının sorumluluğunu etkilemesi ve bir tüketici olarak sigortalının özel olarak korunması gibi çok özel sebepleri vardır. Elli yıllık uygulamasında 6762 sayılı Kanun pek az değiştirilmiş, hiçbir değişiklik reform niteliği taşımamıştır. Oysa katılmayı hedeflediğimiz AB'de her üye ülkenin kanunu en az elli defa değiştirilmiştir. Bu

değişikliklerin birçoğu reform düzeyindedir. Bu sebepler yasa tasarısının genel gerekçede ayrıntılı bir şekilde açıklanmış, Avrupa'da Avrupa Birliği üyeleri başta olmak üzere çeşitli ülkelerde, 6762 sayılı Kanunun kapsamına giren konularda yapılan ve reform niteliği taşıyan değişiklikler açıklanmış ve reform konuları gösterilmiştir²⁰³.

3.2.2 Türk Ticaret Kanun Tasarısından Sermaye Şirketlerinin Kuruluşu Hakkındaki Beklentiler

TBMM 1. sırada ve temel kanun olarak görüşülmesi kabul edilen ticaret kanunu, 6 kitap ve 1535 maddeden oluşmaktadır. Türk Ticaret Kanun Tasarısı, mevcut kanunda bulunan ancak uygulanmamakta olan tedrici kuruluşu kaldırmıştır. Ayrıca anonim (“AŞ”) ve limited şirketin (“LŞ”) tek pay sahiple ve tek ortakla kurulması imkanı tanımıştır.

Şirketin ve sermayenin korunması ilkesinin gereği olarak şeffaflığı sağlayıcı bir kurucular beyanı alınması zorunluluğu getirilmiştir. Beyanda, aynı sermaye konuluyor, bir ayın ya da işletme devralınıyorsa, bunlara verilecek karşılığın uygunluğuna, bu tür sermayenin ve devralmanın yararlarına, şirkete getireceği katkılara ilişkin belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeli açıklamalar yer alır. Ayrıca varsa kuruculara tanınan menfaatler yine gerekçeleriyle beyanda açıklanır.

Tasarıda AŞ'nin kuruluşu aşamasına ilişkin olarak getirilen yeni ve uluslararası standartlara dayanan bir denetim mekanizması yer almaktadır. Bu çerçevede, şirketlerin kuruluşunda yerine getirilmesi gereken şartlardan biri de işlem denetçisi raporunun alınmasıdır.

Halka açık kurulma ile ilgili olarak Tasarı basit, sade, uygulanabilir ve özgün bir sistem getirmiştir. Paylarını halka arz etmek amacıyla taahhüt eden gerçek veya tüzel kişi, sadece taahhülle yetinir ve payların bedellerinin dörtte birini yatırmak zorunda değildir. Söz konusu paylar, halka taahhüt bedeli ile veya primli olarak arz

²⁰³ **Türk Ticaret Kanununda Yapılması Öngörülen Düzenlemeleri Gerekli Kılan Gerekçeler**
http://www.tosyovbursa.org/v2/makale_oku.php?id=36 (10.07.2010)

edilebilir, halktan elde edilen paranın, payın itibari değerine isabet eden kısmı şirkete ödenir, aradaki fark taahhüt edene ait olur. Satın alınmayan payların tamamı taahhüt edenin üstünde kalır. Taahhüt eden bunların dörtte birini hemen ödemek zorundadır. Halka arz, Sermaye Piyasası Kurulu (“SPK”) tebliğlerine göre yapılır.

Taslağın getirdiği önemli yeniliklerden biri tek pay sahipli AŞ ve tek ortaklı LŞ'dir. Bilindiği gibi mevcut düzenleme ile anonim şirketlerin en az beş, limited şirketlerin ise en az iki ortakla kurulabilecekleri öngörülmüştür. Tek kişi şirketi özellikle Avrupa ülkelerinde çok yaygın olduğu için yabancıların Türkiye'deki doğrudan yatırımlarını tek pay sahibi ve ortak olarak bizzat kurmalarına da kapı açılmıştır²⁰⁴.

Yeni Türk Ticaret Kanunu şeffaflaşmaya büyük önem vermekte ve her şirketin, kendi web sitesi olmasını zorunlu tutmaktadır. Web sitesi üzerinden şirketin adresini, iletişim bilgilerini, hissedarlarını ve mali tablolarını ilan edilmesini zorunlu kılmaktadır²⁰⁵.

3.2.3 Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi

Yüksek Planlama Kurulunun 12.07.2006 tarih ve 2006/38/ sayılı kararı ile 28.07.2006 tarih ve 26242 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, “Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı”nda 56 No’lu eylem olarak yer alan “Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi” oluşturulması projesinin sorumluluğu Sanayi ve Ticaret Bakanlığına verilmiştir. İç Ticaret 2010/1 sayılı Merkezi Tüzel Kişilik (MTK) Bilgi Sisteminin Ticaret Sicili Memurluklarında Uygulanması Hakkında Tebliğ²⁰⁶ 16 Nisan 2010 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

²⁰⁴ Gelmekte Olan Türk Ticaret Kanunu, http://www.pwc.com/tr_tr/tr/assets/ins-sol/publ/ttk10soru.pdf (14.08.2010)

²⁰⁵ Hüseyin Amanet, Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun getirdiği Yenilikler, http://suadiyedenetim.com.tr/mesleki_makaleler/huseyin-amanet-1.pdf (14.08.2010)

²⁰⁶ 16 Nisan 2010 gün 27554 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan tebliğ <http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2010/04/20100416-3.htm> (18.04.2010)

3.2.3.1 MTK Projesinin Amacı

Kamu kurumlarının tüzel kişiliklerle ilgili ihtiyacı olan bilginin tek noktadan sunulması, sisteme dahil kişiliklere ait bilginin vergi numarası ile bir sistemde birleştirilmesi sağlanacak, sistemde tutulan şirket bilgileri uluslararası standartlara uyumlu hale getirilmesidir. Ayrıca, sistemde yer alan bilgilerin, kişisel bilgilerin mahremiyeti ve AB müktesebatı çerçevesinde belirlenecek kurallara göre özel sektör kuruluşlarıyla paylaşımı gerçekleştirilecektir.

Türkiye'de dört veri tabanı vardır. Kimlik bilgilerinin olduğu “Kimlik Paylaşım Sistemi (MERNİS), adres bilgilerinin tutulduğu “Ulusal Adres Paylaşım Sistemi (UAPS)”, Tapu ve kadastro bilgilerinin kayıtlı olduğu “Tapu Kayıt Bilgi Sistemi (TAKBİS)” ve tüzel kişiliklerinin kayıtlı olduğu “Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi (MTK)”. Bu veri tabanlarının tamamlanması ile üzerine e-Devlet uygulamalarının daha hızlı yapılabileceği kesindir²⁰⁷.

3.2.3.2 MTK Bilgi Paylaşımı

MTK projesi ile birlikte tüm tüzel kişilikler ortak bir yapıyı kullanarak tüm kamu kurumlarından online hizmet almaya başlayabilecektir. TC kimlik numarası kullanarak vatandaşlar artık bankacılıktan diğer tüm kamu işlemlerine kadar online işlem yapabilmektedirler. MTK numarası yaygınlaştığında tüzel kişilikler birçok online hizmetten yararlanacaklardır.

Uygulama ile verilecek hizmetler kapsamında kurumlar arası entegrasyon çalışmaları hız kazanacaktır. Bu projenin uygulamaya alınması ile ortak kullanıma açılması, kurumların mevcut standart dışı yapıyı bir kenara bırakarak MTK numarası üzerinden işlem yapar hale gelmeleri ile dönüşüm sürecindeki süreç sahipliği sıkıntısı ortadan kalkmış olacaktır²⁰⁸.

²⁰⁷ <http://www.icticaret.gov.tr/Default.aspx?tabid=317> (28.07.2010)

²⁰⁸ <http://www.icticaret.gov.tr/Default.aspx?tabid=318> (28.07.2010)

3.2.3.3 MTK Projesi Hedefi

1. Kurumların, tüzel kişilikler ile ilgili yürüttükleri hizmetlerde MTK numarası ile işlem yapar hale gelmeleri sonucunda şirketlerle ilgili ihtiyaç duydukları bilgilere de güvenli, hızlı ve kolay ulaşabilmesi.

2. Vatandaşların Kamu kurumları ile ilgili iş ve işlemlerinde ihtiyaç duyulan bilgilere sistem üzerinden güncel olarak ulaşılabilmesi.

3. AB Şirketler Hukukunun uygulanmasında önemli bir rol oynayan Ticaret Sicil Teşkilatları bakımından da ülkemizde uygun altyapı oluşturulması. Avrupa Birliğinin 68/151/EEC, 2003/58/EC ve 89/666/EEC sayılı şirketler hukuku yönergeleri uyarınca, ticaret sicili kayıtlarının merkezi olarak tutulması ve üye ülkelerde 1 Ocak 2007 tarihine kadar sicil kayıtlarının elektronik ortama alınması gerekmektedir. Bu çerçevede, İlan edilmesi gereken ticaret sicil bilgilerinin elektronik ortamda derlenebilmesi ve üçüncü kişilerin de aleni olan bu bilgilere elektronik ortamda erişebilmelerine imkân sağlanması gerekmektedir. MTK Bilgi Sistemi ile ticaret sicil bilgileri merkezi bir yapıya kavuşmuş ve elektronik ortamda erişilebilir hale getirilmiş olacaktır.

3.2.3.4 Projeden Beklenen Faydalar

Yeni şirket kurulumu, bilgi güncelleme, şirket birleştirme, unvan değişikliği, iflas başvuruları ve genel kurul bildirimini çevrimiçi yapılabilecek, onaylanabilecek ve arşivlenebilecektir. İşe başlama, kapama gibi süreçlerin hızlandırılarak bürokrasinin azaltılması sağlanacaktır.

Çeşitli lisans başvuruları, mali destek ve teşvik başvuruları, çalışan SGK kayıtları, vergi beyan ve ödemeleri, v.b. işlemler çevrimiçi yapılabilecek, onaylanacak ve arşivlenecektir. Elektronik ortamda azalan bürokrasiyle birlikte yabancı yatırımcılar için de kolaylık sağlanmış olacaktır. Ülkemizde şirketlerin yaşam süreçleri içinde faaliyetlerini sürdürebilmeleri amacıyla çeşitli kamu kurum ve

kuruluşlarından aldıkları veya almaları muhtemel tescil, izin, patent ve belge işlemleri de kapsama dâhil edilecektir.

Tüm kurumların, tüzel kişilikler ile ilgili iş ve işlemlerinin tek noktadan yapabilmelerini sağlanacaktır. Kamu hizmetlerinin 7/24 esası ile vatandaşa internet üzerinden hizmet götürebilmesi ile; hizmette farklılık, hızlilik ve vatandaşın daha az maliyetle işinin görülmesi sağlanmış olacaktır. Vatandaşlarımız işlerinin çözümü için kamu kurumlarına gitmeyecek, beklemeyecek, işlemini hızlı ve güvenli bir şekilde internet üzerinden yapacaktır²⁰⁹.

3.3 ŞİRKETLER HUKUKU ALANINDA TÜRK MEVZUATI İLE AB MEVZUATININ KARŞILAŞTIRILMASI

Helsinki Zirvesi'nin ardından 19 Mart 2001 tarihinde hazırlanarak Avrupa Komisyonu'na sunulan Avrupa Birliği Müktesebatı'nın üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı, Şirketler Hukuku alanındaki Türk ve Avrupa birliği Mevzuatlarını kapsamlı bir şekilde karşılaştırmakta, uyum gereklilik ve çalışmalar detaylı bir mevcut durum tablosu ortaya koymakta ve yapılması gereken mevzuat değişikliklerini ele almaktadır.

Ulusal Program, öncelikle bu alandaki mevcut durumu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede Kıta Avrupası hukuk sistemini benimsemiş bulunan Türkiye'nin şirketler hukuku mevzuatı bakımından AB mevzuatı ile paralellik arz etmekte olduğu vurgulanmıştır²¹⁰.

Türk hukukunda, ticaret şirketleri için 'Sınırlı Sayı ve Tipe Bağlılık (Numerus Clauses)' ilkesi geçerlidir. Bu çerçevede Türk Ticaret Kanununda beş tür ticaret şirketi sayılmış ve düzenlenmiştir. Bunlar Kollektif, Komandit, Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket, limited şirket ve Anonim şirkettir. Bu şirket türlerinin ortak özelliği, kendilerini kuran kişilerden ayrı, bağımsız bir hukuki (Tüzel) kişiliğe sahip olmalarıdır. Bunlardan anonim ve limited şirketler; şirketin

²⁰⁹ <http://www.icticaret.gov.tr/Default.aspx?tabid=319> (28.07.2010)

²¹⁰ Hulle, s.94

sermayesinin, şirketin ortaklarından daha önemli olduğu sermaye şirketleridir ve bu şirketlerin ortaklarının sorumluluğu, kayıtlı sermayeleri ile sınırlıdır.

Şirket işlerinde şeffaflık ilkesinin temin edilmesi amacıyla çıkartılan 68/151/EEC sayılı Birinci Konsey Yönergesinin düzenlediği konularla ilgili olarak Türk Mevzuatında, Türk Ticaret Kanunu, Ticaret Sicili Nizamnamesi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanun Hükümleri uygulanmaktadır. Bu hükümler genel olarak yönerge hükümleri ile uyumludur. Özellikle anonim şirketler açısından hemen hemen tam bir uyum gözlenmektedir. Bununla beraber, bazı şekli değişikliklerin de yapılması gerekmektedir. Türk Ticaret Kanununda birinci konsey yönergisinin aksine, anonim şirketin organlarının eylem ve işlemleri, bu eylem ve işlemler eğer şirket amaçları içinde şirket bakımından bağlayıcı bulunurken, AB mevzuatına göre bu eylem işlemler şirket amaçları arasında yer almazsa bile şirket organlarının eylem ve işlemlerinin şirket bakımından bağlayıcı olması öngörülmektedir.

Kuruluş ve daha sonraki tadillerin tecil ve ilan ile ilgili yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda Türk Mevzuatında gerekli ceza ve özel hukuki yaptırımlar bulunmaktadır. Genel hatlarıyla bu yaptırımlar; hapis, para cezası, ticaret ve sanayi odası üyeliğinden çıkarılmadır.

Halka açık sınırlı sorumlu şirketlerin kuruluşu, sermayelerinin korunmaları ve değiştirilmesine ilişkin olarak ortakların ve üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunması amacıyla çıkarılan 77/91/EEC sayılı İkinci Konsey Yönergesi hükümlerinin Türk Mevzuatındaki karşılığı 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve 4389 Sayılı Bankalar Kanununda yer almaktadır. Türk Mevzuatı ile bu yönerge karşılaştırıldığında konunun Türk Hukukunda da yeterli bir şekilde düzenlenmiş olduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye’de anonim şirketlerin kurulması için gerekli olan asgari sermaye miktarını AB’de ki 25.000-Euro’luk alt sınıra yükseltilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması çalışmaları sürmektedir. Ayrıca, hisse senetleri açısından

ikinci konsey yönergesi Türk Ticaret Kanunu'na kıyasla daha ayrıntılı hükümler içermektedir. Sonuç olarak 77/91/EEC no'lu yönerge bakımından ilgili Türk Mevzuatında bazı değişiklikler yapılması gerekli olmakla birlikte, büyük ölçüde uyumlu olduğu da söylenebilir.

Bazı şirket türlerinin başka bir üye devlete açılan şubelerinin kuruluş tescil ve ilan şartlarına dair 89/666/EEC sayılı Onbirinci Konsey Yönergesi hükümleri ile Türk Mevzuatının karşılaştırılması sonucunda, Türk Mevzuatında yer alan ulusal ticari şirketlerin kuruluş tescil ve ilanı hakkındaki hükümlerin yabancı şirketlerin Türkiye'de açılan şubelerine de uygulanabileceği ve alacaklılar ile şirket ortaklarını korumak açısından şirketin menşe ülkesi temeline dayalı herhangi bir düzenleme mevcut bulunmadığı ortaya çıkmaktadır. Esas itibarıyla bu konudaki Türk Mevzuatı, yönergenin tüm hükümlerini kapsamaktadır. Dolayısıyla bu yönerge bakımından Türk Mevzuatı ile AB Mevzuatı uyumlu görünmektedir. Bununla birlikte şirketin kuruluş kaydı, kayıt numarasına ilişkin hükümler açısından AB mevzuatına uygun düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Yönerge, Türk Mevzuatına göre daha kapsamlı ve detaylı hükümler içermektedir.

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde Türk Hukukundaki kuruluş ile anonim ve limited şirketlere ilişkin kuruluş mevzuatı Avrupa Birliği mevzuatı ile büyük ölçüde uyumludur²¹¹. Şirketler konusundaki Türk Mevzuatının AB yönergeleri ile genel olarak uyumlu olmasının temel nedeni Türk Mevzuatının Kıta Avrupası hukuk sistemi örnek alınarak hazırlanmış olmasıdır.

Bununla birlikte bazı konular bakımından Türk Mevzuatından kısmi değişikliklere ihtiyaç vardır. AB yönergeleri ile Türk Mevzuatı karşılaştırıldığında tespit edilen bazı eksikliklerin giderilmesi ve uyumun sağlanması amacıyla Adalet Bakanlığı'nın koordinatörlünde çalışan özel bir komisyon, ilgili bütün AB yönergeleri dikkate almak suretiyle yeni bir Türk Ticaret Kanunu Tasarısı hazırlanmıştır. Şirketler Hukukuna ilişkin uyum çalışmaları bu Komisyon bünyesinde yürütülmektedir. Bu kapsamda 50 üyeli 6 çalışma grubu oluşturulmuştur.

²¹¹ Hulle, s.97

Şirketler hukuku ve şirket hesapları alanındaki AB mevzuatı ile bunlara karşılık gelen Türk mevzuatına toplu halde bakılacak olursa, Ulusal Programda yer alan aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2: AB Şirketler Hukuku Ve Şirketler Hukuku Mevzuatına Karşılık Gelen Türk Mevzuatı

AB ŞİRKETLER HUKUKU VE ŞİRKETLER HUKUKU MEVZUATINA KARŞILIK GELEN TÜRK MEVZUATI	
AB DİREKTİFİ	TÜRK MEVZUATI
68/151/EEC	Türk Ticaret Kanunu ²¹² , Ticaret Sicil Nizamnamesi Ticaret Sicil Tüzüğü
77/91/EEC	Türk Ticaret Kanunu 559 Sayılı Türk Ticaret Kanununun Değiştirilmesi Hakkındaki KHK Sermaye Piyasası Kanunu Bankalar Kanunu
78/855/EEC	Türk Ticaret Kanunu Borçlar Kanunu Sigorta Murakabe Kanunu
82/891/EEC	Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkındaki Tebliğ, Birleşme İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği ²¹³
89/666/EEC	Türk Ticaret Kanunu Ticaret Sicil Nizamnamesi Ticaret Sicil Tüzüğü Bankalar Kanunu
89/667/EEC	Yürürlükte Mukabil Türk Mevzuatı bulunmamaktadır.
90/434/EEC	Şirket Vergileri Kanunu No.5422
90/435/EEC	Şirket Vergileri Kanunu No.5422
78/660/EEC	Türk Ticaret Kanunu Vergi Usul Kanunu Sermaye Piyasası Kanunu Sermaye Piyasası Kurulu Tebliği

Kaynak: HULLE V.K, S.98

²¹² Kanun Numarası: **6762**. Kabul Tarihi: 29/06/1956 www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/997.html (21.07.2010)

²¹³ 14/7/2003 tarihli ve 25168 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Türk Hukukunda, tüm ticaret şirketleri için temel öneme sahip gerekli bilgiler Sanayi ve Ticaret Odaları tarafından tutulan ve kamuya açık olan sicile kaydedilmektedir. Tüm sermaye şirketleri ile diğer şirketler kuruluş tescili ve sonrasında yaptıkları tüm değişiklikleri Ticaret Sicil Tüzüğü'nün emrettiği şekilde üçüncü kişilere duyurulmak üzere Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde (TTSG) yayınlamaya mecburdur.

Ticaret Sicil Tüzüğü²¹⁴, nün 1. Maddesine göre; 'Ticaret ve sanayi odası veya ticaret odası bulunan yerlerde bir ticaret sicili memurluğu kurulur. Oda olmayan veya yeterli teşkilatı bulunmayan odaların olduğu yerlerde ticaret sicili işleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca tespit edilecek o il dahilindeki yeterli teşkilata sahip odalardan birinin ticaret sicili memurluğu tarafından yürütülür. Ancak, birden fazla il ya da ilçenin ticaret sicili işlemlerinin yürütüldüğü odalarda her ilçenin sicili ayrı tutulur. Büyükşehir statüsünü kazanmış illerin metropol ilçeleri için ayrı sicil tutulmaz.

Ticaret sicili memurluğu kurulmasını talep eden odaların yeterli teşkilata sahip bulunup bulunmadıkları Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca yaptırılan inceleme sonucuna göre tespit edilir. İncelemede, odanın üye sayısı, gelir durumu, odada çalışan personelin sayı ve nitelik yönünden yeterlilikleri, odanın kurulu bulunduğu il ya da ilçenin çevresindeki ticaret sicili memurluklarına olan uzaklığı ile yerel yönetim ve yargı birimlerinin kurulu olup olmadığı dikkate alınır.

Ticaret sicili memurluklarının görev alanı odaların kuruldukları il ya da ilçe ile sınırlıdır. Ancak, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ticaret sicili memurluklarının görev alanlarını oda olmayan ya da olup da yeterli teşkilatı olmayan il ve ilçeleri de içine alacak biçimde genişletebilir' demektedir.

Ticaret Sicil Tüzüğü'nün 84. Maddesine göre şirketler ile ilgili tüm bilgiler kağıt yerine elektronik ortamda tutulabilmektedir. Bu çerçevede İstanbul, İzmir, Mersin, Kocaeli illerinde şirketlerin sicil bilgileri elektronik ortamda tutulmaktadır.

²¹⁴ Bakanlar Kurulu'nun 2.2.1957 tarih, 8604 sayılı Kararı ile Yürürlüğe konulmuştur. 98-11548 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile değiştirilmiş ve 28.8.1998 tarih 23447 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır

3.4 İLERLEME RAPORLARINDA ŞİRKETLER HUKUKU FASILLARINDA SON ÜÇ YILIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Avrupa Birliğine tam üyelik yolunda aday bir ülke olarak, Türkiye'nin katılım süreci çerçevesinde ulusal yasal düzenlemelerini AB müktesebatına uyumlaştırması gerekmektedir. Türkiye için dana önce 31 başlık olan müzakere başlıklarının bazı alt başlıkları ana başlık haline getirilmiş olup AB ile katılım müzakereleri 35 başlık altında yürütülecektir. Daha önceki uygulamada AB aday ülkeleri ile yapılan müzakerelerde Şirketler Hukuku başlığı altında yer alan kamu alımları ve fikri mülkiyet hakları alt başlıkları, Türkiye ile yapılacak müzakereler kapsamında ana müzakere başlıkları halini almıştır.

Sivil toplum örgütlerinin de katılımıyla, Katılım sürecine dahil olan Türkiye'deki tüm ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanan 'Türkiye'nin AB Müktesebatına Uyum Programı (2007-2013)' 2007 yılı Nisan ayında kamuoyuna açıklanmıştır. Söz konusu belge AB müktesebatına uyum amacıyla 2013 yılına kadar yapılacak gerekli reformlar ve yasal çalışmalar için kılavuz niteliğinde kapsayıcı bir yol haritası sunmaktadır. Program 33 müzakere fasıl başlığı temelinde yapılandırılmıştır. Program AB müktesebatına karşılık gelen yasal düzenlemeleri de işaret etmektedir. Bu doğrultuda, aşağıda yer alan Uyum Tablosu ise söz konusu yol haritası içerisinde, şirketler hukuku müktesebatının benimsenmesi için öngörülen zaman çerçevesini kapsamaktadır²¹⁵.

3.4.1 2007 İlerleme Raporu Şirketler Hukuku Fası

Şirketler hukuku alanında sınırlı ilerleme gerçekleşmiştir. Bu fasıldaki müzakerelerin ilerlemesinde anahtar öge olan Türk Ticaret Yasası'nın kabul edilmesinde hiçbir ilerleme olmamıştır. Ticaret Odaları tarafından sürdürülen şirket tescilleri müktesebat tarafından gerekli kılınan teknik altyapıya sahip değildir.

²¹⁵ Cps S.39

Sonuç; Bu fasılda sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Genel olarak, uyum sınırlı kalmıştır. Müktesebat ile uyumu ciddi biçimde ilerletmeyi amaçlayan Yeni Türk Ticaret Yasası, henüz kabul edilmemiştir²¹⁶.

3.4.2 2008 İlerleme Raporu Şirketler Hukuku Faslı

Şirketler hukuku alanında önemli bir gelişme kaydedilmemiştir. Türk Ticaret Kanunu (TTK) ve TTK'nun yürürlüğe girmesi ve uygulanması hakkındaki kanun henüz kabul edilmemiştir. TTK'nun bazı hükümleri müktesebatla bütünüyle uyumlu olmamakla birlikte, bu iki kanunun kabul edilmesi, bu fasılda önemli bir adımı oluşturacaktır. Şirketlerin, Ticaret Odaları'nın siciline elektronik ortamda tescil işlemi yapılamamaktadır. Elektronik bir veritabanının kurulması ve temel şirket bilgilerine çevrimiçi olarak erişim, TTK'nun kabul edilmesine bağlıdır. TTK'nın kabulü, limited şirketlerin iç birleşmelerini ve bölünmelerini, kamuya açılmış şirketlerin hissedarlarının belirli haklarının kullanımı ve devralma ihalelerini de ilgilendiren Sermaye Piyasaları Kanunu dahil olmak üzere muhtelif diğer kanunların değiştirilmesini de tetikleyecektir.

Sonuç; Söz konusu dönemde kayda değer bir ilerleme olmamıştır. Genel olarak, uyum orta düzeydedir. Müktesebata uyumu geliştirmek ve bu alandaki diğer yasalara uyum sürecini tetiklemek üzere hazırlanan yeni TTK kabul edilmemiştir²¹⁷.

3.4.3 2009 İlerleme Raporu Şirketler Hukuku Faslı

Şirketler hukuku alanında çok sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Türk Ticaret Kanunu (TTK) Tasarısı ve Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun Tasarısı üç yılı aşkın bir süredir TBMM gündemindedir. TTK Tasarısı yasalasmadan şirket bilgilerinin elektronik ortamda açıklanması veya bu

²¹⁶ 2007 yılı Türkiye İlerleme Raporu S.38
http://digm.meb.gov.tr/uaorgutler/AB/AB%20BELGELER/ilerleme_raporu_2007_TUR.pdf
(01.06.2010)

²¹⁷ 2008 Yılı İlerleme Raporu S. 44
http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2008.pdf (01.06.2010)

bilgilere elektronik ortamda ulaşılması ya da şirketlerin elektronik ortamda kaydedilmeleri m¼mk¼n değildir. Halka açık sınırlı sorumlu şirketlerin birleşme ve b¼l¼nmelerine, kamuya açık şirketlerin hissedarlarının belirli haklarının kullanımına ve pay alım tekliflerine ilişkin olarak Sermaye Piyasası Kanununda yapılacak değişiklikler de dâhil olmak üzere, bu alandaki muhtelif kanun taslaklarının kabul¼ TTK'nın y¼r¼rl¼ęe girmesine bağlıdır.

Sonuç; Rapor d¼neminde kayda değer ilerleme olmamıştır. Yeni TTK hen¼z kabul edilmemiřtir²¹⁸.

²¹⁸ 2009 Yılı T¼rkiye İlerleme Raporu S. 46
http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2009.pdf (01.06.2010)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Avrupa Toplulukları'nın yöneldiği ekonomik ve siyasal bütünleşme hukuki bütünleşmeyi de birlikte getirmiştir. Birliğin nihai hedefi gelecekte siyasi birlik oluşturmak olmasına rağmen, bütünleşme hareketi mümkün olandan, yani ekonomik alandan başlatılmıştır. Ekonomik entegrasyon, entegrasyonun derecesine göre, ülkeler arasında farklı hukukların uyumlaştırılması zorunluluğunu da birlikte getirmiştir. Entegrasyon derecesi arttıkça hukuki uyumlaştırma da buna paralel artmıştır. AB üyesi ülkeler hukukları arasındaki farklar ekonomik ilişkilerin güvenli ve istikrarlı olarak gerçekleşmesini engelleyeceğinden mevzuatların uyumlaştırılması yoluna gidilmiştir.

Avrupa Topluluğu kurulduğunda, şirketlerle ilgili hükümler üye devlet arasında önemli ölçüde farklılıklar göstermekteydi. Bu farklılıklar, bir iç pazarın geliştirilmesine engel teşkil etmiş ve hissedarlar, şirket çalışanları şirkete kredi sağlayan kurumlar ve üçüncü kişilerin menfaatlerinin eşdeğer ölçüde korunmasına imkân vermemiştir. Bu sebeple AB düzeyinde uyumlaştırmaya gidilmek Topluluk çapında eşit koruma sağlamak için gerekli görülmüştür.

Günümüz dünyasında ekonomik faaliyetlerin sınırları aşmıştır. Yapılan uluslararası antlaşmalar, teknolojiye meydana gelen değişim, ülkelerin toplumsal, kamusal, ticari ve sınai yaşamını düzenleyen hukuk kurallarını yeniden şekillendirilmesi gereğini ortaya çıkarmıştır. Avrupa Birliği süreci, Dünya Ticaret Örgütü'nün kurulması, Bilişim teknolojilerinde meydana gelen olağanüstü değişimler, bölgesel ve küresel diğer gelişmelerin ülkelerin sosyal, toplumsal, kamusal, ticari ve sınai yaşantılarını derinden etkilemiştir.

Üye Devlet ekonomilerinin geliştirilmesi için tek pazarın kurulması, ortak politikalar oluşturulması, rekabetinin güçlendirilmesi, teknolojik araştırma ve geliştirmenin iyileştirilmesi, ulaşım ağlarının kurulması v.b. faaliyetler ATA'da öngörülmüş, ancak Üye Devletlerin hukuki düzenlemelerindeki farklılıklarının, söz konusu amaçların önünde bir engel teşkil etmektedir. Bu çerçevede 1960'ların

başından itibaren Üye Devletler ulusal mevzuatların uyumlaştırılmasına ilişkin çalışmalarda, son derece istekli davranarak çalışmaya başlamıştır. Şirketler Hukuku alanında Üye Devletlerin Kanunlarının uyumlaştırılması yönünde atılan adımların temelinde Üye Devletlerin, özellikle hissedarlar, şirket çalışanları, şirkete kredi sağlayan kurumlar ve üçüncü kişiler ile ilgili hükümlerin önemli ölçüde farklı olması ve bu farklılıkların iç pazarın gelişmesine engel oluşturması sebepleri bulunmaktadır.

Avrupa Birliği, şirketler hukuku alanındaki uyum çalışmalarında topluluk hukukunun ikincil kaynaklarından olan yönergeleri kullanmayı tercih etmiştir. Söz konusu yönergelerde süreler ve nihai hedefler belirlenmekte; üye devletler bu hedefe ulaşmak için seçecekleri usullerde serbest bırakılmaktadır. Topluluk Hukukunda, Şirketler Hukuku alanı Yönerge şeklinde yapılan düzenlemeler ile Üye Devletlerin farklı hukuki sistemlerinin uyumlaştırılmasına çalışmış ve bu düzenlemelerde Topluluk Hukukun bu alandaki temel taşlarını oluşturmuştur. Bu alandaki çalışmalar hâlihazırda devam etmekte, çıkarılan Yönergelerde değişiklikler yapılmakta sonuç olarak ise bu alan dinamizmini korumaya devam etmektedir.

Yönergeler ile yapılan bu değişiklikler üye devletlerin milli hukuklarından bağımsız özelliği vardır ve bu yönergelerde konulan hedeflere ulaşılması için milli hukuklara atıf yapılmamıştır. Ancak milli hukuklardan bağımsız niteliği bulunan Topluluk Hukuku kapsamındaki Yönergeleri çıkarmak ve bunlarda gereken değişiklikleri yapabilmek uzun zaman almaktadır örneğin 13. Yönergenin çıkarılması 14 yıl almıştır. Üye devletler için bağlayıcı nitelikte olan yönergeleri üye ülkeler şirketler hukuku alanındaki AB yasal düzenlemelerini öngörülen zaman dilimleri içerisinde iç hukukuna aktarmakla yükümlüdürler.

Ortak pazarın kurulması ticaret şirketleri bakımından bir takım ekonomik meselelerin doğmasına sebep olmuştur. Üye devletlerden birinin ulusal hukukuna göre kurulan bir şirket faaliyetlerini öteki üye devletlere de genişletmek mecburiyetinde kalmakta, bu durum ise, şirketleri çok daha geniş bir pazar karşısına çıkarmakta ve rekabetin hızlanmasına neden olmaktadır. Şirketlerin faaliyet alanlarını genişletmek sermaye ihtiyacını doğurmakta, şirketlerin faaliyetlerinin

Ortak Pazar içinde yayılmasından doğan bu sorunların çözümlenebilmesi için bir takım tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bunlar, Üye devletlerden birinde kurulmuş olan şirketler, diğer üye devletler mevzuatınca da tanınması, Üye devletlerden birinde kurulmuş olan şirketler, hukuki şahsiyetlerinde bir değişiklik yapılmaksızın, ikametgahlarını öteki üye devletlerden birine kolayca nakledebilmelidirler, Üye devletlerin birinde bir ikametgahı olan bir işletme, hukuki ve mali bir engelle karşılaşmaksızın, öteki üye devletlerde bir şube tesis edebiliyor olmalarıdır.

Üye devletlerden birinin hukuki rejimine tabii olan şirketlerin, diğer üye ülkelerin hukuki rejimine tabii olan şirketlerde iştirak sahibi olmaları durumu teminat altına alınmalıdır. 9 Mart 1968 tarihinde şirketlerin ortaklarının ve üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunması için Üye Devletlerce talep edilen teminatların eşgüdümü kapsamında kabul edilen 68/151/EEC sayılı ilk Yönerge'de şirketlerin kuruluş, sermayenin konması, birleşmeler, şirketlerin bölünmesi, mali raporlama, tek ortaklı firmalar, yasal oluşumlar alanlarında uyumlaştırma çalışmaları yürütülmüştür.

1999 yılında, Komisyon, Şirketler Hukuku Birinci ve İkinci Yönergelerinin basitleştirilmesi için kullanılabilecek yöntem ve araçları incelemek üzere bir çalışma grubu oluşturmuştur. Bu çalışma grubu, iç piyasa mevzuatını genel olarak basitleştirme amacını güden Tek Pazar İçin Daha Basit Mevzuat –Simpler Legislation for the Single Market (SLIM) projesini oluşturmuş ve çeşitli öneriler ortaya koymuştur. Bunlar; kuruluş ve tescil aracı olarak elektronik dosyalama yönteminin kullanımının geliştirilmesi ve AB'deki tüm şirketlerin bilgilerine on-line olarak hızlı ve homojen erişim sağlanması, şirketin kendi hisselerinden kazanç elde edilmesine ilişkin kuralların gevşetilmesi ve aynı (mal cinsinden) olarak getirilen belirli katkıların olması halinde uzman raporu alma gerekliliğinin kaldırılması olarak sıralanabilir. SLİM Çalışma Grubu, dosyalama sisteminin elektronik hale dönüştürülmesi, böylelikle şirkete ev sahipliği yapan devletin kontrolü ve Avrupa çapında şirket kayıtlarının güvenilirliğine verilen önemin vurgulanması yönünde bir öneri getirmiştir. Komisyon 2002 yılı içinde birinci yönerge bu yönde bir değişiklik yapılmasına dair bir öneride getirmiştir.

Avrupa Komisyonu tarafından 2001 Eylül ayında görevlendirilen Şirketler Hukuku Uzmanları Yüksek Grubu, şirket ihtiyaçlarını karşılayacak, yeterli derecede güncel ve esnek bir modern Avrupa Şirketler Hukuku çerçevesi oluşturmak amacıyla tavsiyelerde bulunmuştur.

2002 yılında, Jaap Winter başkanlığında oluşturulan Yüksek Düzey Şirketler Hukuku Uzmanları Grubu'nun çalışmaları neticesinde ortaya çıkan sonuç raporu, Komisyon'un 'Avrupa Birliği'nde Şirketler Hukukunun Modernleştirilmesi ve Kurumsal Yönetişim Bildirimi'nin yayınlanması ile sonuçlanmıştır. Bildirim, şirketler hukuku ve kurumsal yönetişimin Avrupa düzenleyici çerçevesinin hangi nedenlerden ötürü modernleştirilmesi gerektiğini ifade etmiş ve bir eylem planı ortaya koymuştur. Komisyonun Eylem Planının hedefi, farklı şirket türleri arasında bir ayrıma gidilmek suretiyle hissedarların ve üçüncü kişilerin haklarının korunması ile sınır-aşan sorunlara özel bir önem verilerek iş dünyasında etkinlik ve edebilirliğin artırılması olmuştur. Eylem planı, kurumsal yönetişim, sermayenin korunması ve değişikliği, gruplar ve piramitler, kurumsal yeniden yapılanma ve dolaşım ile Avrupa Özel Şirketi, Kooperatifler ve diğer şirket türlerine ilişkin somut öneriler sunmaktadır. Bunu takiben kabul edilen ve halen yasama aşamasında olan mevzuat günümüz AB şirketler hukuku düzenlemelerini şekillendirmektedir.

Avrupa Birliği Komisyonu 21 Mayıs 2003 tarihinde Avrupa Birliği Şirketler Hukukunun daha efektif ve modern hale getirilmesi, kurumsal yönetimin iyileştirilmesi için "Modernizing Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union-A Plan to Move Forward" isimli bir aksiyon planı kabul etmiştir. Planın amacı, iş hayatının rekabet edebilirliği ve verimini arttırmak, hissedarlara karar alma süreçlerinde tam rol almalarını sağlamak, sınır ötesi ortakların katılımını arttırmak ile sınır ötesi ortaklıkları arttırmak olmuştur.

Sonuç olarak Topluluk Hukukunda, Şirketler Hukuku alanı Yönerge şeklinde yapılan düzenlemeler ile Üye Devletlerin farklı hukuki sistemlerinin uyumlaştırılmasına çalışmış ve bu düzenlemelerde Topluluk Hukukun bu alandaki temel taşlarını oluşturmuştur. Bu alandaki çalışmalar hâlihazırda devam etmekte,

çıkarılan Yönergelerde değişiklikler yapılmakta sonuç olarak ise bu alan dinamizmini korumaya devam etmektedir.

Yönergeler ile yapılan bu değişiklikler üye devletlerin milli hukuklarından bağımsız özelliği vardır ve bu yönergelerde konulan hedeflere ulaşılması için milli hukuklara atıf yapılmamıştır. Ancak milli hukuklardan bağımsız niteliği bulunan Topluluk Hukuku kapsamındaki Yönergeleri çıkarmak ve bunlarda gereken değişiklikleri yapabilmek uzun zaman almaktadır örneğin 13. Yönergenin çıkarılması 14 yıl almıştır

Avrupa Birliği ülkelerinde uygulamalara bakıldığında, örneğin Almanya'da 1892 yılında kabul edilen Alman Limited Şirketler Kanunu 1950'den bu yana yaklaşık otuz kez değiştirilmiştir. Değişikliklerin birçoğu AET/AT yönergelerinin kanuna dönüştürülmesi dolayısıyla olmuştur. Ülkeler içinde Limited ve Anonim Şirketlerin kuruluş işlemleri bazı yerlerde benzerlik gösterse de şirketlerin kuruluş ana sözleşmelerinin sermaye maddeleri alt limitleri farklılık gösterebilmektedir. Bir ülkede Limited Şirket kuruluş tescilinde aranan asgari sermaye diğer ülkede farklılık gösterebilmektedir.

Yönergelerle yön verilen şirketler hukukunda, değişen piyasa şartları farklı fikirler ortaya çıkarmış ulusal düzeylerde şirketler hukukuna ilişkin reformlar yapılmıştır. Avrupa Ekonomik Çıkar Grupları (European Economic Interest Grouping) ve Avrupa Şirketi (SE), Avrupa Kooperatif Şirketi (European Co-operative Society-SCE) ilişkin Tüzükler kabul edilmiştir.

Avrupa Kooperatif Şirketi (SCE), Avrupa Birliği'nin şirketler hukuku alanında gerçekleştirilen yeni yaklaşımının bir parçası olarak, şirketin ve toplulukların sınır-ötesi yeniden yapılanmasına olanak verecek bir yapılanma olarak ortaya çıkmıştır. Bir Avrupa Kooperatifi (Societas Cooperativa Europea/SCE), Avrupa çapında faaliyet gösteren bir kooperatif örgütüdür ve kendi ülkesinin hukukundan ziyade doğrudan Üye Devletlerde uygulanan AT hukukuna göre yönetilmektedir. 22 Temmuz 2003 tarihli ve 1435/2003/EC sayılı Konsey

Yönetmeliği ile yürürlüğe giren Avrupa Kooperatif Şirketinin temel uygulama amacı, üyelerinin ticari ihtiyaçlarını karşılamak veya üyelerinin ekonomik ve sosyal faaliyetlerini geliştirmek olmalıdır. İki tip SCE oluşumu vardır. Biri birleşme yoluyla diğeri ise mevcut olan bir kooperatifin SCE'ye dönüştürülmesi suretiyle oluşturulan kooperatif şirketleridir.

Ortak pazarın oluşturulmasında önemli bir araç olan rekabet politikasının başlıca amacı Avrupa Sermaye Şirketlerinin dev Amerikan, Japon şirketleriyle rekabet edebilecek sermaye ve teknolojik düzeye gelmesidir. Roma anlaşması ile tanınan dört temel özgürlük kapsamında malların, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımı hakkı verilmesi ve ulusal mevzuatların yakınlaştırılması düşüncesi ile 8 Ekim 2004 tarihinde yürürlüğe giren düzenlemelerin gerçekleştirilmesi için yaklaşık 40 yıllık bir çalışmanın ürünü olarak yeni bir şirket tipi olan Avrupa Anonim Şirketi (SE) oluşturulmuştur. Tüzük, AB Şirketler Hukuku açısından çığır açıcı bir nitelik taşımaktadır.

Avrupa çapında faaliyet gösteren işletmeler için böyle bir hukuki alt yapının oluşturulmasının yararlı olmuştur. Dünyadaki globalleşen iktisadi yapıya uygun bir hukuki çerçeve oluşturulmuştur. Diğer yandan, bir takım lüzumsuz maliyetlerin de önüne geçilmiş olmaktadır. Bulunduğu üye devletin sınırları dışında da faaliyet göstermek isteyen işletmeler artık her üye devletin hukuk düzenini ayrı ayrı bilmek zorunda kalmayacaklar, böylece danışmanlık bilgileri için yüklü miktarda para ödemek durumunda olmayacaklardır. SE yasası üzerindeki AB düzenlemesi, var olan şirketlere Avrupa Şirketi olma seçeneği sunuyor. Böylece bu şirketler Avrupa çapında iş yapabilecek ve tüm üye şirketlerde ortak bir kanunla Avrupa Komitesi'nce idare edilecek. Bu, şirketin ulusal kanun ile çatışmasını ve kanuni belirsizliklerin ortaya çıkmasını önleyecektir.

Ancak, 1960'lı yıllarda ilk tasarlandığının aksine şirketler hukukunun bütün unsurlarını düzenleyen bir yapı olmaktan uzaklaşmış, ulusal hukuklara yaptığı atıflar ile etkin kullanılabilirliği azalmış ve bu atıflar neticesinde bazı üye ülkeler şirketlerin

kendi topraklarında kurulup faaliyet göstermesini sağlamak için şirketler hukuku kurallarını esnekleştirme eğilimine girmişlerdir.

Türkiye açısından bakıldığında ise, bir üye devlette ne ikametgahı veya ne de yönetim merkezi bulunan ortaklıklar herhangi bir şekilde Avrupa Anonim Şirketi'nin kuruluşuna katılamayacaklardır. Ancak Tüzük bu konuda bir istisnaya da yer vermiş, üye devlet, Topluluk içindeki diğer devletlerde herhangi bir şekilde yönetim merkezi bulunmasa da yabancı ortaklıklara bu konuda izin vermiştir. Ancak bunun için iki şart öngörülmüştür: İlki, izin verilen ortaklıklar en azından herhangi bir üye devletin kanunlarına göre kurulmuş olması ve ortaklık sözleşmesi uyarınca da ikametgahının o üye devlet içinde gösterilmiş olması lazımdır. Diğer şart ise, izin verilen ortaklığın üye devletle hem iktisadi hem de hukuki açıdan bağlantısının bulunması lazımdır. Bu bağlantının ise ortaklığın ikametgâhının bulunduğu üye devletten başka bir devlette olması lazımdır. Görüldüğü gibi, Tüzük yabancı ortaklıklara da kurulacak bir Avrupa Anonim Şirketi'ya kurucu olarak katılma imkan tanımıştır. Ancak öngördüğü şartların yerine getirilmesi pek de kolay görünmemektedir. Zira Topluluk için aranan birkaç ülkeyle bağlantılı olma şartı aynı şekilde değişik bir üslupla yabancı ortaklıklar için de aranmaktadır.

Ülkemizde Avrupa Anonim Şirketi'ne ilişkin olarak hali hazırda herhangi bir mevzuat çalışması bulunmamakla birlikte, 2003 yılı Ulusal Programı'nda Avrupa Şirketi'nin Statüsüne ilişkin 2001/2157 sayılı Tüzük'e ilişkin düzenlemelere müzakere sürecinde karar verileceği ifade olunmuş, ancak, ABGS tarafından hazırlanan "Türkiye'nin AB Müktesebatına Uyum Programı 2007–2013" başlıklı belgede Şirketler hukuku başlığı altında Avrupa Birliği'nde yayınlanan yönergelerin Türk Hukuku'na aktarılması hakkında bir plana yer verilirken Avrupa Şirketi düzenlemesine ilişkin olarak herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir. Türk Ticaret Kanunu Tasarısında da Avrupa Anonim Şirketi'nin Statüsü'ne özgü bir düzenleme yoktur. Ancak yine de TBMM komisyonlarında tartışılmakta olan TTK Tasarısı'nın Türk Şirketler Hukuku'nun AB mevzuatına daha uyumlu hale getirilmesinde çok önemli bir araç olduğu ifade edilmektedir.

Ülkemizin 3 Ekim 2005 tarihinden itibaren AB tam üyelik için müzakerelere başlamış olması, başta temel kanunlar olmak üzere tüm mevzuatımızın AB müktesebatı ile uyumlu hale getirilmesini zorunlu kılmıştır. AB Hukuk düzeninin tamamı Topluluk Müktesebatı olarak isimlendirilmektedir. AB'ye üye olmanın temel koşulu, topluluk müktesebatına uyum sağlanması, müktesebatın bütün bölümlerinin kabul edilmesi ve yürürlüğe konulmasıdır.

1 Ocak 1957 tarihinden beri yürürlükte olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ,Prof. Dr. Ernst E. Hirsch tarafından kaleme alınmış ve elli yılı aşkın bir süreden beri uygulanmaktadır. Türk hukukuna ve Türk ticaret hayatına büyük hizmetlerde bulunan 6762 sayılı “Türk Ticaret Kanunu” döneminin en iyi ticaret kanunları emsal alınmak ve çağın ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Yürürlüğe girdiği 1957 yılından beri uygulanana gelen Türk Ticaret Kanunu; ülkemiz ticaret, sanayi ve hizmetler sektörünün ihtiyaçlarına bugüne kadar cevap vermeye çalışmıştır. 2007 yılı içerisinde mecliste görüşülüp yürürlüğe girmesi öngörülen fakat yasalasamayan TTK Tasarısı, günümüzün sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayabilecek niteliktedir. Tasarı AB müktesebatına uyum sağlayan pek çok sayıda çağdaş yenilik ve düzenlemeyi de beraberinde getirmektedir. Tasarının AB müktesebatıyla paralellik arayışı içinde ele alındığı ve bu kapsamda önemli mesafe kat edildiği görülmektedir.

Küreselleşmenin getirdiği hızlı değişim, fırsat ve tehditler Türkiye'nin dışa açılma sürecini hızlandırmıştır. Bu süreç tüm dünya ülkeleri gibi ülkemizin de sosyal, ekonomik ve hukuksal yapısını derinden etkilemiştir. Para, sermaye piyasaları başta olmak üzere mal ve hizmet piyasaları bölgesel ve küresel boyut kazanmıştır. Bu açılımın neticesinde de ülkemizin bazı alanlarda kendini yenilemesi, rekabet ve ilişki içerisindeki ülkeler ve topluluklara kendisini uyarlamak zorunluluğu hâsıl olmuştur. Hiç kuşkusuz bu süreç tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizi de ticaret hukuku alanında reform yapmaya zorlamıştır. Bu bağlamda ticaret kanunu değişimini zorunlu kılan faktörler; AB süreci, teknolojik gelişim ve iç dinamikler olmuştur. Türk Ticaret Kanun Tasarısı şeffaflaşmaya büyük önem vermekte ve her şirketin, kendi web sitesi olmasını zorunlu tutmaktadır. Web sitesi üzerinden şirketin

adresini, iletişim bilgilerini, hissedarlarını ve mali tablolarını ilan edilmesini zorunlu kılmaktadır.

Türk Ticaret Kanun Tasarısı'nın yasalaşması ile birlikte; ticari hayatımıza girecek ve bugüne kadar yaşanan birçok eksikliği giderecektir. Biran önce kanunun yasalaşması, ticari hayat açısından büyük önem arz etmektedir. Eski kanunla; kurulmuş olan şirketlerdeki sembolik ortaklıklar, sona erecek ve daha gerçekçi firmaların var olduğu ekonomiye sahip olacağız.

TBMM 1. sırada ve temel kanun olarak görüşülmesi kabul edilen ticaret kanunu, 6 kitap ve 1535 maddeden oluşan Türk Ticaret Kanunu Taslağı mevcut kanunda bulunan ancak uygulanmamakta olan tedrici kuruluşu kaldırmıştır.

Şirketin ve sermayenin korunması ilkesinin gereği olarak şeffaflığı sağlayıcı bir kurucular beyanı alınması zorunluluğu getirilmiştir. Tasarıda AŞ'nin kuruluşu aşamasına ilişkin olarak getirilen yeni ve uluslararası standartlara dayanan bir denetim mekanizması yer almaktadır. Bu çerçevede, şirketlerin kuruluşunda yerine getirilmesi gereken şartlardan biri de işlem denetçisi raporunun alınmasıdır. Halka açık kurulma ile ilgili olarak Tasarı basit, sade, uygulanabilir ve özgün bir sistem getirmiştir. Taslağın getirdiği önemli yeniliklerden biri tek pay sahipli AŞ ve tek ortaklı LŞ'dir. Bilindiği gibi mevcut düzenleme ile anonim şirketlerin en az beş, limited şirketlerin ise en az iki ortakla kurulabilecekleri öngörülmüştür. Tek kişi şirketi özellikle Avrupa ülkelerinde çok yaygın olduğu için yabancıların Türkiye'deki doğrudan yatırımlarını tek pay sahibi ve ortak olarak bizzat kurmalarına da kapı açılmıştır.

Türk Mevzuatı ile Avrupa Birliği mevzuatını değerlendirmek gerekir ise; şirket işlerinde şeffaflık ilkesinin temin edilmesi amacıyla çıkartılan 68/151/EEC sayılı Birinci Konsey Yönergesinin düzenlediği konularla ilgili olarak Türk Mevzuatında, Türk Ticaret Kanunu, Ticaret Sicili Nizamnamesi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu hükümleri uygulanmaktadır. Bu hükümler genel olarak yönerge hükümleri ile uyumludur. Özellikle anonim şirketler

açısından hemen hemen tam bir uyum gözlenmektedir. Bununla beraber, bazı şekli değişikliklerin de yapılması gerekmektedir. TTK'da birinci konsey yönergesinin aksine, anonim şirketin organlarının eylem ve işlemleri, bu eylem ve işlemler eğer şirket amaçları içinde şirket bakımından bağlayıcı bulunurken, AB mevzuatına göre bu eylem işlemler şirket amaçları arasında yer almazsa bile şirket organlarının eylem ve işlemlerinin şirket bakımından bağlayıcı olması öngörülmektedir.

Kuruluş ve daha sonraki tadillerin tecil ve ilan ile ilgili yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda Türk Mevzuatında gerekli ceza ve özel hukuki yaptırımlar bulunmaktadır. Genel hatlarıyla bu yaptırımlar; hapis, para cezası, ticaret ve sanayi odası üyeliğinden çıkarılma olmaktadır. Halka açık sınırlı sorumlu şirketlerin kuruluşu, sermayelerinin korunmaları ve değiştirilmesine ilişkin olarak ortakların ve üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunması amacıyla çıkarılan 77/91/EEC sayılı İkinci Konsey Yönergesi hükümlerinin Türk Mevzuatındaki karşılığı 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve 4389 Sayılı Bankalar Kanununda yer almaktadır. Türk Mevzuatı ile bu yönerge karşılaştırıldığında konunun Türk Hukukunda da yeterli bir şekilde düzenlenmiş olduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye'de anonim şirketlerin kurulması için gerekli olan asgari sermaye miktarını AB'de ki 25.000-Euro'luk alt sınıra yükseltilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması çalışmaları sürmektedir. Ayrıca, hisse senetleri açısından 2. Yönerge Türk Ticaret Kanunu'na kıyasla daha ayrıntılı hükümler içermektedir. Sonuç olarak 77/91/EEC No'lu yönerge bakımından ilgili Türk Mevzuatında bazı değişiklikler yapılması gerekli olmakla birlikte, büyük ölçüde uyumlu olduğu da söylenebilir.

Türk Hukukunda, tüm ticaret şirketleri için temel öneme sahip gerekli bilgiler Sanayi ve Ticaret Odaları tarafından tutulan ve kamuya açık olan sicile kaydedilmektedir. Tüm sermaye şirketleri ile diğer şirketler kuruluş tescili ve sonrasında yaptıkları tüm değişiklikleri Ticaret Sicil Tüzüğü'nün emrettiği şekilde

üçüncü kişilere duyurulmak üzere Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde (TTSG) yayınlamaya mecburdur.

“Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı”nda 56 No’lu eylem olarak yer alan “Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi” oluşturulması projesi ile kamu kurumlarının tüzel kişiliklerle ilgili ihtiyacı olan bilginin tek noktadan sunulması, sisteme dahil kişiliklere ait bilginin vergi numarası ile bir sistemde birleştirilmesi sağlanacak, sistemde tutulan şirket bilgileri uluslararası standartlara uyumlu hale getirilecektir. Ayrıca, sistemde yer alan bilgilerin, kişisel bilgilerin mahremiyeti ve AB müktesebatı çerçevesinde belirlenecek kurallara göre özel sektör kuruluşlarıyla paylaşımı gerçekleştirilecektir.

MTK projesi ile birlikte tüm tüzel kişilikler ortak bir yapıyı kullanarak tüm kamu kurumlarından online hizmet almaya başlayabilecektir. TC kimlik numarası kullanarak vatandaşlar artık bankacılıktan diğer tüm kamu işlemlerine kadar online işlem yapabilmektedirler. MTK numarası yaygınlaştığında tüzel kişilikler birçok online hizmetten yararlanacaklardır. Uygulama ile verilecek hizmetler kapsamında kurumlar arası entegrasyon çalışmaları hız kazanacaktır. Bu projenin uygulamaya alınması ile ortak kullanıma açılması, kurumların mevcut standart dışı yapıyı bir kenara bırakarak MTK numarası üzerinden işlem yapar hale gelmeleri ile dönüşüm sürecindeki süreç sahipliği sıkıntısı ortadan kalkmış olacaktır.

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde Türk Hukukundaki kuruluş ile anonim ve limited şirketlere ilişkin kuruluş mevzuatı Avrupa Birliği mevzuatı ile büyük ölçüde uyumludur. Şirketler konusundaki Türk Mevzuatının AB Yönergeleri ile genel olarak uyumlu olmasının temel nedeni Türk Mevzuatının Kıta Avrupası hukuk sistemi örnek alınarak hazırlanmış olmasıdır. Bununla birlikte bazı konular bakımından Türk Mevzuatından kısmi değişikliklere ihtiyaç vardır. AB Yönergeleri ile Türk Mevzuatı karşılaştırıldığında tespit edilen bazı eksikliklerin giderilmesi ve uyumun sağlanması amacıyla Adalet Bakanlığı’nın koordinatörlünde çalışan özel bir komisyon, ilgili bütün AB yönergelerini dikkate almak suretiyle yeni bir Türk Ticaret Kanunu Taslağı hazırlanmıştır.

KAYNAKÇA

KİTAP VE MAKALELER

AK, Mehmet. **Yerli ve Yabancı Limited ve Anonim Şirketlerde Şirket Kuruluşu ve Diğer Tescil İşlemleri**, İzmir Ticaret Odası Yayın no.145, 2003.

AKUĞUR Mehmet, **Türk Ticaret Kanun Tasarısı**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005.

AKMAN Vedat. **Avrupa Topluluğu ve Türkiye Uluslar üstü Antlaşmalar ve Ekonomik Birliğin Ötesinde Bir Avrupa**, Alfa Yayınları, İstanbul.

ALTUĞ Osman, Hanifi Ayboğa. **Örnekli Uygulamalı Şirket Kuruluşları**, Yasa Yayınları, İstanbul, 1992.

ALTUĞ Osman, Hanifi Ayboğa. **Şirket Kuruluşları, Yasa Yayınları**, İstanbul, 1996.

AVRUPA TOPLULUĞU Komisyonu Enformasyon Temsilciliği, **Avrupa Topluluğu Nedir**, Nüve Matbaası, Ankara, 1979.

Avrupa Topluluğu Sözcüğü, Pelin Yayıncılık Ankara, 1984.

BOZKURT Enver, Mehmet Özcan, Arif Köktaş. **Avrupa Birliği Hukuku**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.

BOZKURT, Ömer. **Avrupa Parlamentosu Yetkiler ve Usuller**, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları no.225, Ankara, 1988, S. 58.

BULUT, Müge. **Avrupa Birliği Rehberi**, Euromat Entegre Yayınları, İstanbul, 2006.

ÇEVİK Orhan, Kenan Azık. **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, Türkiye Ticaret Odalar ve Borsalar Birliği Yayınları, 1971.

DEDEOĞLU, Beril. **Adım Adım Avrupa Birliği**, Çınar Yayınları İstanbul, 1996.

ERİŞ, Gönen. Açıklamalı – **İçtihatlı Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1995.

EDWARDS, Vanessa. **The European Company – Essential Tool or Eviscerated Dream?** Common Market Law Review, Vol. 40, No. 2, 2003.

GÜNUĞUR, Haluk. **Avrupa Topluluğu Hukuku**, Eğitim Yayınları, Ankara, 1993.

GÜNUĞUR, Haluk. **Avrupa Ekonomik Topluluğu Kuran Antlaşma (Roma Antlaşması)**, Barışcan Yayıncılık, Ankara, 1998.

HULLE, Karel Van. **Avrupa Birliği'nin Şirketler Hukuku Müktesebatı ve Türkiye'nin Uyumunu**, İKV Yayınları, İstanbul, 2003.

İPEKÇİ, Nizam. **Holding Şirketler** İpekçi Yayıncılık, İstanbul, 2000.

KESKİN, Ali Cenk. **Şirketler Hukuku Alanında Avrupa Topluluğu Düzenlemeleri ve Avrupa şirketi**, Beta Yayınları, İstanbul, 2004.

KARLUK, Rıdvan. **Avrupa Birliği ve Türkiye**, Beta Yayınları, İstanbul, 2007.

KUMKALE, Rüknettin. **Şirketlerin Kuruluşu ve İşleyiş Rehberi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.

KUMKALE Rüknettin. **Limited Şirketler Kuruluş, Anasözleşme Değişikliği, Organlar**, Pay Defter ve Belgeler, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006.

OPLUSTİL Krzyst **Selected Problems Concerning The Formation Of A SE**, German Law Journal, Vol. 4, 2003.

ÖÇAL, Akar. **Avrupa tipi Ticaret Şirketi Üzerine**, Eskişehir İktisadi ve İdari İlimler Akademisi Yayınları :50, Sevinç Matbaası, 1968

ÖZDEMİR Necdet. **Türk Ticaret Hukuku**, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, 1976.

PAZARCI, Hüseyin. **Uluslararası Hukuk Açısından Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun Yaptığı Antlaşmalar**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No.148, Ankara, 1978.

POROY Reha, ÜnalTekinalp, Ersin Çamoğlu. **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, Arıkan Yayım, İstanbul, 2010.

PULAŞLI Hasan. **Yeni Tüzük hükümlerine Göre Avrupa Anonim Şirketi**' Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt XXI Sayı 4, Aralık, 2002.

PULAŞLI Hasan. **Şirketler Hukuku Temel Esasları**, Karahan Kitapevi, Adana, 2004.

PULAŞLI Hasan. **Şirketler Hukuku**, Konya, Mimoza Yayınları, 1995.

PULAŞLI Hasan. **Şirketler Hukuk**, Karahan Kitapevi', Adana, 2003.

RASNER Henning. **Die Europaeische Aktiengesellschaft (SE)-İst Sie Wünschenswert ?**, ZGR 1992, 316; Hellwig, H-J., Zum Einsatz einer EPG als Joint Venture, Neue Wege in die Europaeische Privatgesellschaft (yayınlayanlar: Hommelhoff, P./Helms, D.), Köln, 2001.

RAAÏJMAKERS Theo, “**The Statute for a European Company; Its Impact on Board Structure, and Coperate Governance in the European Union**”, European Business Organization Law Review, Vol. 5, No. 1, 2004.

ŞİRİN, Şerafettin. **Ticaret Hukukunda Şirketler ve Özel Statülü Kurumlar**, Alfa Yayınları, İstanbul, 1992

TEKİNALP Ünal, GülörenTekinalp. **Avrupa Birliği Hukuku**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2000.

TÜRK, Hikmet Sami. **Avrupa Topluluklarına Üyeliğin Anayasa ve Ortaklıklar Hukuku Üzerindeki Etkileri**, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Haziran 1989 Cilt XV- Sayı 1, Adalet Matbaacılık, Ankara, 1990.

TÜRK TİCARET KANUNU, Hukuk Cep Kitapları Dizisi, Seçkin Yayıncılık, Ankara , 2010.

TÜRKİYE SANAYİCİLER VE İŞADAMLARI DERNEĞİ, 7 Mart 1989, **AT’da Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Çalışmaları Türkiye Açısından Bir Değerlendirme**, , Tüsiad Yayınları, İstanbul, 1989.

UZUNÇAKMAK, Şule Özge. **Şirketler Hukuku Alanında Türkiye İçin Öngörülebilecek Müzakere Pozisyonunun Değerlendirilmesi**’ Avrupa birliği Genel Sekreterliği Uzmanlık Tezi, Ankara, 2004.

ÜLGER, İrfan Kaya. **Avrupa Birliği Ansiklopedisi**, AB-Türkiye İşbirliği Derneği, Ender Matbaacılık, İstanbul, 2003.

TEZLER

COŞGUN, Hüseyin. 'Avrupa Şirketi', Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008.

KABAKÇI, Semra. 'Avrupa Anonim Şirketi'nin Avrupai Niteliği', Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007.

ŞAHİN, Çağrı. 'Avrupa Anonim Şirketi', Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006 .

DEDE Bora. 'Sermaye Şirketlerinde Kısmi Bölünme ve Devir İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi', Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006.

GÜMÜŞ, Erhan. 'Türkiye'de Şahıs Ve Sermaye Şirketlerinin Vergisel Açından Karşılaştırılması Ve Değerlendirilmesi', Yayınlanmış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2006.

İNTERNET KAYNAKLARI

AMANET, Hüseyin. 'Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun getirdiği Yenilikler', http://suadiyedenetim.com.tr/mesleki_makaleler/huseyin-amanet-1.pdf (14.08.2010).

BİLGİLİ Fatih. 'Avrupa Anonim Ortaklığı' **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, (Vol 2, No.6, 2003) www.e-sosder.com (12.01.2009).

BASEDOW Jürgen, 'Avrupa Özel Hukukunun Doğuşu', 2003 S. 13 <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/281/2557.pdf> (16.06.2010).

Birincil kaynakları oluşturan antlaşma metinleri,
http://europa.eu/documentation/legislation/index_en.htm (10.06.2010).

KUBİLAY Huriye, ‘Avukatlık Kanununun Avukatlık Ortaklıklarına ilişkin Hükümünün Eleştirisi’, s. 142 <http://web.deu.edu.tr/hukuk/dergiler/DergiMiz7-ozel/PDF/kubilay8.pdf> (12.07.2010).

LOMBARDO Stefano, PASOTTİ Piero. The Societas Europea: a Network Economics Approach, ECFR 2 /2004
<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&hid=110&sid=e7cdae0f-d535-4422-b000-ffd62ace54a0%40sessionmgr112> (12.11.2009).

OKAN Neval, İngiliz Ortaklar Hukukunun Kaynakları, Ortaklıkların Sınıflandırılması ve Tüzel Kişiliği Bulunmayan Ortaklıklar, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Ekim 2009,4 (2) 99-123
http://iibf.ogu.edu.tr/dergi/dergi/2009-2/2009_2_8.pdf (10.04.2010).

ULUTAŞ Ahmet. ‘Avrupa Anonim Şirketi’ <http://www.yayin.adalet.gov.tr> (08.12.2009).

ÜLGER İrfan Kaya, Avrupa Birliği Hukuku’nu Ne Derece Tanıyoruz?
www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/EAD/.../7sayi5.doc (12.07.2010).

YILDIZ, Uğur Burç. ‘Avrupa Anonim Ortaklığı: AB Şirketler Hukukunda Bir Devrim mi?’ <http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/8D2C5512-50D7-4030-B23C-02376A1AA736/7721/Avrupa> (23.12.2009).

TAPAN Ruhi, ‘Avrupa Birliği Hukukunun Kaynakları ve Ulusal Hukuka Etkileri’, Avrupa Adalet Divanı, Sayıştay Dergisi Sayı.32 S.102
<http://www.sayistay.gov.tr/dergi/icerik/der32m9.pdf> (06.07.2010).

ZAHORKA Jürgen, 'European EEIG Information Center, The Only Transnational Legal Instrument For Co-operation Between Entrepreneurs in European'
http://www.europarkinson.net/download/EEIG_basic_info.pdf (06.06.2010).

Activities European Union; European Economic Interest Grouping
http://www.europarkinson.net/download/EEIG_basic_info.pdf (31.05.2010).

European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions –
European industrial relations dictionary
http://ab.calisma.gov.tr/dnn/sdTree_TRtranslated/files/European%20Cooperative%20Society_tr.doc (10.07.2010).

European Company Statute State Of Play, European Industrial Relations Review,
2006. November, S.22-26
<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=11&hid=110&sid=e7cdae0f-d535-4422-b000-ffd62ace54a0%40sessionmgr112> (15.11.2009).

Gelmekte Olan Türk Ticaret Kanunu, http://www.pwc.com/tr_tr/tr/assets/ins-sol/publ/ttk10soru.pdf (14.08.2010).

Şirketler Hukukuna İlişkin AB Müktesebat Rehberi, 2009, sf:18
<http://www.mess.org.tr/content/MESS%20-%20Şirketler%20Hukuku%20Austos%202009.pdf> (12.04.2010).

Türk Ticaret Kanununda Yapılması Öngörülen Düzenlemeleri Gerekli Kılan Gereçler
http://www.tosyovbursa.org/v2/makale_oku.php?id=36
(10.07.2010).

New 'SE' Company Structure Simplifies – Briefin European Low- And Confuses,
Financial Direction October 2005, S.54

<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=6&hid=110&sid=e7cdae0f-d535-4422-b000-ffd62ace54a0%40sessionmgr112> (09.11.2009).

2007 yılı Türkiye İlerleme Raporu S.38
http://digm.meb.gov.tr/uaorgutler/AB/AB%20BELGELER/ilerleme_raporu_2007_TUR.pdf (01.06.2010)

2008 Yılı İlerleme Raporu S. 44
http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2008.pdf (01.06.2010).

2009 Yılı Türkiye İlerleme Raporu S. 46
http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2009.pdf (01.06.2010).

Türk Ticaret Kanunu, Kanun Numarası: 6762. Kabul Tarihi: 29/06/1956
www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/997.html (21.07.2010).

TEICHMANN Christoph, "The European Company- A Challenge to Academics Legislatures and Practitioners", German Law Journal, (Vol.4, No.4, 2004), s. 327
http://www.germanlawjournal.com/pdfs/Vol04No04/PDF_Vol_04_No_04_309-331_private_Teichmann.pdf (12.07.2010).

TERZİOĞLU Aykut, Avrupa Birliği Ülkelerinde İşyeri Açma ve Çalıştırma Kriterleri, Deniz Feneri <http://www.izto.org.tr/> (10.06.2010).

COUNCIL REGULATION (EC) No 1435/2003 of 22 July 2003 on the Statute for a European Cooperative Society (SCE)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:207:0001:0024:EN:PDF> (15.07.2010).

ATRG L 199, 31.07.198507/31 , s. 1-9

<http://www.companieshouse.gov.uk/about/gbhtml/gpo4.shtml#ch1> (10.07.2010).

Council Regulation (EC) No2157/2001 of 8 October 2001 on the Statute for a European Company (SE) OJ no. L 294 of 10 November 2001, s.1.

COUNCIL REGULATION (EEC) No 2137/85 of 25 July 1985 on the European Economic Interest Grouping (EEIG) http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=en&type_doc=Regulation&an_doc=1985&nu_doc=2137 (15.07.2010).

COUNCIL REGULATION (EC) No 2157/2001 of 8 October 2001 on the Statute for a European company (SE)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:294:0001:0021:EN:PDF> (15.07.2010).

68/151/CEE Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi (ATRG) L 65, 14.03.1968, <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/vb/126003.htm> (15.07.2010)

Council Regulation (EC) No2157/2001 of 8 October 2001 on the Statute for a European Company (SE) OJ no. L 294 of 10 November 2001, s.1.

16 Nisan 2010 gün 27554 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Merkezi Bilgi Sistemi Tebliği <http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2010/04/20100416-3.htm> (18.04.2010)

<http://www.icticaret.gov.tr/Default.aspx?tabid=317> (28.07.2010).

<http://www.icticaret.gov.tr/Default.aspx?tabid=318> (28.07.2010).

<http://www.icticaret.gov.tr/Default.aspx?tabid=319> (28.07.2010).

<http://www.laweuropa.com/121-Şirketler-Kanununun-Uyumu> (25.05.2010).

<http://www.laweuropa.com/122-Uluslar-Otesi-Gorunum> (23.05.2010).

TEBLİĞLER

17.06.2003 tarih ve 25141 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (İç Ticaret: 2003/3)

15 Mart 2007 tarih ve 26463 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 'Anonim Ve Limited Şirketlerin Kuruluş Ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ' (2007/1)

16 Nisan 2010 tarih 27554 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 'Merkezi Tüzel Kişilik (MTK) Bilgi Sisteminin Ticaret Sicili Memurluklarında Uygulanması Hakkında Tebliğ' (İç Ticaret 2010/1)